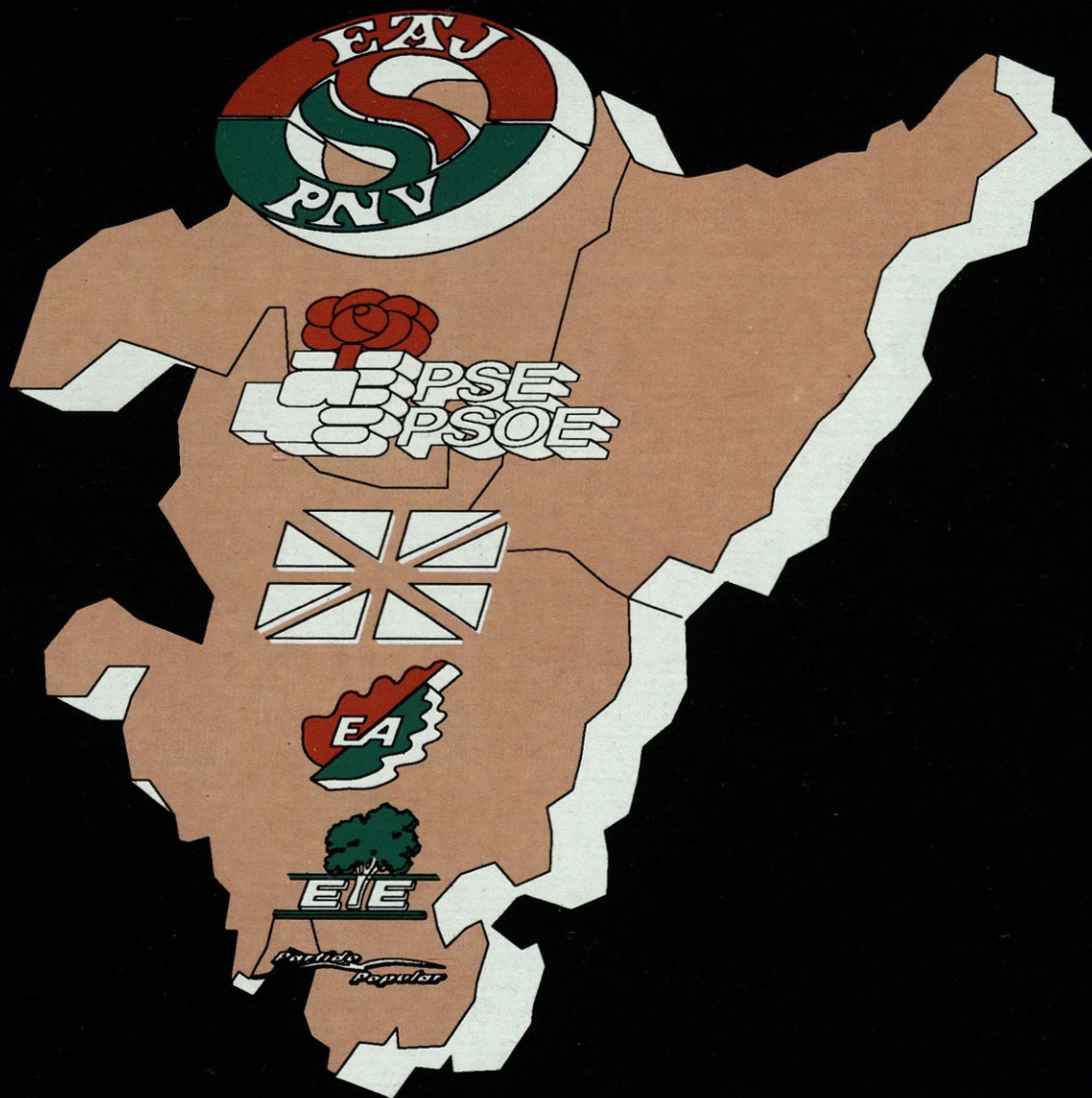

1990eko azaroak 4 — 1.311. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

EAJ GASTEIZKO GOBERNUAREN BURU

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S.JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73—71 61 60
San Juan, 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

Zuzenketa

ARGIA astekariko zuzendari jauna:

Hilaren zazpiko Argia aldizkariaren 1308. zenbakiko hamazazpigarren orrialdean nire pertsonari buruz, «PP gazte euskaldunak fitxatzen ari da» izenburupean argitaratu duzuen informazioan nire pertsonai buruz mintzatzen denez, ondorengo zehaztasun hauek eginnahi nituzke aldizkariaren bidez:

1.— Tolosako alkateztara PP-rekin aurkeztara noala ez dela egia.

2.— Euskal Herrian hasi dudan lanbideagatik ez dudala inolako asmorik ez PP-rekin eta ez beste inorekin politika saltsetan nahasteko.

3.— Hurrengo batean niri buruz norbaitek zerbaite esateko asmorik baldin badauka, nahiz eta ez dudan uste eritzi publikoaren interesa duenik nere bizitzak, eskertuko nuke aurrez informazioa zuzeneko iturrietatik konfirmatuko bazenute.

Jose Ignazio Galarraga

Euskaren etorkizuna interesatzen zaionari

Intentsoa eta kontrajarria izan da euskaltzaileontzat igaro dugun

urriaren 2. astea, batez ere Arrasaten euskararen orainaz eta etorkizunaz interesaturik gaudenontzat.

Andoainen, Kilometroak 90ean nere burua idea baten inguruan ari zen bueltaka: edizio honen helburuak ez dakit zenbat milioi eta 100.000 pertsona biltzea ziren. Egia esan honez gain, jai honek mezu eta helburu kualitatiboak ere beharrezkoak ditu. Euskal gizartean maila kuantitatibo eta kualitatiboaren artean bizi dugun desoreka ikusgarakoan egonezina sortzen zitzaidan. Izan ere, euskararen jai masibo hauek mamiz ez baditugu hornitzen, euskararen eguneroko egoera izkututzen duten egun «folkloriko» bihurtu daitezke.

Urriaren 10ean, arrasaten behintzat, euskara izan zen puntako gaia. PSOEkoek, Arrasateko udalak euskararekiko duen jokabideaz bestean artean, Arrasaten erdaldunek (euskara ez dakitenek) egoera «humillante eta kaffianoa» bizi dutela esan zuten. Aipatutakoa, egia da, baina hau bizi dugunok garbi dago euskaldunak garela. Euskaraz bizitzea erabaki dugunok egoera humillantea bizi dugu, ezin bait dugu gure herrian euskaraz bizi eta administrazio publikoaren bulego askotan ez digute ulertu ere egi-

ten eta.

Hala ere Arrasaten behintzat, euskaldunok baditugu pozik eta baikor egoteko arrazoiak. Gero eta gehiago gara euskaraz bizitzea erabakitzen dugunok eta ondorioz euskara arlo berrietara zabaltzen ari da, hauetariko bat udaletxea delarik. Zoritzarrez udaletxean euskarak bizi duen egoera ez da PSOEkoek aipatzen dutena, ez dira bilera denak euskaraz egiten. Baina eskerrikasko udaletxean euskararen alde ekiten ari zaretenoi eta horrela jarraitu. Hau da bidea eta horrela jarraitu behar dugu, presarik gabe baina etengabe, indarrak batuz eta inor baztertu gabe, nahiz eta gutxiengo bat honen alde ez egon euskaraz funtzionatuko duen herria lortu behar dugu eta.

Eta astea amaitzeko Lizarran ospatu zen Nafarroa Oinez-eko abestiak dioen bezala: «Zatoz lagun gurekin ez egin negarrik/ euskarak ez du eta mallokoen beharrik/ BADA-KIGU NON GAUDEN ETA NORA GOAZEN/ kanta dezagun beraz alai eta ozen.

Gatxipetas

OHARRA:

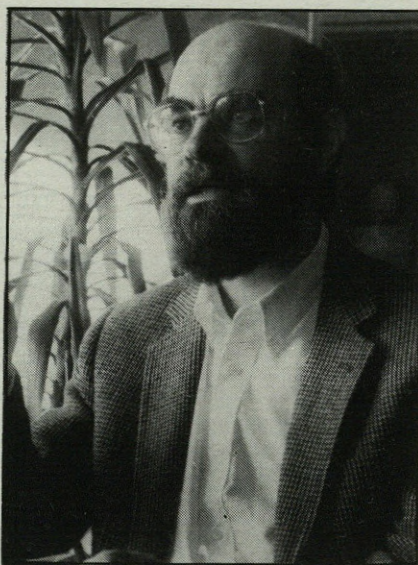
Irakurleak Mintzo, aldizkarian azaldutako edozein gairi buruz eta haez gain interesgarri daitezkeenak, lehenengoetaz orriotan kaleratutako artikulua, erreportaia, elkar hizketa edo kolumnari buruz, ARGIAko irakurleak adierazi nahi duen idatzia jasotzen duen txoko irekia da.

Gutunak ez du inoiz mila karakter (folio erdi, espazio bikoitzera) baino gehiago izan behar eta idazlearen izen-abizena eta kaleratu nahi duen sinadura agertu beharko ditu, gehienez lau hitzetako titularrarekin batera. Gutunok, ARGIA, Mundaiz Bidea 8, 20012 postakutxa, Donostia—ra bidali behar dira.

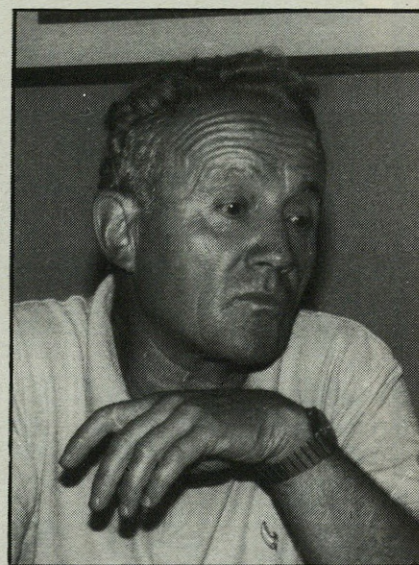
ARGIA

1.311. alea

- 6.** Politika kronika. N. ARRASTOA.
- 8.** Hauteskundeetako emaitzak. B. ARTOLA.
- 11.** Denis Langlois: «Euskaldunentzat ez da beranduegi oraindik». PABLO SASTRE.
- 16.** Politikattantaka.
- 18.** Nazioarteko kronika. PABLO SASTRE.
- 20.** Nazioarteko desarme gezurtia. IXABEL ETXEBERRIA.
- 24.** Nazioartea ttantaka.
- 26.** Droga trafikoari zuloa itxi nahian. B. ARTOLA.
- 30.** Hilarrien mezu zahar berritua. IXABEL ETXEBERRIA.
- 35.** Roger Idiart: «Sustraietatik moztua geldu ez dadin pastorala herrietan egin behar da». IXABEL ETXEBERRIA.
- 40.** Kultur Kronika. JOSU LANDA.
- 42.** Julio Pardo: «Arte mugimenduek ez dute gizartea aldatzeko balio». ERMIÑE BELAUSTEGIGOITIA.
- 44.** Europa Abesbatzen Sari Nagusien partaide izango da aurrerantzean Tolosako Nazioarteko Abesbatz Lehiaketa. PATXI SARRIEGI.
- 46.** Iñaki Mendiguren: Itzultzaile inpenitente baten eskursio estetiko amorosoa. PABLO SASTRE.
- 50.** Munduko Kultura: Ismael Kadare-k babes politikoa eskatu du Frantzian. J.M. HERITZ.
- 55.** Aste giroa.
- 63.** TXT.
- 66.** Azkena: Estatutoa dela eta. MIKEL URKOLA.

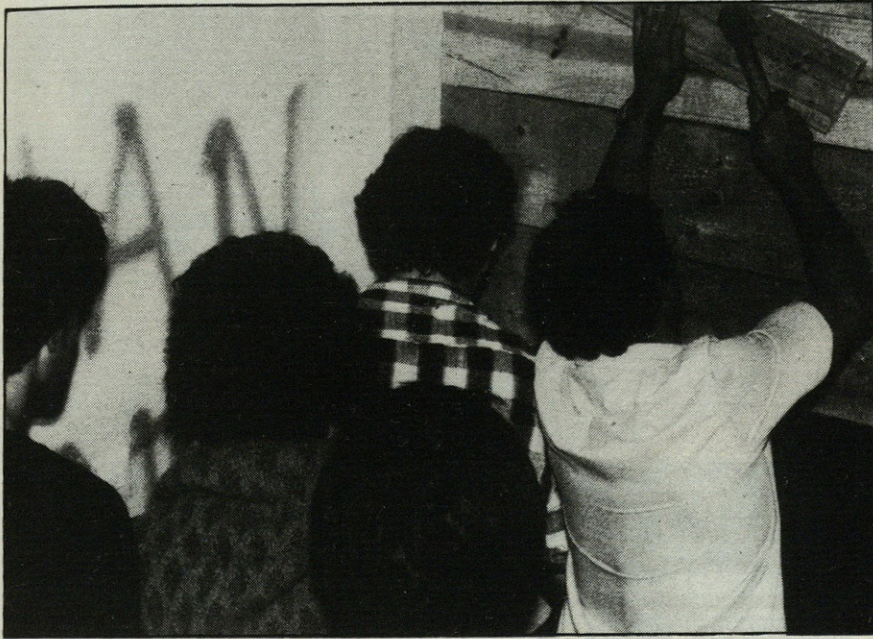
DENIS LANGLOIS: Lege gizon, idazle, eta Frantziako giza eskubideen alde diharduen gizon hau Euskal Herriari buruzko Nazioarteko Bake Konferentzia skatzen zuela. proposatu zuenetik ezaguna bihurtu da gure etxeetan —nahiz eta lehendik ere bide luzea egin duen gai honi dagokionean—. Pariseko bere bulegoan hartu gaitu eta argitasunez mintzatu zaigu: «Esperantza badut Frantziak, bere lasaitasunagatik, minorien arazoa konpondu nahi izango duela»./11

ROGER IDIART: Roger Idiart Hazparneko apaizak idatzi du datorren urteko pastoralaren gaia: Xalbador. Euskal kulturaren sinistun eta egile oso entregatua, Iparraldeko gizarteak bizi dituen arazo hainbatetan jantzia eta konprometitua, gizon handien parean hazia, esateko asko duen pertsonaia finean. Salgizeko erretor etxera hurbildu ginen solasatzera./35

DESARMEA: Gerra hotzaren garai haiek amaituak omen Estatu Batuen eta Soviet batasunaren arteko harremanak onera jo dutela. Ez du horrek ordea, nazioarteko desarmea ekarri oraino. Antza, gogo berriez dabilta munduko herri indartsuen buruzagiak, eta arma saltzaileek altxorrik aurkitu dute, han hemenka luzapen handiko gatazkak berpizten ari diren neurrian. Guzti honen aztertzen saiatu gara./20

DROGA TRAFIKOA: Droga trafikoa, drogamenpeketuak, egoeraren biktimak, errudunak... Donostiako Atza auzoan gai honek berebiziko garrantzia hartu du azkenaldian. «Droga sakoneko desoreka ezkutatu baten isla dela» medio kontsumoa hedatzen omen doa eta «urgentziatzko arazoari eutsi nahi diogu. Gainera gu haurren ordezkari gara, biktimen ordezkari» mintzatzen da auzotar bat. Bilboko San Frantziskon ere igoal dabilta. Bi adibide hauen inguruan jendea eseri dugu, konpondideak ikusi asmoz. **/26**

TOLOSAKO ABESBATZ LEHIAKETA: Tolosako Nazioarteko Abesbatz Lehiaketa hamabigarrenez ospatzen da aurtengoan. Urriaren 26an hasi eta Azaroaren 11ra bitartean. Berri on bi dakartza esateko: batetik, Europako Abesbatzen Sari Nagusien partaide izango dela aurrerantzean, eta bestetik, bertako hogeitazortzi talde eta atzerriko partaide ugari bildu dela. Antolatzaileek diotenez «orain arteko saio esanguratsuena» izateko asmoz ari dira lanean. **/44**

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.
ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernández, Josu Landa, Xabier Lekuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uria, Pello Zubiria, Iñigo Makazaga.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Joxe Mari Egaña, Xabier Letona, Sabiño Madariaga, Xabin Makazaga eta Jon Olaizola.

Gasteizen: Bagare taldekoak.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Eñrike Amonarriz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Joxe Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Bota Punttuba, Amaia Elozegi, Enbido, Xarlo Etxezaharreta, Martin Garitano, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagirre, Kanko Izipuz, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermiñe Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sabaris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Martin, Joxe Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealдай, J.L. Alvarez 'Txillardegi', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakain, Patxi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Albisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnoa: 426996).

Promozioa: Josu Esnal.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g.

20012 Donostia./Tenderia kalea 33

3. ezk.

48005 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399,

(94)4166936, 4166500.

Telefaxa: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA

inprimategia.

1990. urterako harpidetza sariak:

(BEZ barne)

Hego Euskal Herria 7.000 pezeta.

Ipar Euskal Herria 465 libera.

Estatu Espainola 7.000 pezeta.

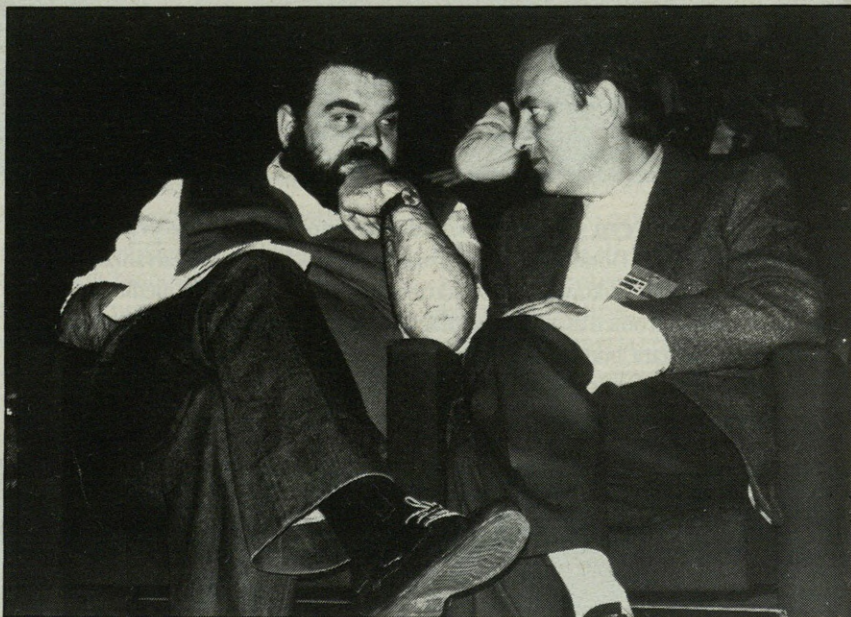
Beste atzerriak 9.300 pezeta.

Airez 14.000 pezeta.

Mapa politikoa berrosatzen ari da

EMAITZEN dantza amaitu baino lehen politikarien ohizko usainak lortutako emaitzen arrastoa adierazten zuen. Euskadiko Ezkerrak aurkeztu zuen Kepa Aulestia lehendakariyaiaren telebistarako adierazpenek alderdi honen emaitzen berri ematen zuten: «gure gobernu proposamenak ez du hauteslegoa erakarri» (...) «orain egingo dugun lehen gauza emaitza hauen azterketa eta hausnarketa sendoa da». Bandresek, berriz, «galdu egin dugu» esan zuen. Hausnarketa baino gehiago egin beharko du Euskadiko Ezkerrak udal hauteskundeetan hauteslegoaren behe-rantz doan konfidantzak hondoa jo ez dezan. Alderdi honek arrisku handiak ditu, beharrezko eta nola edo hala Gasteizko gobernuan egon nahi zuen alderdiari sustraia mugitu baitzaio. Bestalde, alderdi honetan «karrera politikoa» egin ezin duten pertsonaien «ihesaldiak» ere beti aipatu izan dira, egotekotan hau izan daitekeela erabakitzeke unea. Irrati kate espainol batek «Euskadiko Ezkerrako ohizko buruzagi baten 'ihesaldia' aurreratzeko moduan dagoela» iragarri zuen nahiz izenik ez bota.

Eusko Alkartasunak lau parlamentarien galera pairatuko du. Garai-koetxeak «alderdia sendotu» dela esan arren, alderdi honek ere udal hauteskundeetarako estrategiaz poliki aritu beharko du, Gasteizko Legebiltzarrean jokatzeko moduez ere zer pentsatu izango duela.

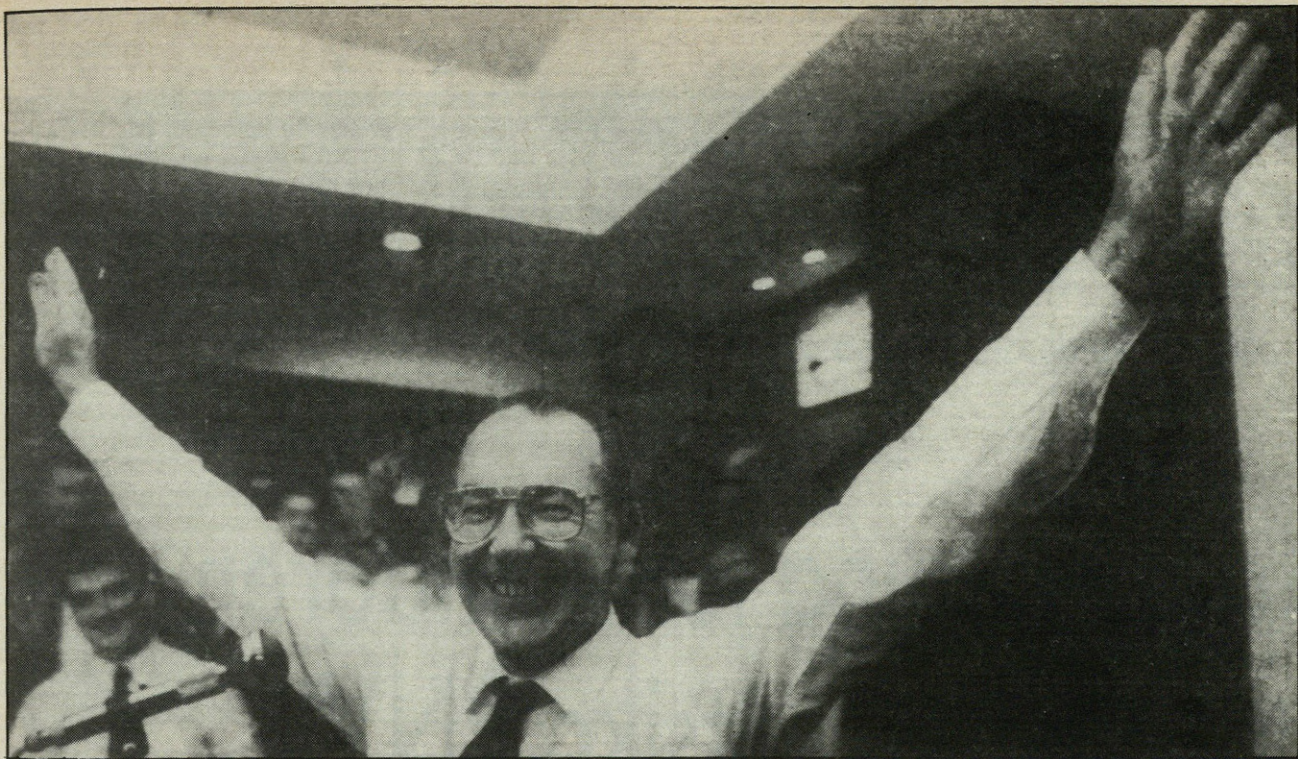

EAEko alderdien hausnarketa sasoia da oraingoa eta hainbat «mugimenduen» izan daiteke.

JAUREGIREN alderdiak ez du espero zezakeen emaitzik lortu eta ordaina jasoko du. Inoiz egin duen kanpaina garesti eta erakargarriena egin arren, hiritargoak ez dio sari handirik eman eta EAJrekin batera duen ezkontza apurtuko ez bada ere, ezkonkide ahultzat jo daiteke PSE-PSOE.

Alderdi eskuindarrek izan dute gorakada. Pablo Mosqueraren Unidad Alavesa alderdi berriak 3 jazarleku eskuratu ditu bapatean eta kanpainen zehar EAJren eta Bizkaiaren aurka jaurtiki dituenak datozen lau

urteotan Gasteizko Legebiltzarrean behin eta berriro entzungo dira. Partido Popular-ak bitik sei parlamentari lortu ditu, Gregorio Ordoñez Donostiako zinegotzia Gasteiza joango dela. Parlamentari kopuruan gora egin badu, azken hauteskundeetatik botuetan jeitsi egin du PPK, ia erdira, baina erakutsitako indarra, hots, espainolismoak erakutsitako indarra aspalditxoan datorren fenomeno da eta, antza denez, hauteskundeetan soilik kontuan hartzen dena. Abertzalegoak aztertu eta neurriak hartu beharko lituzke.

EAJ eta PSE-PSOeren arteko ezkontza berria iragartzen da EAEn. EAJri orain lau urtetako sozialisten mesedea ordaintzea egokitzen zaio.

Suarez-en CDS Legebiltzarretik kanpo geratu da, lehen zituen bi parlamentariak hutsean gelditu bait dira. Danborenearen Democracia Socialista Bizkaian PSE-PSOeri zerbait kentzekotan jaio zen, eta botuak kendu badizkio ere parlamentariarik ez du sakeleratu. Porrot egin du Danboreneak.

AJURIA ENEA Hitzarmeneko alderdiek espero zuten Herri Batasunaren printzadurarik ez da gertatu, bere indarrei eutsiz eta Gipuzkoan lehen indarra izaten jarraitu bait du HB. Era berean, hamahiru parlamentariekin jarraitzen du HBk Gasteizko Legebiltzarrean eta bere arrazonamenduak defendatzeko nahikoa indarra duela adierazi zuten Anoetako polikiroldegian Esnaola eta Iruinek.

Hala ere, alaitsuen ageri ziren buruzagiak EAJkoak ziren. Bitan zatitu zenetik lortu dituen emaitza hobereak dira honako hauek eta bere politika eta Euskal Herri osoan eragina izan dezaketen prozesuetan esku hartzeko moduan ipini da. Sozialistekin gobernua negoziatzeko zer nolako gaitasuna duen erakutsiko du Arzalluzek baina elegantziaz joka dezakeela aurreratuko genuke. Mesede handia egin zion aurrekoetan PSOEk eta Arzalluzi mesedea ordaintzeko sasoia egokitu zaio. Hezkuntza eta kultura kontseilaritzak omen ziren aurrekoetako arazoa, oraingoan Kultura berriro ere EAJrena izango da eta Hezkuntza ezeren truke eskuratzeko aukera dute jeltzaleek. Guztia normal jarraituz gero, ezer gutxi aldatu beharko luke baina negoziaketek eta presioek azken hitza dute.

EMAITZA hauen garrantzia iragarri dugu behin eta berriro azken asteotan. Hego Euskal Herrian maiztean dira udal hauteskundeak eta Diputazioak hautatzeko sasoia eta, bestaldetik, elkar hizketa politiko batzu prestatzeko gertatu eta gertatzen ari diren kontaktuak zerbaitean gauzatzen badira alderdi desberdinek atera dituzten emaitzek zertxobait baino gehiago esan lezakete. Mapa politikoa berrosatzen eta argitzen ari da, aukera politikoak gorpuzten ari diren heinean, gai honi buruz emaitzen azterketa egin zutenean «negozioak noiz eta nola gertatuko diren ez dakit; baina elkar hizketak hurbilago daude» adierazpena argigarri dela.

Beraz, maizta bitartean gerta daitezkeen mugimenduen zain, Gasteizko gobernu osaketak EAEko politika osoa irentsiko du eta Kontseilaritzak nola banatzen diren ikusiko badugu, zein baldintzatana lortzen diren eta zein hitzarmenez usaindu besterik ezin izango da egin. EA eta EEk, aldi berean, udal hauteskundeetan zein nolako kanpaina egin erabaki beharko dute eta eremu zabalegirik ez dutela iragartzen da.

N. Arrastoa

— Espainolismoak erakutsitako indarra aspalditxoan datorren fenomeno da eta, antzadenez, hauteskundeetan soilik kontuan hartzen dena. Abertzalegoak aztertu eta neurriak hartu beharko lituzke ●

Jeltzaleen esku geratu da Gobernuaren osaketa

Nagusitasuna lortu ondoren jarraipenari eutsiko PNVk

Euskal Komunitate Autonomoko hauteskunde orokorretan pasa den urriaren hogeitazortzian, irabazle garbi bat izan dugu, EAJ-PNV. Inkestek aurreratzen zutenari eutsiz, EAJ-PNV izan da EKako lidergoa eskuratu duena, garbi eta inolako dudarik gabe.

BIZKAIAn eta Araban EAJ-PNV atera da nagusi, eta, iragarri bezala, Gipuzkoan bigarren indar politikoko izatera pasa da, HBren nagusitasunaren atzetik. Xabier Arzallusen alderdiak 1986ko hauteskundeetan jasotakoen aldamean beste bost eserleku gehiago lortu ditu eta guztira hogeitabi jeltkideentzat egin beharko da tarteak Gasteizko Legebiltzarrean.

Hauteskunde hauek alderdi politikoen jipoi ederra suposatu dute orohar. Abstentzioa %38,77koa izan da, Euskal Komunitate Autonomoko hauteskundeetan izandako

kopururik handiena. Politikariek, abstentzio kopuru hau eguraldi txarra (edo ona, baina euritsua bederen) egin zuelako izan dela arbuatu dute. Dena den, emaitzak argiak izan dira, zalantzarik gabe.

EE eta EAK lurra jo?

Baina EAJ-PNVren garaipenarekin batera, badira beste datu interesgarri batzuk ere. PSOEk hiru eserleku galdu ditu, EAK lau eta EEk beste hiru. HBk bere horretan jarraitu du. Sozialistek dagokionez, benetako be-

herakada izan dela argitzen du, jeltkideekin batera Gobernuan izan arren, lau urteren buruan Gasteizko jeltkizaren kide izanik ez delako EAJ-PNVk bezala inolako errentagarritasunik atera. Beraz, lehen ondorio bezala, koalizio Gobernuak PSOeri egiten ziola fabore ziotenek, ahoa itxi beharko, hautesle goiari eta errentagarritasun politikoari begira, EAJ-PNVk jakin izan bait du koalizioa poltsikora eramaten. Euskadiko Ezkerri eta Eusko Alkartasunari dagokionean, inkestek ziotena ere bortizki bete dela ikusi da. Kepa Aulestiaren alderdia benetan hankaz gora atera da. Ziu-rrenik, alderdi hau edo bere buruzagietariko batzuk PSOera hurbiltzen hasi eta sartu direla jakiteak, bere espazio elektoral dantzan jarri arazi du. EEk orain hitz gardenekin adierazi beharko du bere etorkizuna.

Eusko Alkartasunak, lau eserleku galdu ditu Gastei-

zen, baina hori baino garrantzitsuago dena, Gipuzkoan zuen indarra erabat galdu duela da. Botuen ehuneko gutxi galdu du EAK herrialde honetan, baina oso garrantzitsuak. Donostiako botu kopuruak alderdi honi gertatutakoaren islada ederra ematen digu; hirugarren alderdia da, HBtik zazpirehun bototara eta PSOetik ehun bototara. Garaikotxearen alderdi politikoak eserlekuak herena utzi behar izan du Gasteizen, eta datu honek ez du beste azalpenik behar.

HBk eutsi

Baina agian sorpresa izan ez dena eta bere bidean tinto agertu den alderdia Herri Batasuna da. Alderdi abertzaleen artean, eta EAJ-PNVren igokada alde batera utziz, HB izan da orain arteko perzentziari eutsi dion bakarra. Honek

	ARABA		BIZKAIA		GIPUZKOA		VASCONGADAS	
	Gasteizko Legebiltzarra	Madrilgo Legebiltzarra	Gasteizko Legebiltzarra	Madrilgo Legebiltzarra	Gasteizko Legebiltzarra	Madrilgo Legebiltzarra	Gasteizko Legebiltzarra	Madrilgo Legebiltzarra
	30-XI-86	29-X-89	30-XI-86	29-X-89	30-XI-86	29-X-89	30-XI-86	29-X-89
Absten	59.551	69.682	277.747	301.824	167.030	180.867	504.328	552.373
PSOE	34.806	35.723	143.387	127.744	74.040	70.183	252.233	233.650
HB	17.912	16.015	101.733	92.493	80.255	78.138	199.900	186.646
PNV	28.103	23.247	183.766	171.582	59.339	57.290	271.208	252.119
EA	20.349	11.689	74.921	48.355	85.905	63.569	181.175	123.613
PP	9.584	19.427	32.764	59.632	13.258	24.638	55.606	103.697
EE	15.277	11.873	65.116	48.559	44.030	36.857	124.423	97.289
CDS	11.195	9.228	20.387	21.144	8.863	7.941	40.445	38.313
Beste	3.571	11.890	18.864	51.259	8.390	17.558	30.825	80.707
Zentsoa	200.348	208.774	918.685	922.592	541.110	537.041	1.660.143	1.668.407

EKA-KO EMAITZAK 1990-EKO HAUTESKUNDE AUTONOMIKOETAN (Iturri ofizialetatik jasotako datuak)

ere botu gutxiren batzuk galdu ditu, baina orohar oso ongi mantendu da hauteskunde hauek beretzat suposatzen zuten neurketaren aurrean. Ajuria-Encako hitzarmenak faktura pasa zezakeen, HBk berak onartu duen bezala, baina berriz ere alderdi honen hautesle goa fidela eta gorabeheren menpe ez dagoena dela ikusi da. Beraz, alderdi abertzaleen leiha bien artekoa da soilik, EAJ-PNV eta HBren artekoa. Gainera, erronka garrantzitsu bati indartsu eutsi dio, HBk gehiengo nabaria atera du Gipuzkoan.

UAren ustegabea

Azkenik, eskuin espainolaren fenomenoaren indar handiz azaldu da. Batetik, inkestak egin zituztenak aurreikusi eta espero zuten bezala, Partido Popularrak gora egin du. 1986ko hauteskundeetatik hona PPK lau eserleku gehiago lortu ditu Gasteizko Legebiltza-

Gasteizko Legebiltzarra 1990-X-28			
Zentsoa: 1.680.929			
Abstentzioa: 38,77			
Alderdia	%	Botuak	Esk.
PNV	28,51	289.151	22
PSOE	19,87	201.607	16
HB	18,36	186.277	13
EA	11,41	115.755	9
EE	7,77	78.855	6
PP (AP)	8,23	83.482	6
CDS (UCD)	0,65	6.652	0
	5,12	434.538	

rrean. Lehen bi bazituen, orain seiraino igo da. Igoera honen arrazoia, alderdian bertan dagoela ezeztatu gabe, agian botu espai-

nolaren ziurtatzeak erakarrri du. Hau da PSOE jeitsi den arren, argi zegoen berriz EAJ-PNVrekin batuko zela. Honela, botu espaino-

laz gain, eskuina nahi zutenek, halaxe adierazi dute beraien aukera. Alabaina, portzentaiak sarritan gertatzen dira engainagarri eta

Iragandako garaien irrifarrea berriro ere jeltzaleen ahotan.

1989ko hauteskunde orokorretatik PP erdira jeitsi da boto kopuruari dagokionean. Baina eskuinaren berririk garrantzitsuen, Unidad Alavesaren agerpen indartsua izan dugu. UAk hiru eserleku lortu ditu, aurpegi foralista, alavesista eta eskuin erreformatuaren itxura emanaz. Gasteizen behintzat, oso kontutan

hartu beharreko presentzia berria dela erakutsi du.

Orain, Gobernua osatzeko lanak hasiko dira, ez beti publikoak eta ez beti argituak. Hala ere alderdi nagusiari dagokio lehen urratsa ematea, eta hori EAJ-PNV da. EE eta EAri, aldiz, ederto asko letorkieko gobernuan parte lekutxo bat izatea. Alabaina, eta datu guz-

tien arabera, beste nonbaitetik jan beharko bide dute egungo joku politikoan iraun nahi badute bederen. Baina Arzallusek hauteskunde gau bertan adierazi zuen bezala, ikusmira lehenik PSOErengan dago. Jeltzaleek gogor jokatu dute, eta aditzera eman duten bezala ez dute kontrol osorik esijituko. Nahiago izan de-

zakete, 1986an gchiengoa lortu eta hala ere Lehendakaritza eskaini ziotenekin bat egin, baina orain beraien dira eskaintza egiten dutenak.

B. Artola

Denis Langlois, orain «bere toki»tzat daukan Parisetik:

«Euskaldunentzat ez da beranduegi oraindik»

Denis Langlois, lege-gizon, idazle, eta Frantziako giza eskubideen alde iharduten duen gizona dugu. Hemen, arestian Euskal Herriari buruzko Nazioarteko Bake Konferentzia bat proposatu zuelako aditu dugu haren izena azkeneko aldiz. Utz dezagun horraino iristeko korritu bidea berak konta diezaigun.

DENIS LANGLOIS. As-
paldikoz gero ari naiz Eus-

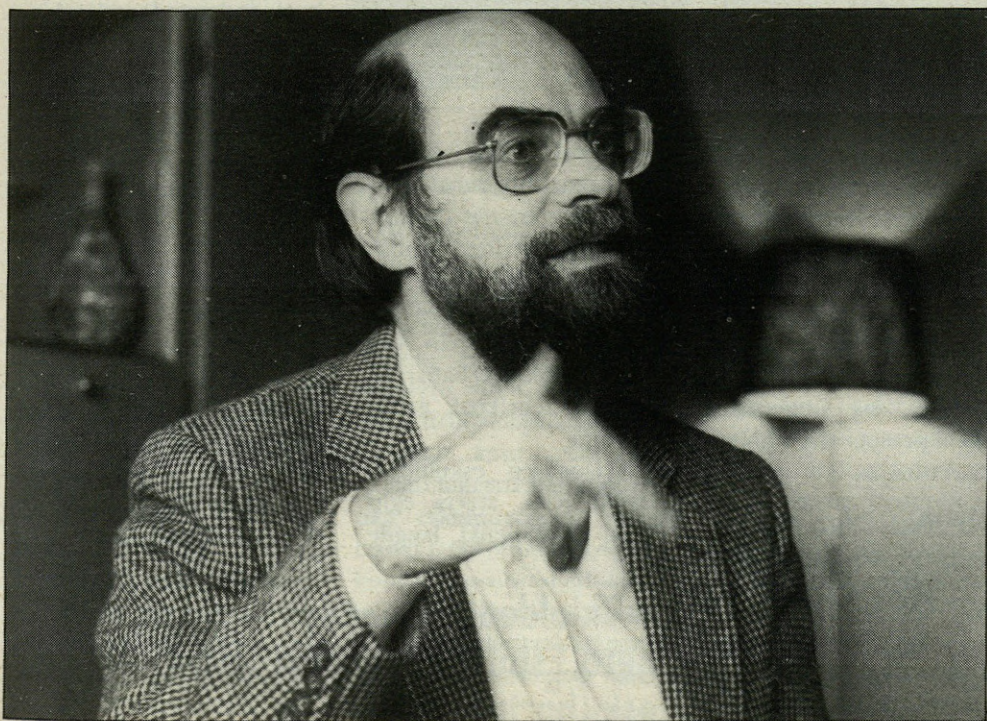
kal Herriari buruzko Bake
Konferentzia horren pro-

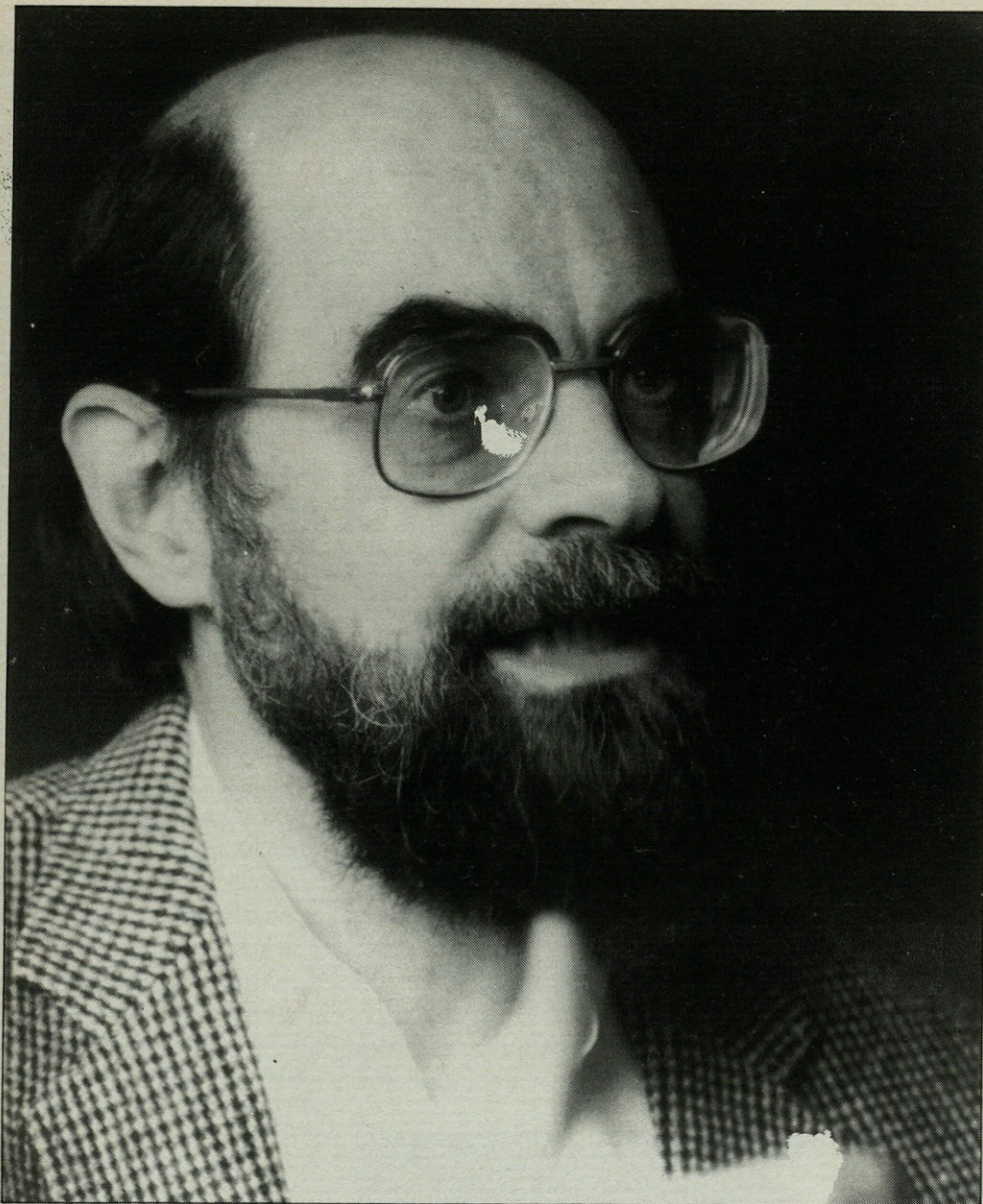
posamena bultzatzen: Go-
bernu espainola, Gobernu

frantsesa, euskal indar poli-
tikoak, eta noiz edo noiz
beharbada beste Estaturen
batzuek, obserbatzaile gisa,
parte hartuko lukete elkar
hizketa horietan.

Euskal Herrian, Bilboko
Autodeterminazioaren gai-
neko Konferentzia batean
aipatu eta gero, azken hila-
bete hauetan pribatuki goi
funtzionari frantses batzu-
rekin mintzatu naiz eta ge-
hienak, borondate one-
koak baziren, ados zeuden
errepresioa ez dela auzi ho-
ri konpontzeko soluzioa,
mahaira eseritzea beharrez-
koa dela.

Barne ministroari, Atze-
rri ministroari, idatzi izan
diet, bigarren horrek hartu
egin nau, baina Joxeren
atea ate egokia ez dela kon-
preniarazi didate. Nik or-
duan gutun baten bidez Na-
zioarteko Konferentziaren
proposamena aitzinatu
nuen, eta erantzuna izan
da, ez dela oso proposamen
errealista, solasaldien pu-
blikotasunak negoziaketak
berak galeraz litzakeela
—negoziketara diskreto-

Kezkatzekoa da aberats eta pobreen artean irekitzen ari den hobi geroz eta sakonagoa.

goen alde ziren, beraz.

Orain, nik uste, negoziaketak berrar litezke, baldin eta Gobernu espainola eta ETaren aldetik borondate oneko seinaleak ematen badira; esate batera, ETak odol atentaturik burutzen ez badu, eta Gobernuak euskal presoei tratu hobea ematen badie.

ARGIA. Orobar, zein dira Frantzian giza eskubideen alde zu bezala saiatzen den pertsona baten zere ikipremiatsuenak?

D. L. Kezkatzekoa da aberats eta pobreen artean ire-

kitzen den hobi geroz eta sakonagoa. Bi giza talde dira, batzuk *iristen* direnak eta besteak ezinean dabil-tzanak. Egoera honek eskubide ausentzia sortzen du: langabetu batek ezin ditu bere eskubideak baliarazi, eskubide teorikoak gertatzen dira.

Pertsonaren eskubideei dagokienean, atzera egin dugu; nabarmenki, langile

inmigratuei begira: egun, ez bait dago haien beharrik gehiago, xenofobia, arrazakeria igotzen dira. Krisialdi batean kanpotik heldu den guztia, frantses askorentzat behintzat, susmagarri bilakatzen bait da.

A. *Pertsonaren eskubideak, herrien eskubideak...*

D. L. Herrien eskubideak eta eskubide indibidualak batera defendatu behar dira, parez pare zaindu behar dira biak-ala-biak. Bilboko lehen esan dizudan hartan norbanakako eskubideak, herrienak eta Estatuaren eskubideak aipatu ziren. Absolutoki, lehenbiziko biak behar dira azpimarkatu, Estatuaren eskubideez Estatuak aski eta sobera arduratzen bait dira! Noski euskaldun askok beren Estatu propioa nahi dezakeenez gero, zue-nean ere sentsibilitate desberdinak izan daitezke horretaz, baina independentzia ez da nire aburuz beharrezkoena orain: autodeterminazio eskubideaz baliatzea nahi du Euskal Herriak —Estatu espainola da hori independentziarekin nahasten ari dena.

A. *Orain Ekialdean ere gutxiagotutako zenbait rri beren nolabaiteko autodeterminazioa lortzeko bidean jarri delarik, guretzat errazago litzateke...?*

D. L. Baina Estatuak situazioa atzera beren esku hartu dute. «Herrien Europa», aldi batez bideragarriagoa zirudiena, gaur berriz ere zailago ikusten dut: sorpresa eta gero mugek berriz ere garrantzia hartu dute.

Ekialdeak eman zuen sorpresa eta gero, Estatuak situazioa atzera beren esku hartu dute ●

Eta hala ere, 1993garrenak, esperantza data bat izaten segitzen du, sentidu batean. Behar ekonomikoek agian mugez gaindiko erregioak sortzera eramango dute. Akitania, Bordele aldea adibidez Frantziako beste erregioekin baino Euskal Herriarekin («*Pays Basque*» diolarik, *beti Hego eta Iparraldeaz ari dela argitzen digu*) harreman estuagoak konkretatzen ari da dagoeneko.

A. *Golkoko krisia dela eta, manifestaldi baten buruan ikusi zaitugu oker ez bagaude.*

D. L. Golkoan, Kuwaiteko inbasioaren aitzakiz, petrolio dela giltza, Estatu Batuek beren hegemonia irmatu nahi dute, gendarme gisa indartu nahi dute.

Frantzian, hasieran bazi-rudien jende gehiena Miterrand sartzen ari zen gerra logikaren aldekoa zela, eta gezurra da: jendeari alde zela sinistarazi zaio, baina herri frantsesak ez du gerrarik nahi; inongo herrik nahi ez duen bezala. Hala behintzat, lehengo larunbatean, munduan beste hainbat tokitan bezala, «Gerrari ez» lemapean manifestaldia egin zen Parisen, xifra guztiz fidagarrien arabera 20.000 lagun elkartu ginela. Zuek ohituta zaudete, baina honerako asko da hori. Hamabost urtez gero lehenengo aldiz, PSFz ezkeragoko mugimendu guztiak batu dira horretan.

A. *Horrek bere eragina izango zuen Gobernu frantsesaren jarrera al-daketa baitan.*

D. L. Dudarik gabe, eritzi publikoaren bakearen aldeko jarrerak lagundu egin du Gobernuak bere posizionamenduak malgutu ditzan, eta Irak eta Frantziako go-

bernuek ixilpeko negoziaketak burutu ditzaten.

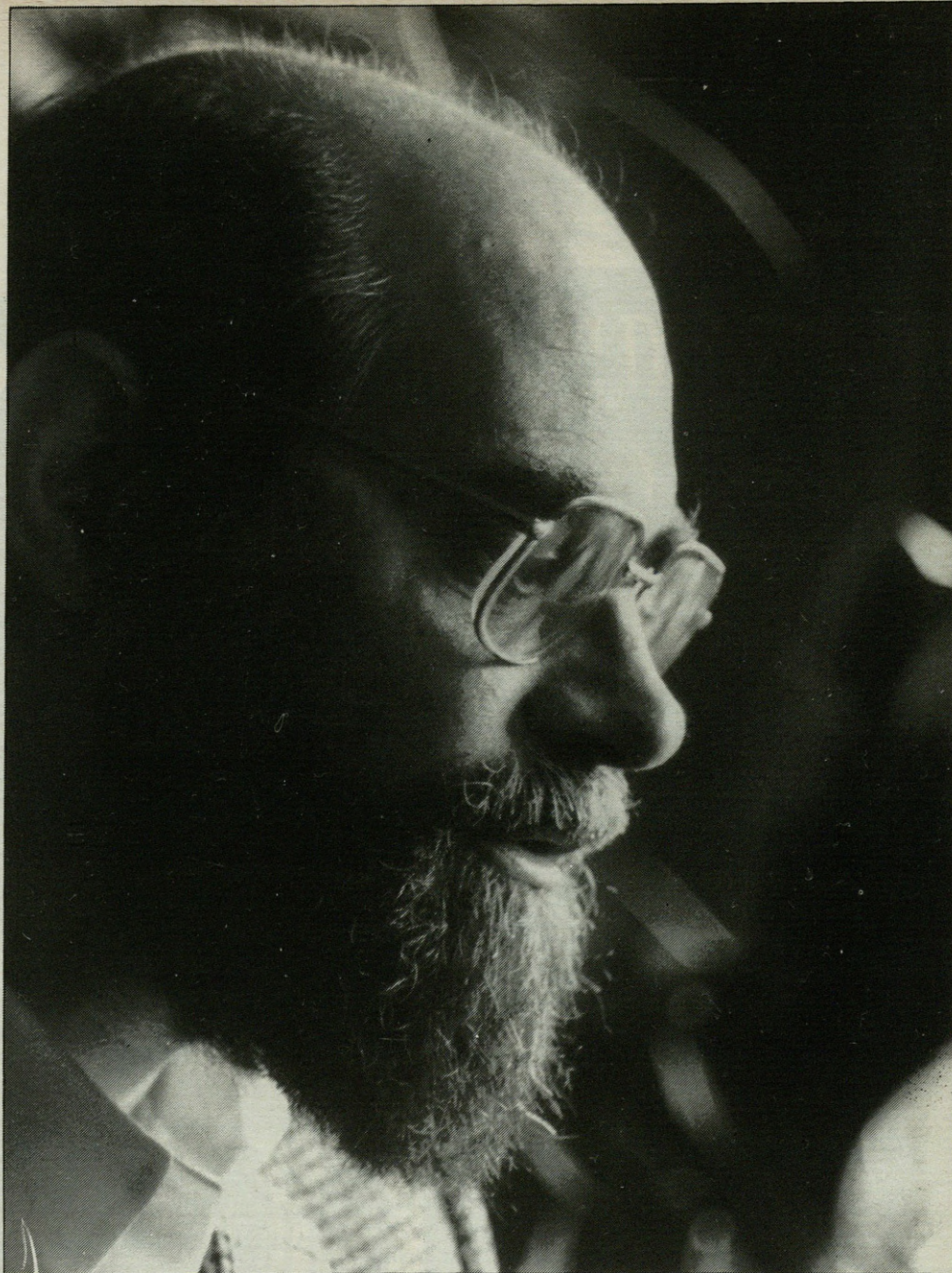
Bestea erremarkatu nahi nizun ordea: Frantziako ezkerren bizkortzea. Alderdi Sozialista boterera heldu zelarik, esperantza anitz deuseztu ziren. Zenbaite-tan, patronalarekiko harremanetan kasu, eskuinak egingo lukeena baino politika eskuindarragoa egin izan du. Eta orain, gerraren kontrako manifestaldi hori eta batean, egunero, manifestaldiak, ekintzak ari gara ikusten, deskontentu handia dago.

A. *Ezkerraz ari garela eta, zer esango zenuke hil berri den Louis Althusser-rez?*

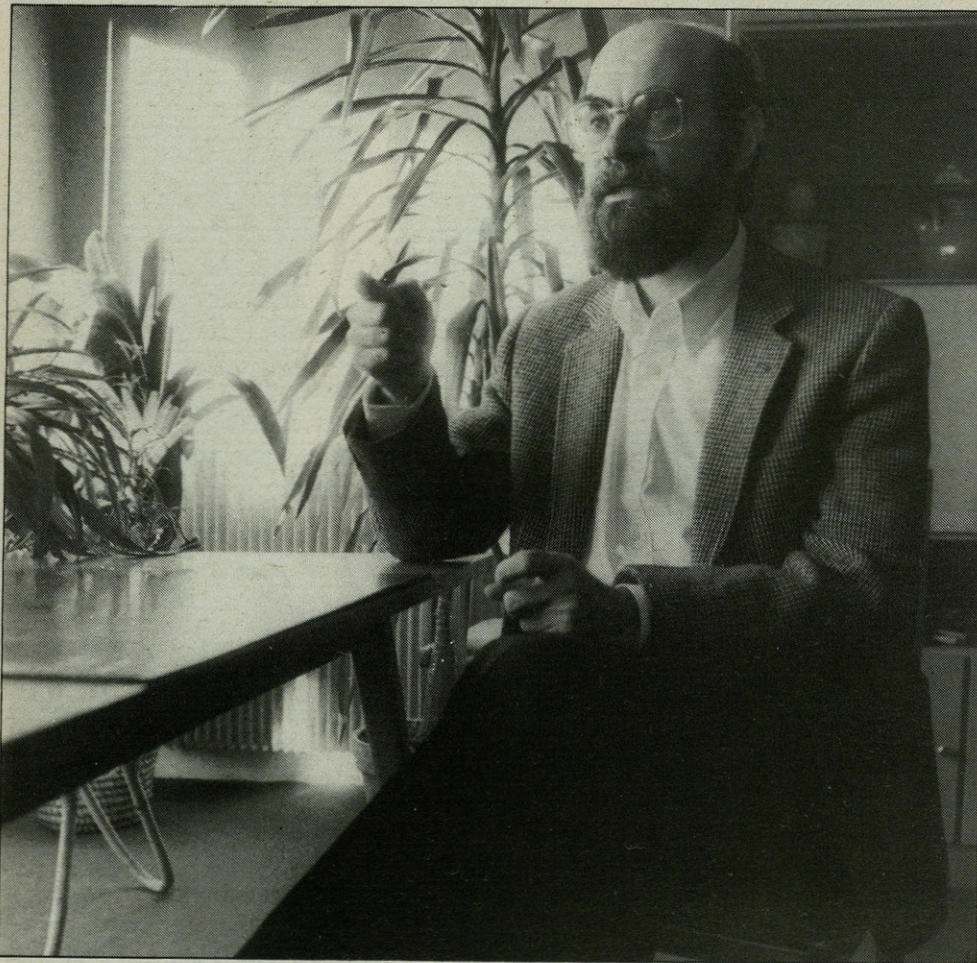
D. L. Althusser aspaldian hil zen. Dena den, esango nizuke niri marxismoa guztiz pasea iruditzen zaidala. Ez da dena bazter utzi behar, baina bai gertatzen ari denaren argitan berrikusi. Teoria bat da, besteren artean, eta on litzateke jendeak dauden beste posibilitatez erreflesiona dezan...

A. *Itzul gaitezen basiera-kora. Alta bada, badirudi Korsikari buruz Parisek*

Jendeari gerra logikaren aldekoa zela sinistarazi zaio, baina herri frantsesak ez du gerrarik nahi.

AITOR BAYO

Esperantza badut Frantziak, bere lasaitasunagatik, minorien arazoa konpondu nahi izango duela.

kontzesio batzuk egin dituela.

D.L. Korsikan Gobernu frantsesak egitura administratibo, ekonomiko, kultural berri, berezi batzuk bultzatu ditu.

Euskal Herrian, datozen asteak oso interesgarriak izango dira. Nik, hauteskondeak eta gero, berri ere Joxerengana joko dut eta Iparraldeari buruz departamenduaren promesari eutsiko al dion, galdetuko diot.

Lehenbiziko fase batean Gobernu frantsesak Iparraldekoa bideratzen badu. (Iparretarrek armak utzirik, egitura horien alde), orduan Gobernu frantsesak Gobernu espainolaren gainean eragin handia izan

lezake, Hegoaldean ere bide deblukatuz.

A. Baina Frantziak, zergatik amore eman behar du ezertan orain?

D.L. Datorren bolada honetan Europako mugak berdefinituko dira eta problema, ez Frantziarentzat bakarrik, baina konjuntzarentzat zuzendu behar da. Nik esperantza badut, Frantziak, barne lasaitasunaren mesedean, minorien arazoa konpondu nahi izan gogot duela.

A. Zein beste minoria?

D.L. Korsika eta Euskal Herriaz ari naiz. Britainia ere hor dago, baina beldur naiz beranduegi ote den haietaz. Euskaldunentzat, Iparraldean minoria

izan arren, ez da berandu oraindik —baina fite lan egin behar da, bitartean euskara atzera bait doa.

A. Zure ustez, daitekeena da autodeterminazioa Mendebaldeko Europan.

D.L. Hori indarren arabera da. Noski Korsika indarrez ezin inposatuko da, FLNck ezin garaituko du Gobernu frantsesa, baina kontzesioak irabaz ditzake. Euskal Herrian erabat desberdina da, indar handiagoa dago, euskaldunak Gobernu espainolarekin buruz buru mintza daitezke —ez independentziari buruz, hori Iparraldean utopikoa da egun eta Hegoaldean ez da lortuko segituan...

A. Indarra aipatzen duzularik, armen indarraz ari al zara?

D.L. Ez, euskaldun abertzaleen indarraz ari naiz. ETak ezin du herri osoa ordezkatzeko duenik pretenditu. ETak eta Gobernu espainolak problema espezi-fikoez aritu beharko dute, baina oso azkar negoziaketa indar politiko, sindikal, kultural guztien gauza izan beharko da. Euskaldunek badiutuzte erreibindikapen amankomun batzuk Espainiako Gobernuari buruz. Horregatik ere, ETaren aurkako Ajuria-eneako Ituna absurdoa eta berorri sinatu duten alderdi abertzaleen kontrakoa iruditzen zait, finean denek bait ditzuzte interes berdintsuak.

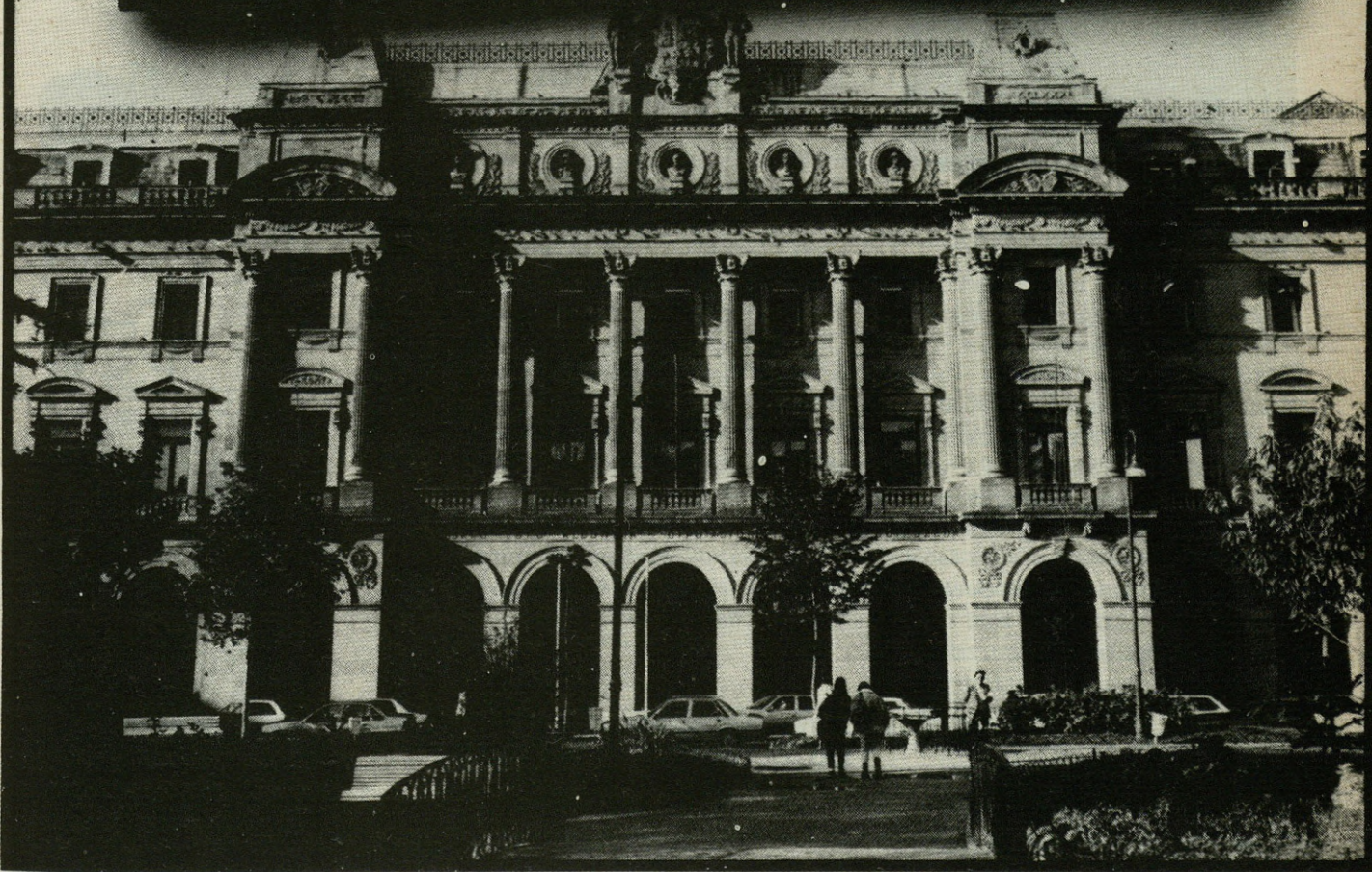
A. Gobernuak eman dizun giza eskubideen defentsagatik saria dela eta...

D.L. Ni sariari oposatua nintzen, baina sari horrek lan egiteko posibilitate handiagoak eskaintzen bait zizkidan, onartu nuen.

Lantoki ere baduen bere etxe modestoan laga dugu Langlois. Hor burutu dit, kontsultatu nahi dituenarentzako, besteak beste, «Dossier noir de la justice française» eta «Dossier noir de la police française», umeentzako «La politique expliquée aux enfants», eta beste dozena bat libururik. Liburuen teoriak praktikara eramanez nahi duen gizona. «Horregatik nabil Golkoaren arduraz, eta Euskadiren arduraz, eta Frantziako presoen Estatutua landuz...» Eta, baina zuzen ere, Golkoari buruzko bilera batera joan behar duela eta des-peditu gaitu.

Pablo Sastre

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

E Z P A L A K

AJURIA-ENEAKOAK ESTATUTOARI LEIHAL

AJURIA-Eneako hitzarmenekoek, Autonomi Estatutoaren hamaikagarraren urtemuga ospatzen zenean, etxe horretan bertan ospatu zuten eguna. Hauteskunde kanpainako egun neketuetan geldidunetxo bate eginaz bertan bildu ziren EAJ-PNV, EA, EE, PSOE eta PP alderdietako buruzagiak. Guztien hitzetan Estatutoa «denoi dagokiguna dela» birbaieztatu zen nahiz eta alderdi politiko abertzaleek ez zuten momentu hura galdu nahi izan, Estatutoak gehiago eman dezakeen instrumentua dela esateko. Herri Batasuna izan zen soilik Estatutoaren urtemuga ospatu ez zuena eta Ajuria-Eneara azaldu ez zena.

POLITIKO-MILITARREK ASMO BERRIA ZABALDU

BLOKE Politiko-militarra deitua izan zen taldeko zenbait partaidek, orain arte apostu egi duten bideari uko egin eta Herri Batasunak Autonomi Estatuto Nazionalaren bitartez ireki duen bidetik jo nahia azaldu zuten. ETA politiko-militarra, EIA eta Euskadiko Ezkerrako militante izan ziren ehun bat kideren izenean, egoera politikoaren analisi berri bat egin eta estrategia aldatu beharraz mintzatu ziren lau or-

dezkarri. Ajuria-Enean Estatutoaren hamaikagarraren urtemuga ospatzen zen egun berean, bere garaian testu legal honen alde ekiteak «ekarri dituen ondorio txarrak direla eta», autokritika gogor bat egin zuten.

SANTIARROSPIDE ESTRADIZIORIK GABE

PARISEKO Apelazio Epaitegiak Espainiako agintaritzak zazpigarren estradizio eskaera luzatu ondoren, ezezkoa erantzun du. Baina erabakiaren garrantzia, epaileak fiskalaren aholkuari jarraituz erabilitako argudioa da, talde armatuko kide izatearen leporaketa, «objetiboki politikoa dela» esan bait zion.

Bestalde orde, Pariseko Apelazio Epaitegiak Jose Luis Arrieta Zubimendi, Azkoitiren estradizioaren aldeko jarrera erabaki zuen. Hala ere estradizioa onartzeko Espainiatik bidalitako arrazioen artean onartua izan zen bakarra, «heriotzarena» izan da.

B.E.Z.AREN IRUZURRAK AUTOBIDEA BUSTIDU

ESPAINIAKO Barne eta Ekonomia Sailek egindako ikerketen ondorioz 50 bat enpresak Espainiako Estatuari 2.400 milioi pezeta iruzurtu dizkiela jakin da. Honetarako BEZ agiriak falsifikatu egiten zituen sare batetaz baliatzen ziren. Aferean murgildutako enpresak batez ere Catalunya eta Madrilekoak dira baina beste zenbait lekuetakoak ere badaude. Hauen artean, Leitzarango Autobidea egin behar duen seikote batasuneko enpresetako bat aurkitzen da, «Cubiertas y MZOV» hain zuzen ere.

Z
T
I
H
Z
E
Z
T
I
H

«Euskadik Europan duen papera, Euskadik Espainian duen papera da».

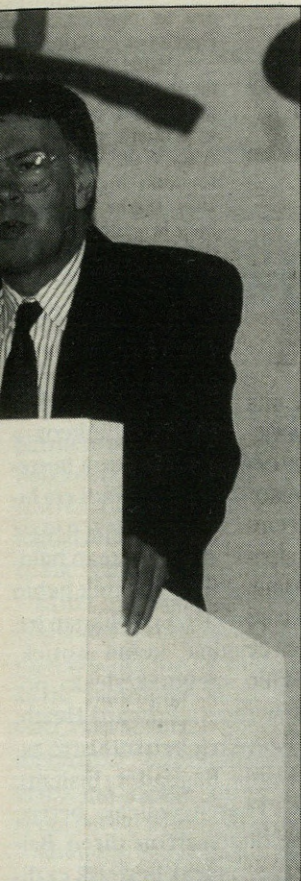
Felipe Gonzalez.

Dela, 1990-10-25

«Autonomi Estatutoarekin atzerakada bat pairatu dugu».

Carlos Garaikoetxea.
Dirio Vasco, 1990-10-26

TERRORISMOAREN EXPERTO BAT MAFIAREKIN ERLAZIONATUTA

GASTEIZKO Gobernuak 1985ean, bi urte terdi lehenago EAJ-PNVko exekutibako buru zen Xabier Arzallusek Euskal Herriko biolentzia aztertzeke proposatu zuen Expertoen Komisia zein pertsonak osatzen zuten publiko egin zuen. Gure arteko talde armatuak eta biolentzi giroa aztertu eta ondorio batzuk atera behar zituzten bost expertoen artean Franco Ferracutti italiarra zegoen.

Orain, Italiako Legebiltzarrean Ikerketa Batzorde bat osatu berri da, mafia eta bere konexioak aztertzeke. Italiako Democrazia Cristiana eta «Logia Masonica P-2» en artean dagoen zerikusia ikertu da eta kaleratu denez, alderdi politiko honen kide eta Errepublikako Presidenete den Francesco Cossiga eta P-2eko burua den Lucio Gelliren arteko lotura, Franco Ferracutti da. Gelliri, Boloniako leherketak sortutako sarraskiaren buru izatea eta Italian duela urte batzuk gertaturiko Estatu Autokolpearen arduradun izatea leporatzen zaio. Ferracutti Cossigaren sikoanalista da eta bestalde bera izan zen Brigada Gorriek Aldo Moro bahitu zutenean honen gutunak aztertu zituen. Orain bahiketa haren inguruko istilua berpiztu da, Morok beste gutun batzuk ere idatzi zituela jakin eta hauek prentsaratu direnean.

Franco Ferracutti, «Erreinsertzioaren» bidez teorizatu eta Gobernu espainolak (Cassinello Generalak buruturiko txostenaren bitartez) hau mar txan jartzea lortu zuen gizona izan da.

«Berde Ekologistak eta Alderdi Humanista, sekten tapaderak besterik ez dira».

Pilar Salarrullana.
Dela, 1990-10-24

EROSKI ETA COOP BAIONAN ELKARTUTA

BAIONAN Carrefour-ek duen supermerkatu erraldoiaren inguruan, inmobiliaria batek beste lur zati handi bat hartzeko gestioa egin du. Hauek, beste supermerkatu berri bat irekitzeko direla baieztatu digute gure iturriek. Baina ez da Carrefour, Mamut edo antzekoentzat, frantses Estatuan elikagaien enpresa handi bat den eta Iparraldean dendak dituen firma eta Hegoaldeko adar bereko beste kooperatiba batentzat baizik, «Coop» eta «Eroski» hain zuzen ere.

Euskal Herriko zirkulo ekonomikoetan, bi enpreson mugimendu honek Europako Batasunak ekar dezakeenari eta multinazionalen konpetentzi bortitzari aurre egin nahia agertzen duela aipatu da. Hala ere, nekazari, abeltzain eta beste adar ekonomiko batzuetako interesatuak, kezkatu agertu zaizkigu. Haseran onuragarria dela dirudien arren, «mugimendu erabat ekonomikoa dela eta diruak kolorerik ez duela gogoratu beharra» azaldu digute. Zentzu honetan, frantses produktueen aurka martxan jarritako Boikot kanpainaren inguruan kapital frantsesak utzitako hutsunea erabili zuenean bezalaxe, oraingoan ere Eroski zuhur ibili da.

«Azken lau urtetotan jeltzaleek etsaia ez dela PSOE, ez eta ere Madrilekoak, baizik etsaia etxean dagoela uler dezatela lortu dugu».

Txiki Benegas
Egin, 1990-10-24

Bake keinuak, gerra seinaleak

«SEGURTASUN arrazoi»ez debekatu du Isaac Shamir-en gobernuak, 1967ko okupazioa ezkerreko aurreneko aldiz, 120.000 langile palestinar Israelen sar daitezen. Jerusalemen poliziak hogeitabat lagun hil zituenetik, komunitateen arteko gorrotoa izugarri areagotu da, eta zenbait palestinarren laban eta haizkorazko erasoak barkatzeko prest ez daude juduak —berrehun mila arma lizentzia dituzte dagoeneko, eta askoz ere gehiago dira eskatzen ari direnak.

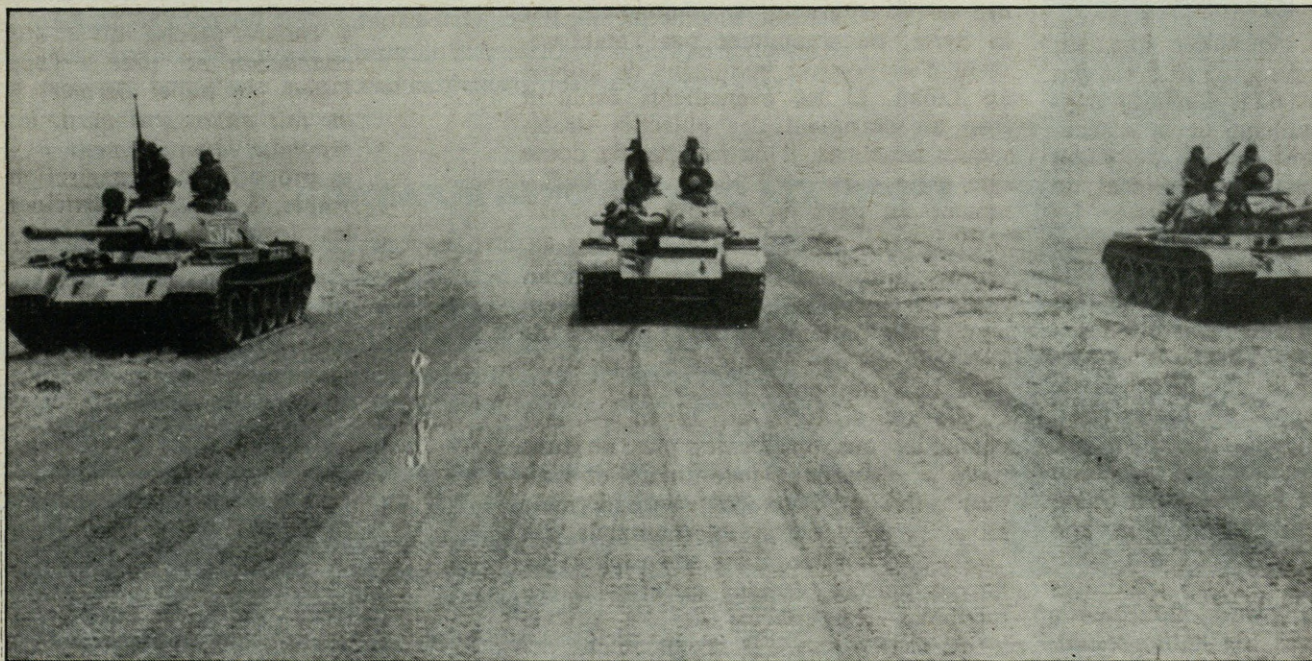
«Ikasi behar dugu terrorismoarekin bizitzen, zirkulazio istripuekin bezala», esan du Rafi Eytan, koronel-ohia, Mosad-ekoa bera, Beguinen gobernuarekin terrorismoaren aurkako buruak. Azkeneko tirabira

eta borrokez irtenbide negoziatu baten kontrako jarrera horiek indartu egin dira Tel Aviven.

GOLKON besterik da. Honezkero egunero 2,7 milioi kupel gehiago produzitzera heldu den Saudi Arabiatik iritsi da azkeneko imintzioa: Ibn Abdelaziz, defentsa ministroaren ustez, Kuwait utziz gero, Iraki zenbait kontzesio (Ubbiyan eta Warba irlez ari da) egin lekiok.

Kuwaiti dagokionean irmotasun bera —hasieratiko irmotasuna— nabari da Washingtongo agintarien adierazpenetan ere. Baina Saddam Hussein ari bide da, hortik edo handik, bere «borondate oneko» kei-

nuez, blokea —ezenez blokeoa— arrakaltzen. Edo akaso itxura besterik ez da, gaur hamar espainol eta bihar ehun frantses irten daitezen utziz lortzen ari dena. Baina gurean hainbeste baloratzen, edo behinik behin goraipatzen den eritzi publikoan badeute beren eragina, keinu horiek. Tokian tokiko «negoiazaleak» popularrak dira (horra Edward Heath, Britainia Handiko lehen ministro zahar, heroi berria, Bagdadera bisitan), «gogorrak», Thatcherzaleak, berriz, minorian gelditzen ari ote diren. Baina, horiek ere, itxurak besterik ez dira noski izango, beste gainerantzeko guztiak bezalaxe. Ezin jakin, besteak zioena. Adibidez: krisiaren luzatzea, Bagdaden alde da, geroz eta euskarri

Interbentzioaren probabilitatea.

gehiago ari bait da bereganatzen? Ala bere kontra, ekonomiaren blokeoa bere helburuak erdiesten ari bait litzateke? Ez dira, seguru, funtsezko galderak, batez ere beste 100.000 soldadu iparramerikar hara bidean jarri denean, gerraren, hondamendiaren aukera geroz eta probableago eginez.

EKIALDE gatazkatsutik bi berri nabarmentzen ditugu pasa den astetik: Balkanetako Estatuaren Tiranako batzarrea: Bulgaria, Errumania, Grezia, Jugoslavia, Turkia eta (Ismail Kadare-rik gabe gelditu den) Albaniak —eritzi emaleen eritzian— «inork eskualdeko mugak uki ditzan galarazteko» helburuaz bildu dira. Arris-
kurik handiena, nola ez, Jugoslavian, non Serbiako gobernuak, «*bere merkatua babestearren*», Esloveni-
atitik-eta heldu diren produktuei zerga bereziak ipini dizkien.

Sovietar Batasunean berriz, Gorbatxovek Parlamentuak lege federa-
len (errepublikako legeekiko) lehenta-
suna ezagutu dezan lortu du —asma-
tzen ari ote da, bada, moldaviar eta
gagauzak eta guzti, egunotan, aski
zalaparta atereaz, Madrilan izan den
eta aurki Japoniara joango dela iraga-
rri duen prevolnoetarrek, oreka ezi-
na orekatzen?

Haratago, Pakistan eta Indiako poli-
tikan aldaketa handi samarrak ari
dira gertatzen. Lehenbizikoan, Be-
nazir Butho-ren bazterreratzea hau-
teskunde bidez legeztatu da, Nawaz
Sharif pendjabarraren IJI alderdia ga-
raile suertatu bait da. Indian, poli-
ziak L.K. Advani, Baharatiya Janata
partidu eskuindarreko burua atxilo-
tu zuen eta, partidu horrek gober-
nuan dagoen V.P. Singh-en Janata

Serbiarrek orain Estatuaren iparraldeko produktuei zergak ezarri dizkiete.

Dal-i bere apoioa kendu ziolako, Singhek abendu bukaerarako aurre-
ratu behar izan ditu hauteskundeak.

Jerusalem «Belfast berria» bilaka-
tze bidean eta, Iparraldeko Irlan-
dan anartean, IRA aspaldion kolpeak

jaso baino gehiago ematen ari da. Pe-
ter Brooke, Ipar Irlandarako minis-
tro britainiarra eta Gerry Collins, Ir-
landako atzerri ministroa biltzeko
bezperan, Newry eta Londonderryn
jarritako bonbez zazpi polizia hil zi-
tuzten urriaren 24ean. «*Gobernu
britainiarrak gerra alde batera uz-
ten ez dueno, atakeek segituko du-
te...*»

Pablo Sastre

**Beste ehun mila soldadu estatubatuar Golkorantz
abiatzearekin, beste zenbait forumetan labantzen
diren bake aukerak are urrunago diren dira ●**

Gero eta arma saltzaile eta erosle gehiago

Nazioarteko desarme gezurtia

Nazioarte mailan desarmea izan da azken garaietako gai nagusienetarikoa. Alta, gero eta gatazka gehiago sortu da, gero eta hildako gehiago. Kontraesan hutsa.

ESTATU Batuak eta Soviet batasunaren arteko adiskidetasun berriak egoera aldaketa ekarri du nazioarteko politikan. Izan ere orain arte gerla hotzaren erengatik armatze igoera beldurgarriak izan baziren ere, badirudi gogo berri batzukin dabiltzala munduko herri indartsuen buruzagiak.

«The Military Balance»

Gorbaxov eta Bush-en arteko akordio berriak direla

■ Golko Pertsikoko gatazka, kontraesan berrien eredu bikaina da.

eta, bi estatu horien arma kopuruak desagiten hasi omen dira. Borondate honi pisu gehiago emateko, orain dela gutxi, Gorbaxov-ek esan zuenez, tanke militarrek baliatuko dira So-

viet Batasuneko laborantza laguntzeko.

Eta egia da iturri ofizialek horrelako berriak zabal-tzen dituztela, xehetasunak emanez. Horrela Herri Ar-teko Estrategia Ikerketen

Institutoak, urriaren hastapenean, Londresen aurkeztu duen bere txostenean, urteroko «The Military Balance» ezagunean Estatu Batuek eta Soviet Batasunak dituzten arazo ekono-

mikoengatik gastu militarak jeistea erabaki dutela iragartzen du. Txosten horretan dauden xehetasunen arabera Estatu Batuek 1995 urterako armadako indarren %25a txipituko lukete eta horrek butxetaren %10eko txipitzea suposatuko luke.

Bestalde gerra hotzaren garaiak bukatutzat jo daitezkeelakoan, Soviet Batasunak ere bere Ekialdeko «inperioari» zenbait aldaketa ekartzen dizkio. Honela arma nuklearren mugatzeari buruzko akordioaren izenpetzearen ondorioz, Sobiet Batasunak SS-4 bere azken misilak desegin ditu. Gizon kopuru inportanteak ere itzuli dira Sobiet Batasunera.

Bestalde, Angolan ziren tropa kubatiarrak itzuli direla etxera azpimarratzen du txostenak, baita Nicaragua «contra» desegiten ari dela.

Txosten horren lehen zatia hau optimista bada, ondorengo agertzen diren berriak txarragoak dira. Hain zuzen, bi superpotentziak indar nuklear estrategikoak berritzen dituzte. Borronte onekoak izanik ere gerrarako prest geratzen dira: Estatu Batuek bi submarino nuklear ateratu dituzte, 24 misilekoak, eta Soviet Batasunak beste bi, 20 misilekoak. Badirudi desarme akordioak arma zaharrak ukitzen dituela bakarrik.

Indartsuenak arma kopurua txipitzearen aldekoak daudela esaten badute ere, ez dituzte bat batean lurperatuko. Honela beraienez teknologia haundiko armak atxikiz beste motatako materiala hegoaldeko herriek saltzen die zenbait gobernu, duten armadaren indartzea helburutzat dutelako, jakina.

Estatu Batuen Pershing-1 misilak kendu egin behar dituzte Europatik.

Luzapen haundiko gatazkak

Laurogeiko hamarkadaren hasieran, Le Monde Diplomatique-n Michael Clare-k idazten duenaren arabera, arma saltzaile nagusiak Estatu Batuek eta Soviet Batasuna ziren Europaako zenbait herriekin batera. Merkaturak 50-60 mila milioi dolarren artekoa zen eta gehien erosi dituztenak Angola, Cuba, Egipto, Etiopia, India, Iran, Irak, Israel, Libia, Arabia Saudia, Siria eta Viet Nam dira. Nazio hauek gehienak gerra jasaten ari ziren garsi horretan.

Armagintzaren merkatuak hedapena ezagutu du,

mugimendua gertatu da «sektorean», eta gatazka berriak sortu diren hainean, «erosle» berriak eta «saltzaile» berriak ere sortu dira.

Hain zuzen hamarkada honetan herri batzuk armak produzitzen hasi dira eta horien artean ditugu Brasil, Txina, India, Pakistan edo Turkia. Horren gibeletik bi arrazoin daude: alde batek, 80eko hamarkadan gerra «bitxiak» gertatu dira, iraupen handikoak eta irabazle oso argirik gabekoak, Afghanistan eta Iran-Irak gatazkak esate baterako. Borroka luze horiek arma arinen beharra sortu dute. Bestaldek, Hegoaldeko herriak arma pisuen zain-

tzeko lanaz eta diru beharraz konturatu dira ere.

Gerrari buruzko ikusmoldea aldatu da eta herri batzuk beraien herrialdean indar bat bilakatzen ahal zirela konturatu dira, eragin militar bat sortuz jadanik zenbaitzuk armak egiteko gai dirclarik: Irak, Israel, India edo Argentina kasu. Momentuan eragina sortu ahal luketen herrien artean ditugu Txina, India eta Israel dituzten armamentuengatik.

Egoera honek arazo larriak sortuko ditu nazioarteko harremanak aldatuko dituelako, superindarren interesak ez bait dira amankomunak izanen beti.

SS-20 misil'sovietarrak, lehen mendebaldeko Europara begira, baina orain?

Golkoa, egoera horren adierazle

Aipatu ditugun elementuak berriak ez badira ere, egoera baten adierazlea izan da Golkoren krisian. Alde batetik, mendebaldeko mundua herri indartsu batekin enfrentatu da, bestalde Estatu Batuek beste herri batzuren laguntza behar izan du konfliktuaren faktura ordaintzeko.

Honela Bush lehendakari iparramerikarrak herri arteko orden berri baten garrantzia aipatu du eta Golkoko konfliktua adierazteko argudio eder batzuk baliatu izan dira. Agertzen ari diren indar berriei (eta Irak

da horien adibide indartsuenerikoa) oztopo egiteko mundu osoarentzat Nazio Batuen Erakundearen (NBE) bitartez super erakunde bat antolatzeko proposamena egiten da. Alde batetik herri arteko zuzenbidearen defentsa aipatzen da, NBEri orain arte ukatu zitzaion pisua eman ez halaberrez, azpimarratuz estatuen mugak errespetatu behar direla.

Bestalde petrolioaren iturriak zaintzea aipatu egin da, Saddam Hussein-en gobernu diktadura bat dela erranez. Baina has-tapenetik noren interesak defenditu ote dira? Hitz ederrak dira baina konfliktu horien gibelean dauden

interesak nahikoa ilunak ditugu. Hain zuzen, herri arteko zuzenbidea aipatzen delarik, giza eskubideak ahazten dira; Saddam Hussein salatuz, Hafez el Assad lehendakari siriarraren laguntza onartzen da, eta azken honek demokraziarekiko harreman gogorrak ditu bere herrian, Txinaren salaketa onartzen da, Tiananmen plazan gertatutako sarraskien urte bat berantago. Alta NBEren testuetan giza eskubide sozialak eta ekonomikoak agertzen dira.

Segurtasun sistema berria osatzeko asmoak dira ere NBEren babespean. Zaila da benetazko munduko he-

rri guztien interes amankomunak defenditu nahi dela sinestea, orain arte Frantzia, Estatu Batuak eta Soviet Batasuna gobernu basatienak laguntzeko prest agertu direlarik, helburu hurbilak begiratu baka-rik.

Beraz herri arteko erakunde herri batzuk eratze-ko momentuan galdera bat gelditzen da, zer erakunde mota eta noren interesen alde?

Etorkizunerako perspektiba

Gero eta arma gehiago egiten da munduan, Estatu Batuak eta Soviet Batasunaren arteko enfrentamentua bukatua izanik ere.

Konfliktuak sortzen dituzten arrazoinak ez dira desagertu, gerra arrisku biziagoa sortuz herri indartsuren batzuk agertzen ari direlako. Miseriak, demokrazia faltak, kontraesan ikaragarriak sortzen dituzte, herri arteko harremanak planeta mailan begiratu behar direlarik gaur egun.

Hegoaldeko herrien egoerak populazio migrazioak bultzatuko ditu, injustizia sozialaren aldeko mugimenduak sortuko dira eta arazo horiek armekin ez dira konpontzen. Golkoko enfrentamendua gerrarik gabe bukatzen bada ere horien sustraia bertan izango dira. Herri pobreak pobreak izango dira, petroliaren prezioaren igoeragatik. Aldiz, Estatu Batuetako petrolio enpresen irabaziak Golkoko krisi guztia gairan igotzen ari dira. Indarkeria ekonomikoa basatiagoa da, eta ez da ikusten horri buelta ematerik.

Ixabel Etxeberria

BIDEO ETA FILMEEI

AHOTS, HOTS ETA MUSIKA

EZARTZEKO PREST

ZBI SA
BIKOIZKETA GRABAKETAK

ARBAITZALDE ETXEA-SAN ROKE AUZOA

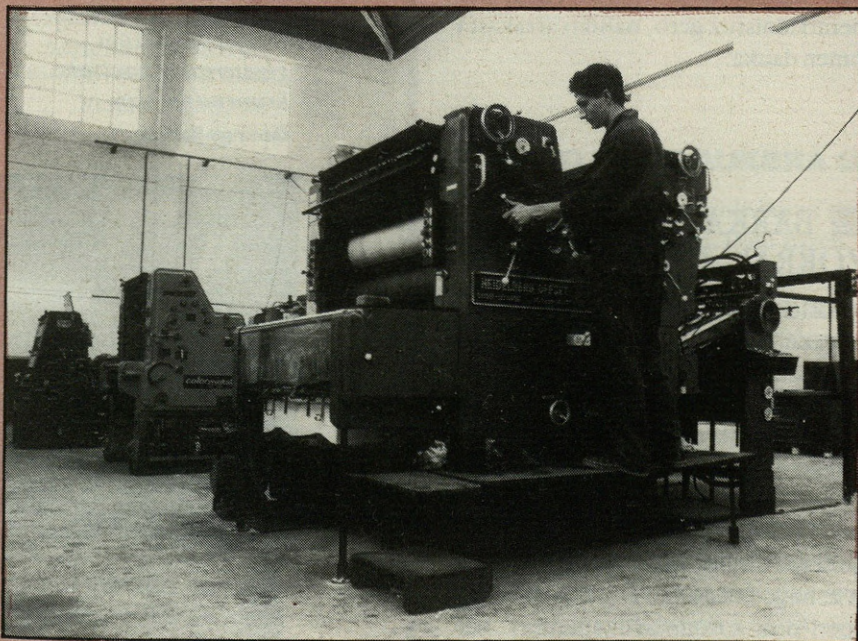
DONOSTIA

Tlf.: 46 29 64 — 45 96 29

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

LEKU BAT EGIN DUGU GRAFIKAGINTZAN

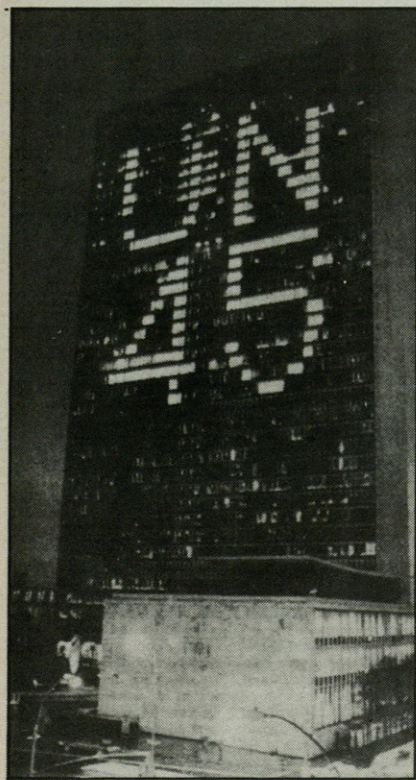
ANtZA
FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

ESKURAGO

LASARTEKO EGOITZA BERRIA. INDUSTRIALDEA 1-2.

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia, F. Fukuyama, 1989

gelditzen diren funtzionari iparramerikarrek bertako piszinatik edan behar dute ura, iturrikoa moztu egin dietelako.

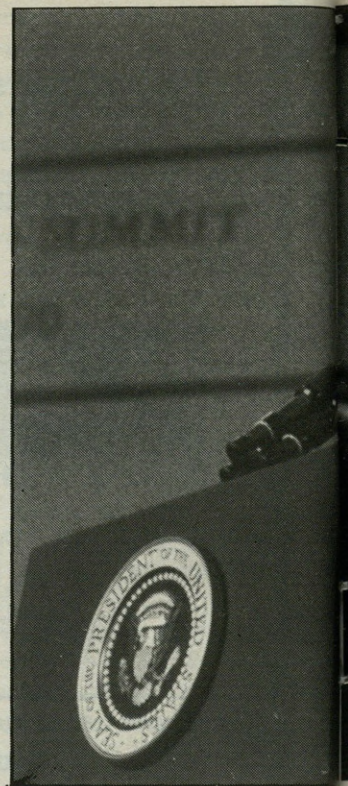
EHUN FEDEDUN BERRI

ARABIA Saudira joandako ehun soldadu iparramarikar Islamaren federa bildu dira, Mohammed al Akkas predikari saudiarrak adierazi duenez. Predikari hau soldaudei arabiarren fede eta ohituretz mintzatzeraz joaten zaie kanpamendu militarretara, eta berari sinistuz gero, nahiko arrakasta omen dauka.

BARKATU GURE ZORRAK, GUK GURE...

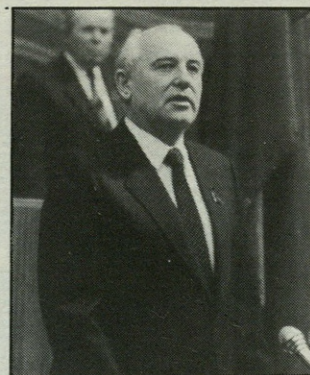
NAZIO Batuen Erakundea estatu partaideen dirulaguntza finkoekin bizi da. Baina, jakina, denek ez dute ordaintzen. Zordunen lehen postuan, Estatu Batuak daude, baina pasa den astean 49 milioi dolar ordaindu zizkioten NBERen 45 urtebetetzea zela eta. Hala ere, oraindik 400 milioitik gora zor ditu Bushek. EEBBren ondoren, hegoamerikako estaturen batzuketan ageri dira zordun sailkapenean. Eta zordunen azkena, Mongolia: kontableen arabera, bi dolar (200 pezeta, 10 libera) zor dizkio NBERi.

E L L E - M E L L E

«Ikusi ditut zuen pankartok, «Ez petrolioaren gerrari»; ba jakin ezazue borroka militarra beltzen bagara ez dela horregatik izango, baizik eta enbaxadei blokeoarengatik, babitutakoengatik eta Iraken okupazioa gizateriaren kontrako krimena delako».

George Bush.

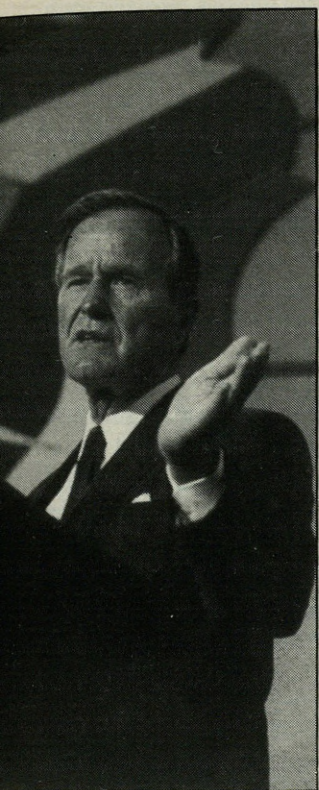
«Batzuek aurkitu didate bonezkero, Napoleonekin egin zuten bezala, Santa Elena bezalako irla bat».

Mikhail «Gorby» Gorbatsxov.

PISZINEN GERRA

TXISTEA dirudi baina egia da. Nazio Batuetan (NBE) Irakeko enbaxadore denak bere etxerako piszina egiten ari da New York-en. Baina kontratistak, enbargoa dela eta, ez dio materialik ematen. Enbaxadoreak gutuna idatzi dio NBEko misio iparramerikarrari laguntza eske, ea argituko dioten piszina eraikitzeko materialak indarrean dagoen enbargoaren klausuletan sartzen diren ala ez, eta mesedez, kontratista konbentzitzeko. Bitartean, Kuwaiteko Estatu Batuen enbaxadan

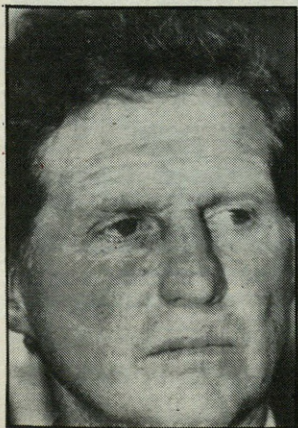
O I H A R T Z U N A K

«Palestinarrek labanekin
jolastu nabi dutela?,
ederto, etxean geldi
daitezela orduan, lanik
gabe eta soldatarik gabe».
Dendarl Israellar bat.

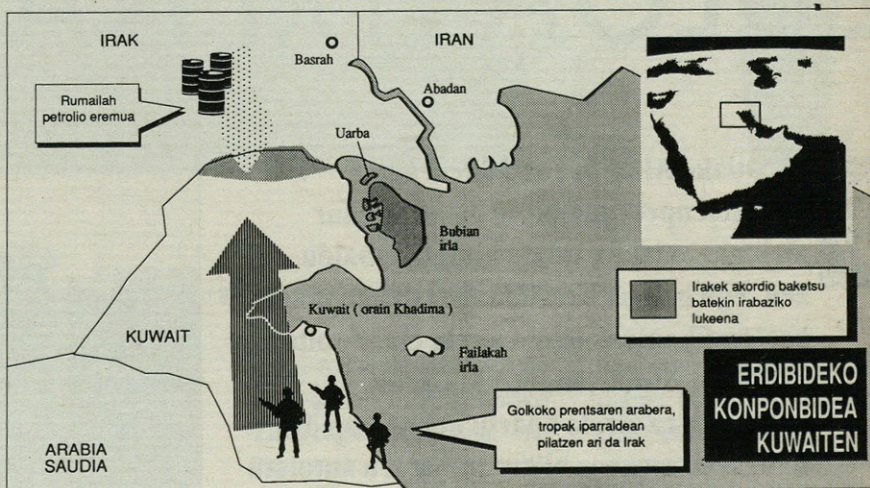
«Ez gaituzte gobernuan
parte hartzen utziko.
Agintari berriein izan
dudan estraineko
kontaktua nire
bizkarzainei armak
kentzeko eta niri etxetik
irtetzen ez uzteko izan da».

**Dany Chamoun, hil zuten
egunaren bezperan.**

ERLIJIO GERRAREN ARRISKUA INDIAN

INDIAko gobernuak kolokan ipini du alderdi integrista hindu batek eta musulman eta hinduisten arteko erlijio gerra pizteko arriskua dago. Bharatiya Janata alderdiak laguntza kendu zion V.P. Singh lehen ministrariari, talde integrista hindu honen liderra, Lal Krishan Advani, poliziak atxilotu eta gero. Advani martxa batean atzeman zuen poliziak, Ayodhya hirian tenplo hindu baten eraikuntzaren eske ari zela. Tenplo hori meskita bat dagoen tokian egitea nahi dute hinduistek, Rama jainkoa bertantxe jaio zela sinisten bait dute.

ERDIBIDEKO BAKE AUKERA GOLKOAN

KUWAITeko lurralde batzu gordez gero, Irak atzera egin zezakeen zurrumurrua zabaldu da. Hain zuzen, Uarba eta Bubian irlak eta Rumaila petrolio eremuekin nahiko luke agian Saddam Husseinek, itsasora irteera txukuna irabaziko lukeelako Irakek. Jokaldi honen aldeko apostua eginez, tropa irakiarak iparraldean piltatu dituela Irakek esan du Golkoko prentsak, nahiz iturri militar iparramerikarrek gezurtatu duten. Bushek ez du erdibideko konpromezurik —edo bakerako biderik— nahi, eta gerrarako prestatzen ari dela dirudi.

AGUR BENAZIR

EZUSTEKO jipoia hartu zuen Benazir Bhuttok Pakistango hauteskundeetan. Hogei hilabete gobernuburu izan ondoren, presidenteak postutik bota zuen, jokaldi politiko ez oso argi batean. Hala ere, hauteskunde berrietan, zaletuak galdu dituela bistakoa da (45 diputatu berak, 103 alderdi islamiar demokratikoak). Itxura modernoegia zuen nonbait Pakistaneko populazio musulman tradizionalarentzat.

Drogamenpekotuk, egoeraren biktima batzuentzat, errudun besteentzat

DROGA TRAFIKOARI ZULOA ITXI NAHIAN

Donostiako Altza auzoan duela gutxi drogamenpekotu bikote batek bi haur xiringatxo batez zulatu zituela zabaldu zen. Egu batzuk beranduago auzoko bikote bat, trafikanteak omen zirela eta, jipoitu nahi izan zituen jendetzak. Gerora halakorik ez zirela onartu behar izan da. Drogaren arazoaz bi mahai inguru antolatu ditugu, Altzan eta Bilboko San Frantzisko auzoan

«ZAINA bete-betea del, ondo estutu eta orduan sartzen dute xiringatxoak. Erabili ondoren, eserita dauden lekuko edozein baztarretan bota. Daldarrak basi arte ez dira itzultzen». Ikusi eta ikasi bezala kontatzen digu Altzako Harri Berri aurreko-lako haur batek. «Baina gauzak aldatu dira, orain kalean bertan zultatzen dira», azaltzen digu etxeakoandere batek, drogaren arazoarekin erabat kezkatua omen dagoen emakumeak. Droga, trafikoa, dro-

garen beharra, drogaren beharrak sortzen duen delinkuentzia... oraindik arazoa zein den ere ez dago garbi jendearentzat. Bere menpe bizi direnen kopurua handitzen doan bitartean, kontsumoa hedatzen doan neurrian eta «droga sakoneko desoreka ezkutatu baten islada besterik ez denean», begibistakoa bihurtzen da. Horixe txarrena, omen.

Altza eta San Frantzisko, Euskal Herriko beste hainbat auzo bezala, maldan behera bizi dira. «Ez dira zen-

Drogaren aurka egin diren mobilizapenen artean, konponbidez ikuspegi ezberdinak dituen jendea batzen da.

trikoak, ez daude bailara leun eta garbi batean,

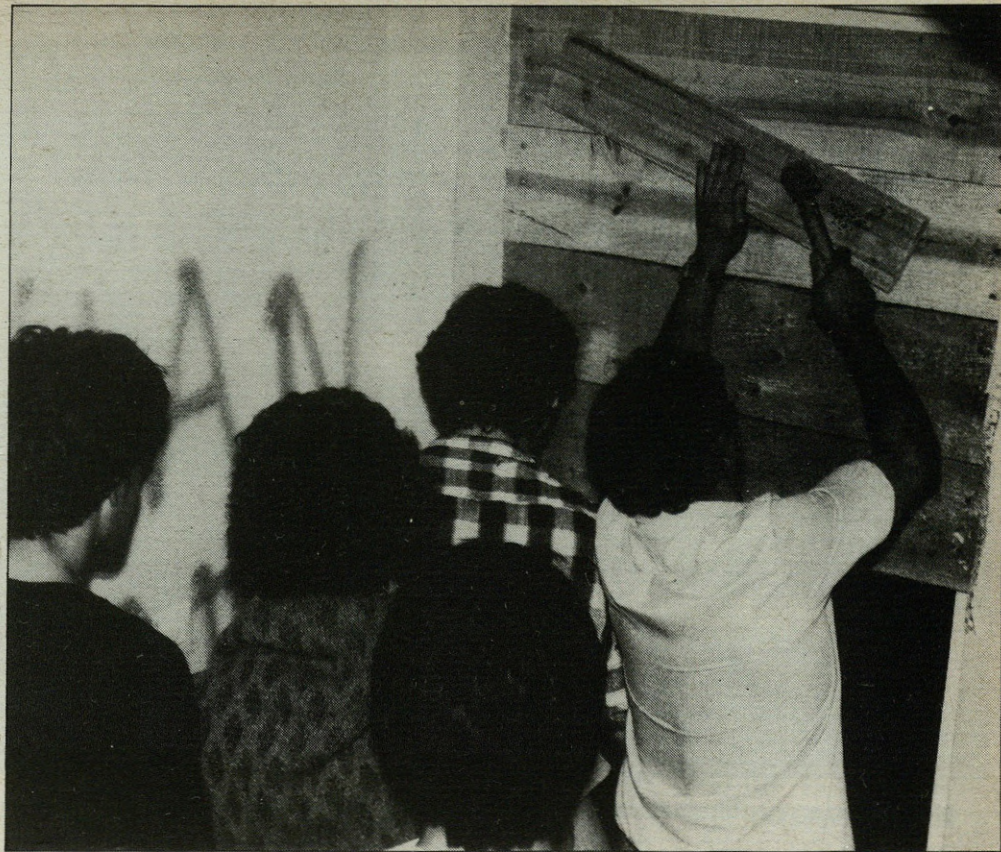
etxe garaiez jositako gune ilunean baizik», aipatzen

digu Albarok, Altzako gazte batek. Bere auzoan trafikoaren arazoa indarberritu da. Duela egun gutxi bi haur xiringatxo batez zultuak agertu ziren, bi heroinomanok egindako lana zenaren susmoa zabaldu zelarrik.

Lehendik ere gurasoen egonezina nabaria bazen ere, bi haurren gertaerak animoak larritu ditu eta urriaren 20ean, larunbatean, lehertu egin ziren. Auzoko Guraso Elkarteak antolatutik protesta-marxta antzeko bat eratu zen. Une batean jendarteko kide bat hitzlaria mintza zen lekura igo eta mikrofonoz aurretik igarotzen ari zen kotxe bat trafikante batena zela eta, «goaz atzetik!» deihadarka hasi zen. Jende multzo kopuru handi batek jabea jipoitu eta kotxea hankaz gora utzi nahi izan zuen. Gurasoen Elkartekoek Policia Nacioalari deitu zion, kontua bere horretan geratu zelarrik. Geroa Gurasoen Elkarteak gertakizunarekin zerikusirik ez duela eta halako biolentzia eta bapatezko ekintzak erabat gaitzesten dituztela kaleratu du.

A Udaletxeak jaramonik ez

arazoa ulertzeko, lau pertsonekin mahaingurutxo bat antolatu dugu Donostiako udaletxeko Ongizate Zerbitzuko teknikari den Neus, parroikiko Altzako Atsedenaldi Taldeko Manu, auzoko Askagintzako Jon eta aisia eta astia Berpiztu taldeko Albarorekin hain zuzen ere. Gero, auzoko Gurasoen Elkarteko bileran batean beraien inpresioak jaso ahal izan ditugu, gaia taldean eztabaidatu ar-

■ Droga trafikanteen etxeak egurrez eta adreiluz josten dituzte.

te ez omen nahi zuten mintzatu eta. Pertsona guzti hauek Trafikoaren Aurkako Altzako Koordinadora-ko partaide dira. Duela bi urte pasa osatua, Kimuak, Auzo Elkartea eta Emakume Taldeekin batera. Haldagokien arazoarekin aurrera ekiteko.

Koordinadora eratu zenean, oinarritzko zenbait puntu eskatu zituzten arazoari aurre egiten hasteko: xiringatxoak kaleetatik garbitzea, auzoak prebentzio teknikari bat izatea,

Parke bat eraikitzea, polikiroldegi bat, lege kanpoko zabortegeien kontrola, Askagintzak sortutako lanbide tailerrari diru laguntzak ematea eta droga trafikoa frogatutzat ematen den kasuetan, udaletxea akusazio partikular modura azal dadila.

Eskaera hoietatik talearrari diru laguntzak ematea bete da soilik eta polikiroldegiaren lehen fasea egin bada ere bigarren zatia zabortegei bilakatu da. Neusek mahainguruan dioskunez «berehala ohartu ginen drogaren arazoak auzoaren izaerarekin erlazio zuzena zuela». Altzaren populazioaren erdia 30 urtetatik beharakoa da eta Donostiako langabezi sieraatik onartzen dute beraien artean ez dagoela erizpide bateraturik, baina prest agertzen dira denei

kopuru handienetarikoa duena. 60. hamarkadan baitipat, etorkinen sarrera masiboa gertatu zen eta ondorioz egindako kontrol gabeko hazkunde urbanistikoak auzo marjinal bat osatu du.

Zaborra, estolderia eta azpiegiturarekin orohar arazoak daude eta denbora libreerako hutsunea nabaria da. «Polikiroldegiaren lehen fasea amaitu eta urtebete igaro denean, itxi egin behar izan dute, piszinatik ura ibesi eta ormak erortzen zirelako», dio Jonek. Auzoko borroka istorikoak, anbulategia, polikiroldegia eta kulturexea lortzea izan direla aitortzen du Manuk eta «orain gainera postetxeko paketeak jasotzera Trintxerperaino joan gabe, bertan jaso ahal izango ditugula esan behar».

■ «Polizia ekartzearekin drogaren arazoa estali egingo da, ez konpondu» ●

Plaza honetantxe garbitzen dituzte xiringatxoak Altzan. Atzean izan zen haurrak xiringatxoz zulatu omen zituztenekoa.

Giro honetan murgiltzen da drogaren trafikoa Altzan. Jendeak salatzen duenez, heroinomanoak kale gordinean zulatzen dira, eskola eta aurrekola edo plazetan. Jonek argitzen duenez, «bala ere delikuentzia Altzan ez da askok pentsa dezaketen bezain larria, Donostiako zentro aldera joaten bait dira sarritan lapurretak egitera». Baina Koordinadora-ko partaideen kezka nagusia, drogaren trafikoaren testuingurua konpontzen hastea da. «Gure artean batu egiten gaituzten gauzak kontutan hartzea da leben gauza» dio Manuk eta arazoa konpontzen hasiteko, azpiegitura beharren eta errekurtsioen plangintza orokor berria egin eta ondoren berauen erabilera edo luzerako plangintza egitearen helburua azpimarratzen du. «Prebentzio lana da garrantzitsua eta bestalde drogaren arazoa sortzen den testuinguru osoa konpontzen hasi be-

har dugu» azaltzen digute Koordinadorakideek. Konponbidea beraz, luzera begira ulertu omen daitekeela soilik.

«Arazoaez dagokigu guri

Beste alde batetik, Gurasoen partaideek, «drogaren arazoa beraiei ez dagokien kontua dela» diote. Beraien helburua trafikoa begibistakoa izan ez dadin lortzea da, beste nonbaitera joan daitezela zultzera. «Badakigu honela ez dugula arazoa konpontzen, baina urgentziazko arazoari eutsi nahi diogu, haurrek ez ditza-tela drogadiktoak zultzen ikusi. Gainera gu haurren ordezkari gara, biktimen ordezkari».

Gurasoen Elkarteko ordezkariak, drogadiktoek askatasun guneak kentzen ari zaizkiela argudiatzen dute, «beraz edo beraien

edo geure askatasuna dago jokoan». Prebentzioaren aurka ez daudela baina nahikoa ez dela diote, «ez gaude neurri biguinekin jarraitzeko prest. Drogamenpekotuek ere beldurra sentitzeko momentua iritsi da, haurren aurrean bain lotsagabeki zultzen direnean, beraiek bait dira droga erreibindikatzeko dutenak».

Elkarte honetako gurasoak baikor agertzen dira arazoaren konponbidez. Hilabete batean, arazoaz arduratu behar dutenak behar bezala arduratu ezker, ia dena konpondua lego-keela argitzen digute. «Zergak zerbaitetarako ordaintzen dira eta beraz etor dadila polizia lehenbaitlehen kaleak garbitzera, ez dugu inolako patrula polizialik antolatu nahi eta». Arazoak duen konponbidez ordea Elkar-tea ez da Koordinadorako beste partaideekin ados jar-tzen, ez eta gutxiago ere. Albarok dioenez, «mota

guztietako polizia dugu, baina trafikante txikiak besterik ez dituzte atxilo-tzen eta Guraso Elkartekoek proposatutako bi-dearekin arazoa estali besterik ez da egiten».

San Frantzisko inguratuta

Bilboko Zazpi Kaleetatik San Frantzisko auzunea ikusten dugu, erreka-aren pa-reko erriberan. Nahiz eta Bilboko erdigunea izan oso toki pobrea eta gatazkatsua da. Narkotrafikoak, langa-beziak, prostituzio gune izateak eta bertan garatu den giroak Zabalburu enpa-rantzatik San Antoneraino luzatzen den auzategia itxuratzen dute. Betidanik San Frantzisko prostituzio auzunea izan dela diosku bertako biztanle batek. «Illegalitate egoera hau aprobeitatzuz, narkotrafi-koak bere garapenerako toki egoki bat zela ikusi zuen». Merkatu beltz bat

sortu zen droga negozioaren inguruan eta honen ondorioz prostituzioaren merkatua desbideratu.

San Frantzisko droga banaketa gunea da bai Bilbo bai herrialde guztirako. Hori dela eta bertan ematen den droga trafikoa diru asko mugitzen du. Droga San Frantziskora heldu eta merkatua martxan jartzen da, Bizkaia eta Bilbo osorako banaketa merkatua. Hau dela eta auzokide kontsumitzaileek errezago dute drogaren lorpena.

San Frantziskoko auzunean langabezi tasa %40a da. Marginazioa eta langabezia narkotrafikanteek erabili egiten dituzten tresnak dira, heuren banaketa sarea gero eta gehiago hedatzeko. Trafikante txiki hauek batzutan familia osoak, ijitoak edota organizazio haundiko komunitateak, klanak dira.

Biolentzia egoera kaleetan

Trafikanteek oso botere handia eskuratu eta dirua maneiatzen dute. «Kale eta etxeetako jabe eta jaun dira eta auzokideak beldur agertzen direlarik» argitzen du Auzo Elkarteko kide batek. Etxebizitzak okupatu, ostatuak «tapadera» moduan erabili, prestigio handiko tabernak ilegalki erosi eta heuren negozioen gunea bihurtu dituzte. Elkarteko beste kide batek adibide garratz bat azaltzen du; «La Laguna kalean 14. zenbakian lehen hamalau auzokide bizi ziren. Narkotrafikanteek eragindako sute baten bidez auzokideak etxetik bota zituzten. Gaur egun biru familia ezik beste guz-

tiak narkotrafikanteak dira».

Hala ere beldur egoeraren aurrean, elkartasunak badu lekurik. Las Cortes kalean drogadikto batek emakume bati xiringatxo bat bizkarrean iltzatu zion, auzoa bere protesta erakusteko kaleratu zen. Guzti hau ekiditzeko, auzoko biztanleek slatu digutenez «erakundeek ez dute orain arte gauza handirik egin; batzutan trafikante txiki batzuen atxiloketa burutzen dute heuren irudia garbi gordetzeko». Jarrera honek ba omen ditu gainera interes urbanistiko ezkuak, espekularizazioaren presioa oso gogorra dela eta.

Egoera guzti honen ondorioz drogaren legaliza-

Noren askatasuna?

ZAINAK, odola, osasuna, beldurra, haurrak, seguritatea... ahaztezinezko hitzak dira eta lan gogorrena eta borondate handiena askotan ez da nahi-ko, «biolentoak dira» lema ikasi eta gero irakatsiaren exenplua jarraitu nahi duenarentzat.

Altzako Guraso Elkar-
tea, «Biktimen Ordezkaritza Taldea da» eta biktimak sakratuak dira, mendeku usaidunak. Gurasoen Elkar-
teak drogaren arazoa konpondu nahi du, baina politizatu gabe. Eta Gipuzkoako Gobernadore Zibila-
rengana joandakoan, ber-
ekin elkar hizketatu dira. Altzako Drogaren Aurka-
ko Koordinadora Donostiako alkatearengana joanik, ez du honekin elkar

hizketatu nahi izan, bere partaide bat den Guraso Elkartearekin baizik. Elkarteko ordezkaria PSOEko zinegotzi izateak lagunduko zuen, baina benetako arrazoiak hila baten buruan arazoa nola konpondu dakitelako izango da ziurrenik. «Ekar dezatela eskatzen dugun adina polizi, drogamenpekotutak bidali egingo ditugu. Gero auzotik kanpoko arazoa konpontzea, beraiei dagokien». Berdin du Gasteizko Legebiltzarrak drogen kontsumo publikoa oraindik legez kanpokotzat jotzen ez duela, haurrek exenplua behar dute eta. «Gurasoek drogadiktoak jipoitu nahi izatea ulerkerria da, baina hala ere metodo

boiek gaitzesten ditugu, zeren norbait jipoitzeagatik, biru gramoa beroina eramateagatik baino kondena handiagoa ezartzen da eta hori ezinezkoa da».

Arazoa biolentzia omen da, hala dio Gurasoen Elkarteko ordezkariak behintzat. «Drogamenpekotuek askatasuna kentzen digute, kalea beraientzat hartzen dutelako. Eta kalea askatasun gunea da, biolentziaz kentzen diguten berbera. Beraz, edo beraien askatasuna, edo gurea. Arazoa bori da, bota egin behar ditugu kaletik». Ez da ez erreza Koordinadorako «biolentziaren aurkako» guraso hauek gain dauden beste kideen lana.

B. Artola

zioaz hitz egiteko eztabaida zabal baten alde kokatzen da Auzo Elkartea. Bere ustez legalizazioak IHESaren transmisio ebaiketa, arazoaren ulertze fenomeno bat, eta narkotrafikoa eta biolentziaren amaiera bat suposatzen du.

Konponbideetan adostasunik ez

Udalak daukan Hirigintza proiektuaren erabat kontra agertu da auzoko elkar-
tea, desertizazio edo etxebizitzaren hustutze prozesu honen laguntzaile omen delako. Auzokideek bertan nahi dute bizi «eta hirigintza proiektu honek ez digu geuren arazoei irtenbiderik ematen. Bilboko minbizia

balitz bezala tratatzen du erakunde honek auzoaren arazoa, erauzi baino ez du egin nahi». Auzuneak planteiatzen duen irtenbidearen proposamena, dagozkien proiektuetan parte hartzea da, «geuk erabaki behar bait dugu zer nolako auzunea nahi dugun». Orain arte Udalak ezezko borobila luzatu dio proposamenari. «Honez gero, auzokideek egin dezakegun presio bakarra salaketak egin eta auzokideen kontzientziak piztea da. Eta elkartasuna bilatzearen bitartez, posible bihurtu dezakegu».

B. Artola

Myriam Gartzia eta Amaia Nabaskues/Bilbo

HILARRIEN MEZU ZAHAR BERRITUA

Hilarriak euskal tradizioaren barruan kokatu behar dira. Zonbait urtetan desagertzeko zorian, berriro argitara itzultzen dira gure arbasoen sinesteak, funtsean, mendeetan zehar gizakiak berdintsu izaiten segitzen duela adieraziz.

SANTU Guztien eguna gainean dugula interes-

garria iduritu zaigu Iparraldean hilarrien eta hilerrien

inguruan berrikusten ari den tradizioa aipatzea. Hain zuzen, azken urte hauetan hilarrien azterketa eta teorizazio sakonak plazaratu dira, ohitura zahar honi hots berri bat emateko asmoz. Horretan ari da Lauburu elkarte, Euskal Herrian eraikitzen duen hilerri berri guztiek beste itxura eta zentzua ukan dezaten asmoz.

Ohitura zaharren berritzen

Euskal Herriko hilarriak ospe handikoak ditugu. Hamasei, hamazazpi, hemezortzigarren mendeetan garai ospetsuak ezagutu zituzten, heriotzari lotutako benetazko artea izateraino. Mentalitateen aldaketarekin batera, eta Elizaren eraginez, Euskal Herriko hilarri eta hilerriak aldatuz joan ziren eta gaur egun irudi pisuzkoak eta esperantza gabekoak bilakatu dira.

Honetaz jardun gara Aita Etxandirekin, Bellokeko frailea eta Lauburu elkarte-ko partaidea bera. «*Gebietan laukiaren gainean borobil handia du gure hilarriak. Leben hipotesi gisa, laukia, lurraren irudia, ez bakarrik planetak adierazteko baizik eta materia butsaren irudia*» dela dio. Aldiz, borobilak «*kosmoaren esanabia adierazten du, mikrokosmoarena, eta laburbilduz, teoria aberatsagoa bait da, hilarriak lurra eta zeruaren arteko lotura*».

Hiru elementu oinarritzko ditu hilarriak: eguzkia, lurra eta zuhaitza. «*Kultur*

Hilerriak lurra eta zeruaren lotura adierazten du —adierazi beharko luke, hobe—.

Lauburu elkartearen helburua hilerri baratzeen ohitura berpiztea eta egungo hilerrien gordintasuna eta hoztasuna apurtzea litzateke.

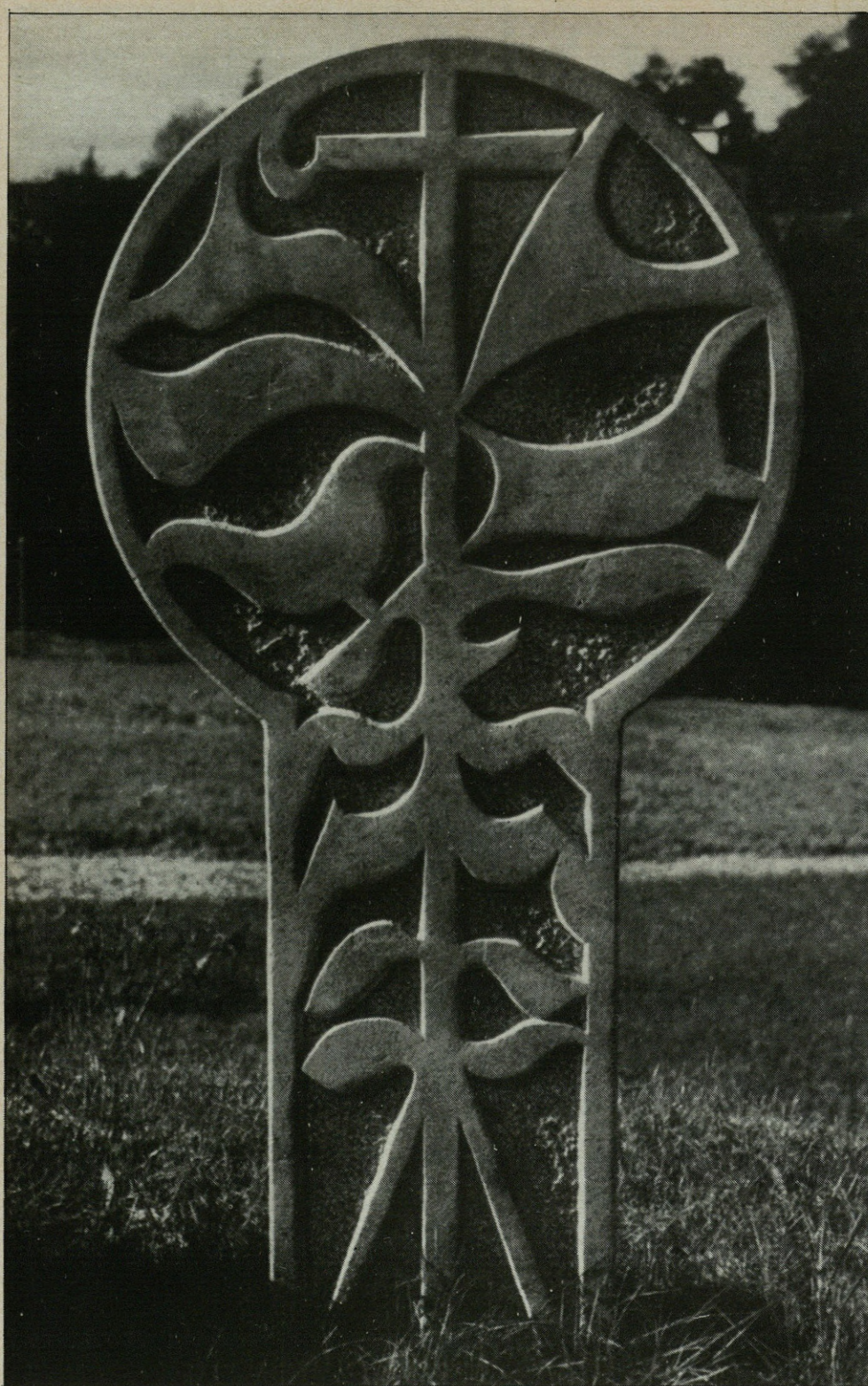
eta zibilizazio guztietan atxematen diren garrantzizko sinboloak ditugu. Eguzkiak (bizitzaren iturria), leku inportantea ukan du eraikuntzan

mendeetan zehar, eta bain zuzen, luzaz ekialdera begira kokatzen ziren hil barriak. Azken bi mendeetan, tradizio hau galdu egin da, eta edozien lur,

bautatzen da hil herri berrien kokagunea erabakitzeko unean».

«Lurrak beldur ematen dio gaur egungo gizakia-ri» adierazi digu, egun ha-

rriz edo zementuz inguratzen diren hilobiak gaitzetsiz: «Zendua lurrarengandik urruntzen da, garai bateko obiturekin apurtuz». Hirugarren ele-

■ Gure arbasoen ohiturak jarraikiz lurra ekialdera begiratu beharko luke.

mentoa, zuhaitza, bizitzaren sinboloa: «*lurra eta zeruaren arteko loturaren sinboloa ere*» dio Aita Etxandiak.

Bukatzeo, hiliarriaren erdigunea dugu. Erdigune horretatik hiliarriaren indarra zabaltzen da. «*Bere se-*

kretua horretan datza. Ez da hiliarri guztietan agertzen. Honen interpretazioa bakoitzaren pertsonalitatearen arabera da. Batzuentzat Jainkoa da, besteentzat argia. Bakoitzak du beriotza begiratzeko modu

bat».

Gure etorkizunaren sustaiak iraganean daudela eta, Lauburu elkartearen helburua hilerri baratzeen

tradizioa berpiztea litzateke. 82an hasi ziren lan horietan Bellokeko hilerria aztertuz. Arrakatsua izan da ideia hori, interes handia sortu bait du Iparraldean. Arrangoitzeko markesak bere herrian eraikitako hilerria baliatuz osatu zuten proiektuan agertzen dira Lauburu proposatzen dituen oinarriak: «*Hilerrietarako bautatzen den lurra ekialdera begira izan dadila, hilobiak lurrean sar daitezela gainean harri luze batez estalita, bi harrien artean lurra eta belarra utziz*».

Gero eta profesional gehiago interesatzen ari da horretaz, baratzezainak, arkitektoak, eta horreak guziaz errazten du. Erran daiteke onarpen orokorra dela, eragozpenik ez dela ingurumenaren armonizazioa ekartzen delako. Aita Etxandi, Labururen izenean, eta herriko etxe bakoitzaren gainean, familia anitzekin elkartu da ikuspuntu hori adierazteko. Gehienetan familiak ongi onartzen du, beharbada adieraztera etortzen dena apeza bait da. Hala ere, jendeak ez du errazki onartzen hiliarri zaharrak baliatzea. Orduan, berriak egiten dira, eta Mikel Dubertek, Leaburuko partaidea ere, marrazkiak proposatzen ditu, lehenago aipaturiko sinbolika eta zenduaren pertsonalitatearekin egokituz.

Pascal-ek zion: «*Ez ditugu bi gauza zuzen begiratu abal: eduzkia eta beriotza*». Gure bizitzaren errealitatea da. Lauburu, ekin-tza hauekin, hilerriak edertasunez eta mezu erabatekoaz jantzi eta begiratzen ditu.

I. Etxeberria

ERREMONTARI ASKO, NON JOKATU GUTXI

Krisi latzak jota dago erremontea. Pilota barruan disziplina berrienetako bat dugu, mende hasieran sortu bait zen gaur egun ezagutzen dugun bezala. Garai hobeak bizi izan baditu ere gaur egun oraindik gordetzen du bere erakarpen indarra. Bere arazo nagusiak, hala ere, egiturazkoak dira.

NABARMENA da gaur egun pilotak ez duela haurrengan beste zenbait kirolak duten erakarpen in-

darra. Haurrak pilotan hasten direnean normalean raketaz edo palaz baino ez dira aritzen eskuetako mina-

ren beldurrez. Erremontea-
ren etorbide nagusia betidanik esku-pilota izan da, baina egun disziplina honek bizi duen krisialdi gogorra dela eta, pilotariaren trebakuntzari hainbeste erakartzen dion pauso hori eman barik kantxaratzen dira ikasleak. Zentzu honetan, eskolek zeregin garrantzitsu bat bete dezakete, ikasketa prozesu hori erraztuz. Hau ez da ordea erremontea bizi duen arazoaren muina.

Arazoa pilotaleku urritasuna da. Honek aukera gutxi eskaintzen dizkie eskolatik ateratzen diren erremontistei, hauetako bakar batzuk izango bait dira profesionaltasunerako saltoa egingo duten pribilegiatuak. Oraintxe bertan berrogeitamabost bat dira maila honetan ari direnak. Ezintasun honek pilotaria gogaitu egiten du, eta gehientsuenak etsipenak jota erremontea utzi egiten dute.

Urrezko garairik izan zen

Erremontea XX. mende honen hasieran Joko-Garbi eta Guantetik sortu zen baitibat Moiak bultzatuta. 1910erako Iruñean Euskal-Jai pilotalekua ireki zen, eta honen atzetik Donostiako Moderno eta Jai-Alai etorri ziren. Garai honetako erremontisten artean aipagai dira Takolo eta Ttantomto. Gerora urrezko garaia ere bizi izan zuen, pilotaleku berriak irekiz bai Donostian bai Madrilén. Sasoi hartan hainbat pilotari famatu ziren: Abrego, Iri-

goien, Abrategi, Amenabar Ieta II, Arzamendi etabar.

Ostera beheraldia etorri zen, eta Madrileko Recoletosen hertsieraren atzetik beste zenbait pilotaleku itxi ziren. Gaur egun pilotalekuak Hernanin (Galarreta), Azpeitian eta Iruñean daude bakarrik, eta gutxiegi dira dagoen pilotari pilak jokatu ahal izan dezan.

Eskolak geroari begira

Une honetan, aipaturiko hiru pilotaleku hauetan baino ez daude erremonte eskolak. Galarretak du ikasle kopururik haundiena horien artean, berrogeitamar bat ikaslerekin.

Ikasketaren ardatza xes-toak erabiltzen ikastean datza, eta horretarako pilotaleku bakoitzean laguntzaile bat izango dute: Etxabe Galarretan, Lekunberri Iruñean eta Azkarate Azpeitian. Prestakuntzak pilotariaren iaotasuna eta indarraren arteko oreka bilatzen du.

Arazoetariko bat ikastera sartzen direnen adina da. Izan ere, Galarretako Joxe Mari Salsamendik esan zigunez, «erremontean ari-tzeko gazte-gazterik hasi beharra dago», eta ez da hori eskola hauetara gerturatzeko direnen kasua. Hasteko adin aproposena hamar hamaika urte bitartekoa da, eta ez ikasle hauekin gertatzen den lez, hamasei-hamazazpikoa.

«Gaztetxotatik hasiz gero, pilotariak derrigorrez behar dituen ezaugarriak landuagoak azalduko dira, eta pilotaria zailduagoa egongo da».

Erremontearekin une honetan eskuzko pilotaren

kontrakoa gertatzen da nolabait: eskuzkoan pilotaleku asko, ikuslego handia baina pilotari gutxiegi dauden bitartean, erremontean pilotari asko baina pilotaleku gutxi eta ikuslego nahiko urria dago.

Dirurikezaren muga

Bestalde, ikuslegoa nahiko finkoa da eta jakin egin behar harko litzateke pilotari berri hauentzat hain desiragarriak diren pilotaleku berrien irekitzeak behar bezalako erantzuna izango ote zuen ikuslegoaren aldetik. Diruaren aldetik, ez da

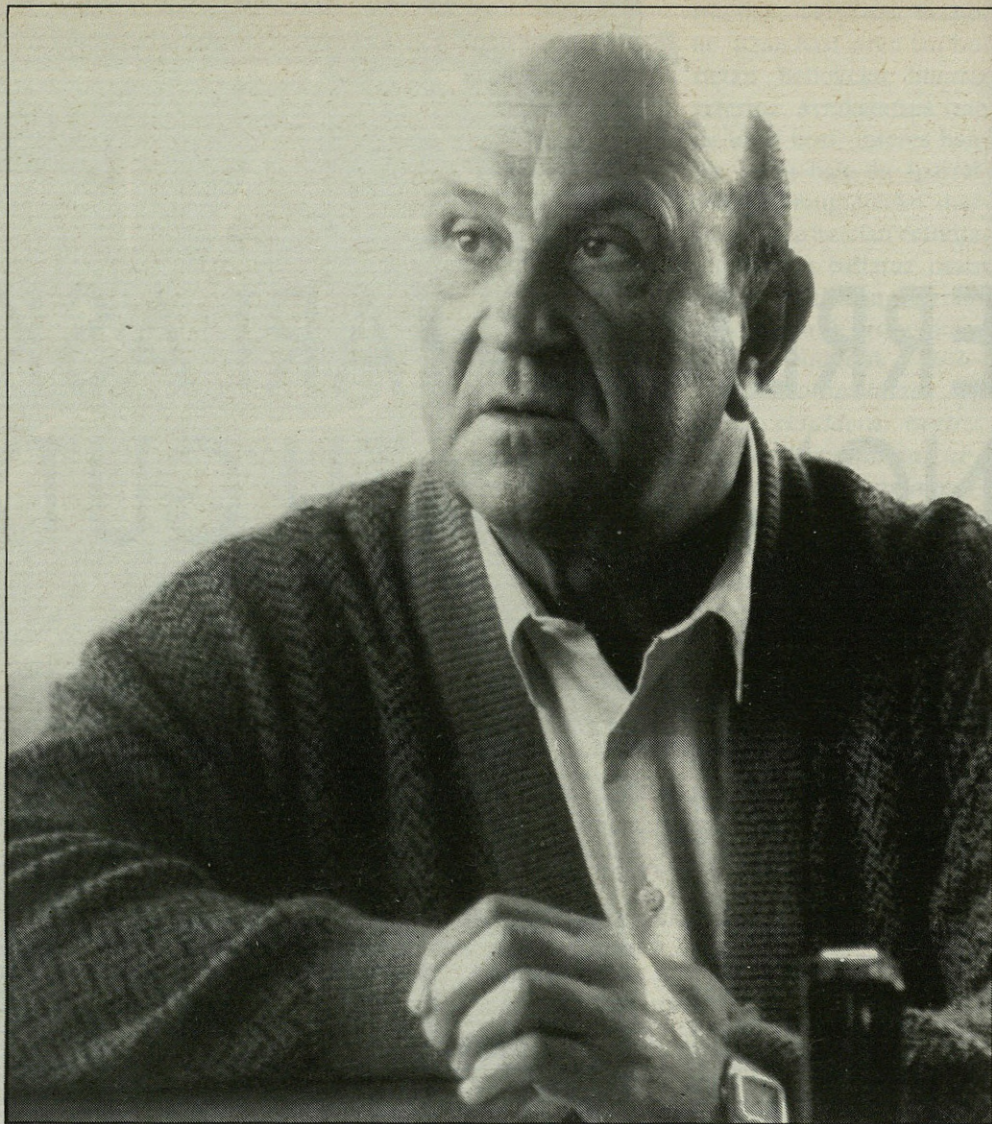
Jaurlaritzaren aldetik inondik inorako dirulaguntzarik eskuratzen, eta diru-iturri bakarrak sarrera eta apostuetatik datoz. Honera iristerakoan aipatu behar da gaur-eguneko erremontek jokalariek ez dutela eskuzkoen edo eta palazkoen izen handia, eta hau muga handi bat dela jendea pilotalekura joan dadin. Kontutan izan beharrekoa da baita ere diru hori erremonte eskolak finantzatzeko erabiltzen dela, ikasleen materiala erabat ordainduaz, eta baita irakasleak ere, erremontistari ikasketa hutsan atera dakion.

Aurki ditugun pilota mundialek pilotaren diszi-

plina ezezagunak ezagutarazten lagunduko badute, beharrezkoa izango da ere komunikabideen aldetik gertaera horren jarraipen egoki eta promozio indartsua egitea, pilotaren disziplina ezezagun hauetan interes berezia ezarritz, nabarmen baita Gipuzkoan eta Nafarroan ezik (eta hauetan ere halamoduzkoa) oso urria dela erremonteari buruzko ezaguera.

Eñaut Apaolaza

Alberto Irazu

«Sustraietatik moztua geldi ez dadin pastorala herrietan egin behar da»

Roger Idiart apaiza Xalbador bertsolariari buruz egingo duen pastorala dela eta notizi bihurtu da. Aitzakia ederra —ez bakarria ordea— Salgizeko erretor etxera joan eta bere bizitzako orrialde batzuk arakatzeko. Euskal kulturaren defendatzaile porrokatua, bihotzaren mintzoa nagusitu zaio argudioetan.

ARGIA. Gerlatik landa-ko garaia ezagutu duzu. Kontaiguzu urte horietako gauza inportanteak zeintzu izan diren.

ROGER IDIART. Garai hartan etsai handia izan ditugu irrati-telebistak. Hanka gora bota dute euskara. Horiek arma absolutoak izan dira, etxe guzietan sar-

tu bait dira gure kultura itoaz. Bestalde, mundua aldatu da, jendea azaletik bizi da, gauzak ez dira sakontzen.

Hala ere, gazteek ez dute faltsukeria maite, lehen baino guttiago oraindik. Lehen isilean gelditzen ziren, bereziki aferen aintzinean, beraien ikusmoldea

«Zu oso dinamikoa zara eta Zuberoara bidaliko zaitugu han zure beharra daukatelako» esan eta bidali zuten Zuberoara Rogert Idiart. Hogeitabi urte egin ditu han.

ez zuten azaltzen; orain ordea, ez dira beldur eritzi desberdinak agertzeko, erlijioa kritikatzeko. Lehen, batzuen ikusmoldea errespetatzen zen bakarrik. Hori aldatu egin da.

A. Enbataren sortzea ere barru barrutik ezagutu duzu.

R. I. Bai. Tolosan ikasle nintzelarik lehena eskuratuen: Izigarri gustatu zitzaidan. Orduan bi anai be-

zala ginen Lartzabalekin eta aipatu nion nola aldizkari bat atera zen dena gatz et piper, eta atsegin handiz ikusi nuela. Ez zidan aintzinetik ezer aipatu eta irriz hasi zen. Ez zidan erran lehenagotik berak moldatu zuela. Sorpresa izan zen. Horrela segitu genuen, ez genuen esperientziarik, beti gerlatan frantsesekin ibilia izan zen Iparraldeko jendea, ez genuen ezer ezagutzen, aprendiz ginen aber-

tzalegoan. Gerlako errefuxiatuek floklorean ari ziren, musika, dantza erakusten, gehienak PNV-EAJ-koak ziren, ez ziren militanteak. Berantago ETAkoak iristen hasi zirelarik beste su bat ekarri zuten.

Enbata agertu zelarik Europako federalismoaren alde azaldu zen. Bi dimentsiotan: Euskal Herria eta Europa. Gaur egun oraindik postura hau baliagarria da, ikusten bait dugu denen beharra daukagula, herri tikiak elkartu behar direla.

A. Abertzale izate horrek zenbait arazo sortu dizkizu, ez da bala?

R. I. Elizan gauzak oso goxoan egiten dira. Ez zidaten erran ze apez gaiztoa abertzale arriskutsu horietarik nintzela, ez holakorik, esan zidaten: «Zu oso dinamikoa zara eta Zuberoara bidaliko zaitugu han zure beharra daukatelako». Lartzabalengana joan nintzen horretaz zer zion galdetzea eta esan zidan: «joan behar duk, han ere baduk lana egiteko», eta bada hogeitabi urte hemen nagoela.

Joan den urtean apezpi-koak proposatu zidan Ipar Ameriketara joatea. Harat joan nintzen. Hiru aste igaro nituen Californian kantuak erakusten eta komedia lantzen. Orduan apezpi-koak jakin zuen hori eta proposatu zidan harat joa-

■ «Irrati-telebistek hankaz gora bota dute euskara. Horiek gure kultura ito duten arma absolutoak izan dira» ●

tea. «Niet» erran nion. Eta nere arrazoinak eman nizkion: bat, azkaindarra naitzela, eta orain Californiara bidaltzen baninduten arras urrun nintzatekeela. Bestalde, elkartasunak baditut presoekin bereziki, idazten diet asko eta gauza asko bizitzen ditut hemen, ez da momentua neretzat dena utzi eta Ameriketara joateko.

■ «Uzten naute lasai bizitzen, nahiz eta batzuk abertzaleen aurkako amorratuak izan denetan bezala» ●

A. Zertan da Zuberoako kultura?

R. I. Hasieratik Zuberoako mintzairaren ikasten hasi nintzen eta hor bada nahiko lan. Kantuak egiten hasi nintzen ere hemengo berbetan eta kantuak zubero-tarrez egiten nituen, era-kusten zizkidaten. Nik esaten dut hemengo jendeak orain hogeitabi urte soporatzen nautela, uzten naute bizitzera lasai, nahiz eta batzuk abertzaleen aurkako amorratuak izan.

Nik ez dakit zer ekarri duten Zuberoari, aldiz erran dezaket Zuberoak asko ekarri didala, bai kultura aldetik, bai mentalitate aldetik. Ezin dezakegu pentsa zenbat ikasten den zuberotarra ikasiz. Badituzte esan labur asko filosofi handikoak. On da batzutan kultur txoke batzuk bizitzera, lapurtarra izanik, nahiz eta gogorra izan, aberasgarria izan da. Hasteko,

lehen, herri gorri ala txuriak ziren hemen, baina orain herriak ustu egin dira eta elkartzera behartuak izan dira eta tolerantzia asko dago. Orain arte Lapurdin eta Baxenafarroan izan ez duguna.

A. Lartzabal apezaz zer oroitzen duzu?

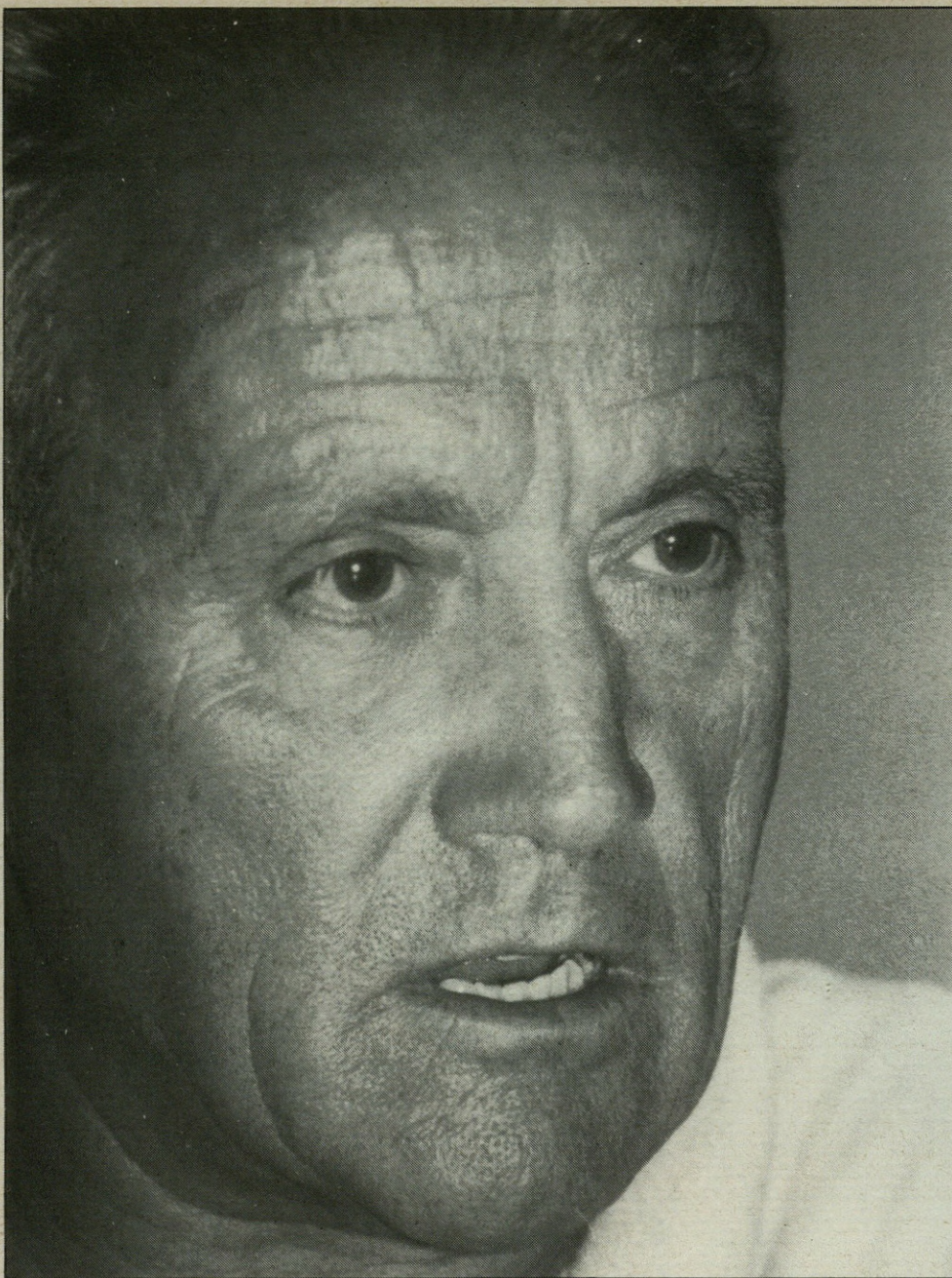
R. I. Lartzabal neretzat jende ttipiaren aldeko pertsona zen, xumea, kezka hori ba zuen. Enziklikak berriz

hartu zituen eta doktrina soziala berria atera zuen eta baita ere beste gazte batzuekin sindikatak sortu. Lartzabal apez gorritzat hartzen zuten baina defendatzaileak ere bazituen burgesen artean, horien artean Hazparneko Mathieu medikua.

Alemandarrek Frantzia okupatu zutelarik baziren larogeitamar gotzain Estatu osoan. Eta gotzain guzti horietarik lau agertu ziren fas-

Roger Idiartek dio:
«gazteek ez dute faltsukeria maite. Ez dira beldur eritzi desberdinak agertzeko, erlijioa kritikatzeko. Lehen zuen ikusmoldea aldatu egin da».

■ «Horiek beren adin hoberenean preso izanik ez dugu eskubiderik lasai bizitzeko» ●

Ebanjelioan markatua den bezala: «*Preso nintzen eta etorri zarete nere ikus-tera*». Horiek preso izanik ez dugu eskubiderik lasai bizitzeko. Preso sartu dituzte beren adin hoberenean, ez dute dena esaten beroien eskutizetan baina herri mina erakusten digute. Nik ez dut egin dutena jukatzen, nerretzat frantses boterea da gu lehertzen gaituena, biolentzia hori ez dut onartzen, besteak horeen ondorioak dira. Aski da lehen hori kentzea.

A. *Aktualitatera itzuliz, pastoral baten proiektua burutzen ari zara. Emaguzu berririk.*

R. I. Kasik bukatua daukat Zuberoko pastoral berri bat, idazten dudana lehena, Xalbador bertsolariaren bizitzari buruz. Bertsoak egiteko zuen dohain, zaletasun hori izango da gaia. Baina idaztea gauza bat da bestea da ematea, herri oso bat mobilizatzea. Oraikoa Larraineko herriak emanen luke —herri hauetan ematen inportantea da bestela pastoral bere sustraiaetik moztua geldituko bait da—. Lehen erreplikapenak azaroan hasiko dira. Koroak biltzen hasi dira, hamabi koro izango dira artzainekin eta, kantuak lantzeko. Kantu asko izango dira, jendeak erraz hartzen bait ditu kantuak.

I Gizon handien itzala (Lartza...) beti ondoan izan duela, ezin ahaztu ditu hauengandik jasotakoak. Bere lagun zaharrekin egindako hainbat kontu gogoratzen du oraindik...

zismoaren kontra: Baionako apezpikua, Wastenbeuf flamendarra, Mathieu hazpandarra, Teef bearniarra eta Salieges Tolosako apezkikua. Besteek indarra errespetatu zuten bakarrik. Lartza ez zen horrelakoa, kontestatzailea zen.

A. *Gaurko elizan bada kontestazio mugimendurik?*

R. I. Uste dut Vatikanoko Kontzilioan aurrerapen bat izan zen, aurrera joateko

gogo bat, baina integristak eta zirela medio geroztik presioak izan ziren integristen aldetik. Horiek dirudinak dira eta ez dute aldaketarik nahi. Horregatik aldaketak zenbaiten susmoa dutelarik berehala Vatikanora jotzen dute Eliza desegiten ari dela salatzerik eta pittakan alderantzizko joera lortzen dute. Elizan ere erreakzioa oso indartsua da. Beti hala izan da nik uste, ez daiteke eliza ofiziala kontestatzailea izan, nahi

ta nahiez beti botere bati lotua da, denetan berdina da, eta botere zertxobaitez duena usteldu egiten da.

Iparraldean berrogeitamar bat apez gaude Herrriarekin elkartean bildurik eta gutaz ez dira fidatzen, fedegabekoak garela diote.

A. *Arestian presoekin barremanetan egoten zarela kontatzen zenuen.*

R. I. Iduritzen zait gure gazte hoberenak edo hoberenatarik ditugula hor.

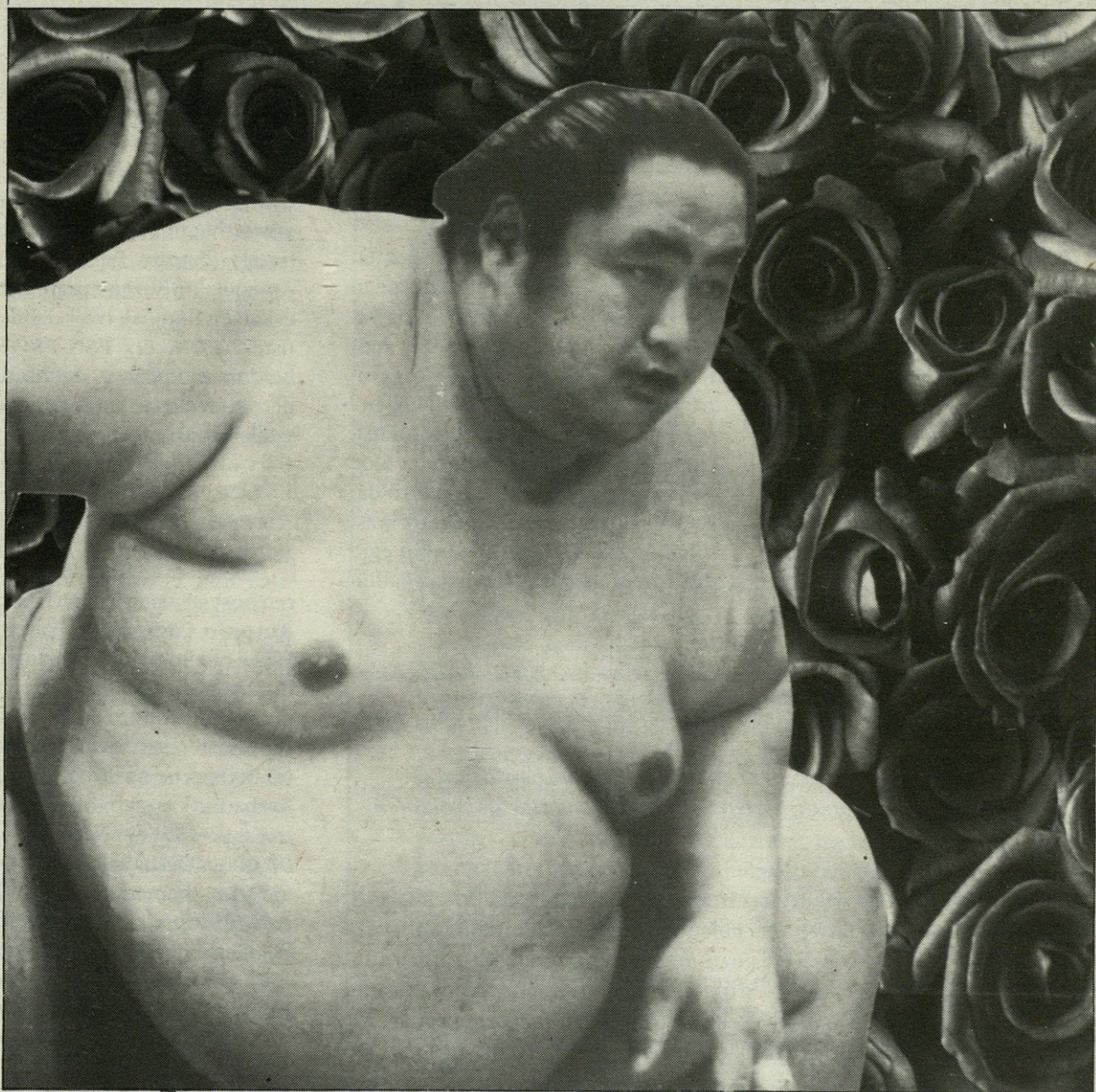
Ixabel Etxeberria

26. zenbakia liburudendetan dagoeneko

SUSA

L I T E R A T U R A L D I Z K A R I A

GEHIGARRI BEREZIA: «MANIFESTU ATZERATUA» (1968), JOXE AZURMENDI

HARPIDE IZAN NAHI BADUZU igorri zure datuok: izen eta abizenak, helbidea, herria, banketxe edo kutxa ezagun bateko kontu korrante zenbakia.

Gure erredakzioa: SUSA ALDIZKARIA. Mundaiz bidea 8. 20012 Donostia. Telf: 28.36.78

Ahotsik gabe utzi nahi dute euskararen nafar ghettoa

ALDEZ aurretik denetako zurrumurruak entzun zitezkeen Nafarroako euskaltzaleen artean **Euskalerria Irratiari** emititzeko baimena emango zitzaionentz. Nafarroako Gobernutik bertatik esperantza kontrajarriak jaso ziren. Hipotesirik pessimistena nagusitu da: Iruñea eta Baztango irrati euskaldunak ez dira ofizialak izango. Horren aldeko esamesek ziotenez, ez dituzte irratiok itxiaraziko, legez kanpo onartu baik, baina irrati batek irautekotan etorkizun komertziala behar du, eta

arau ofizialetatik ai laurdenera mugatzen du funtzioa derrigor.

Batasuna da nafarrikak gehien beldurtzen dituen, euskaltzaleen arteko batasuna, eta euskarazko irratiek lortu zutena topekua zen. **HB-EA-EE-EAJ** alderdiez gain, egon zitekeen babes sozialik handiena bereganatua zuten irratiotako kudeatzaileek. **Euskaltzaindia** bera alde agertu zen, eta ostera ere agertu da. Hautsi beharra zegoen, aurretik ikastolekin eta euskalduntzearekin egin duten bezala. Nafarroan euskaldu-

nak pozik bixi daitezela, indioak erreserbetan eta beltzak ghettoetan bezala. **Estebe Petrizan** Hizkuntz Arazoetako Zuzendariaren dimisioa eskatzen dutenak oker dabilta, nire ustez. **UPN**, eta **PSN-PSOE** haren beldur, zatiketaren atzetik dabilta, gerora deusezte lana errazagoa izango delakoan.

IKASTOLEN alde aurten egin diren bost jai nagusien berri eman digu **Antonio Camposek**, balantze gisa. Esker oneko hainbat aipamenen ondoren, horietako bakoitzean bildutako jende kopuruak elkarren ondoren ematen zituen. Herri Urratsen, 60.000 pertsona. Ibilaldian, 60.000. Araba Euskarazen, 30.000. Kilometroetan, 45.000. Nafarroa Oinezen 90.000. Dei ahalmenaren aldetik aurreko hamarkadan indartutako hainbat topiko desegin direla bistan da. Garbi dago zifra ofizialak direla, eta erlatibizatu behar direla, baina orain arteko kopuru ofizialekin alderatuz gero, esanahi positiborik izan du aurtengoak: berritasuna. Ikastolek beren balorazioa egingo dute (eguraldia etabar kontutan hartu behar da noski), baina euskaltzale soilak eskertu egingo du ohizkotasunetik kanpoko zernahi, ustegabekorik eskaintzen ez duen usadioa eta bero-

TERMINOLOGIA

Berdindu. *Maila berean jarri, zerbait beste zerbaiten berdina izan. Harrijasotzaileak harria lepoan, bizkarrean erabat kokatzeari ere esaten zaio.*

Harri pisua berdindu nahian ekin zion **Iñaki Perurenak** igandero «El Diario Vasco»-n kronika idazteari. Harri pisua, kolaboratzaile estelar modura aurkeztu zutela medio, elebitan, erretratua eta guzti. **Basarriren** oinordeko gisa irudikatuko zuen batek baino gehiagok, artikulua amaierako bertsoa ere ikusita. Aurreneko jasoaldian poto egin zuen, azala luxozkoa izanda euskara penagarri batean idatzita bait zegoen, aspaldiko akats antologia ikusgarriena burutuz. Bigarrenenerako gerriraino behintzat altxa zuen, zuzentzaileak ordukoan zer edo zer portatu bait ziren. Hirugarrenean etsipena nabari zitzaion, arnasari ezin buelta emanik. Laugarrenari despedidaren usaia zerion. Boskarrenean saiatu ere ez. Parentesia prestakuntzakoa izan daiteke halere, jakina bait da ezintasunak ahalak bilakatzeko leitzarrak duen erraztasuna.

Hauteskundeak eta kiromantzia

rrek sortzen duen asperra bait dute honelako mobilizazioek etsai.

JAIOPERRIA bada ere, literatura-ko «Euskadi Saria» bertan dugun erakargarriena da. Dirusariaz gain, honoko ezaugarriak ematen dio kategoria: norbere lana lehiara aurkeztu behar ez izanak. Euskal letretan estimazio ikaragarria dauka horrek, gainerako literatur lehiaketen gorpila nagusi delarik. Estimuan aurrera egin dute beraz, **Joan Mari Irigoien** eta **Pello Zabaleta** aurtengo irabazleak.

Altzatarraren kasuan, ia aitorpenekoa bihurtu zaio sari hau, nobela zikloari bukaera eman ote dion dirudien une honetan. Esprikazio ziklikoak eta erdi kronikoak azkartu ohi dira, **Irigoien**en nobelen inguruan bere idazlanen beraien izaera sinbolikoak eraginda apika. Orain hainbestean aipa liteke, poesiako itzulerar iragarri duen honetan. Eta gainera, horretara bizi den idazlearen ikuspegitik. Ez da gutxi.

Beharbada poz handiagoa jaso dugu legazpiarrak jasotako sariari dagokionez. Irratiko gau informatiboetan hain irudi negargarria ematea nahita bilatua izan daiteke, baina ezinbestean sufrierazi egiten digu. Euskadi Sariak **Zabaleta** behingoz zulo beltz horretatik kanpo imajinatzeko lagundu digu, **Katharina Blumek** bezala ohorea erabat galdua ez duela esperantzaz.

Josu Landa

ZENBAIT jendeak, eta askotxo dira, itsuski sinesten du kiromantzian. Jende honen ustetan, kiromantziaren bitartez, aurretik jakin daiteke etorkizunak norberari eskainiko diona. Horien ustez, badirudi datotzen urtetan gertatuko den guztia norberaren ahur marketan dagoela seinaturalurik, ezarria. Leonardo da Vinci jakintsu ospetsuak, ordea, ez zuen batere sinesten kiromantziaren ahalmen horretan. Adibide famatu hura utzi zigun: eman dezagun bi armada hasten direla bataila batean elkarren kontra borrokatzen eta bietatik bat osotaro suntsitua suertatzen dela labanaz eta denak hilik gertatzen direla. Hil diren soldadu guzti horien esku ahurretan begiratu bagenu ikusiko genuke bakoitzak ahur marka ezberdinak dauzkala. Ez ditugu bi soldadu aurkituko marra bereberekin. Hala ere denak izan dira ordu gutxi batzutan hilak, denek izan dute azkenean amaiera berebera.

Hauteskundeak hementxe ditugu berriz ere gainean. Batek baino gehiagok, eta askotxo dira, ez dute lau urtez behin egiten den zeremonia horretan gehiegi sinesten. Galdetzen diote beren buruari: nola liteke etorkizunak eta orainak eskaintzen digun arazo mordoa, geure bizimodua hobetzeko bidezak berak sortzen dizkigun hainbeste konplikazio eta hainbat arazo konpontzeko dauden aukera guztiak hiruzpalau besterik ez izatea? Nola liteke munduak/gizarteak eskaintzen duen haibeste aukera hiru edo lau taldetan bakarrik sailkatzea? Utz ditzagun alde batera, erabat aurkeztezinak direlako, zenbait partidu edo partida Madrili begira daudenak, Madriletik zer aginduko zain dauden horiek. Hemen bertakoak diren partidu edo partidak kontutan harturik, hiruzpalau besterik ez zaigu gertatzen aukeratzen hasteko, batzuk, besteekin erkatuz, oso antzekoak direnak gainera, bi ur tanta bezalaxe, inolako diferentzi ideologikorik gabekoak batzuk, tartean inbidia, gorrotoa eta zenbait hixki-mixki dituztela bereizgarri.

Joan dira lau urte eta hementxe datozkigu berriro ere Big Brother-en ordezkari niniñoak bailiren, partidu edo partida hauetako politikariak gure atzetik botoa eske gero berriz ere beren eserleku/ poltronetara erretiratzeko asmoz. Olinpiadak ere lau urtez behin izan ohi dira, baina hala ere nekez ikusiko duzue Olinpiadetan atleta bat agertzen, duela lau urte, duela zortzi urte, are gutxiago oraindik duela hamabi urte ere parte hartzen ikusi duguna. Hauteskundetan, politikan, aldiz, duela bi urte, lau, zortzi, hamabi, baita hamabost urte ere hemen bueltaka, bazter guztiak kakazten eta jendea nazkatzen ibilitako politikari berberak ikusiko ditugu osterara ere, era aspergarrienean loritoen gisan aspaldiko lelokeriak botatzen, geuregana hurbiltzen. Ze iraunkor diren denboran zehar, ze mugatu ordea beren eritzi ideologikoetan, ze erreflexio gutxi, ze topiko mordoa behin eta berriz, ze edukazio exkaxa, zenbat eta zenbat errepikapen aspergarri eta nazkagarri. Duela lau, zortzi, hamabi, hamabost urte esandako sinplekeria berberak, topiko hutsak errepikatuz, ikusiz edota ikusi gabe normalean jendeak ez duela eritzi hain errazki aldatzen, ikusiz edota ikusi gabe jendea aspertu samarra dagoela errepikapen astun eta kaxkar horiek.

Esan bezala badago jendea kiromantzian sinesten ez duena, badago jendea astrologian eta zodiakoan sinesten ez duena, badago jendea politikariengan oso sineste gutxi duena, politika eta hauteskundeekin ia batere fidatzen ez dena. Arazoak ez konpotzearren, gauzak zeuden baino okerrago uzteko, bazter guztiak gehiago kakazteko, zergatik ez dira denak erretiratzeko, zergatik ez diote leku uzten jende berriari? Agian hauek ere ez lukete ezertxo ere konponduko baina sikiera, oinezko pairakor asko eta asko ez ginateke hainbeste aspertuko eta ernegatuko.

JOXEMARI ITURRALDE (Idazlea)

Pardoren pinturak San Nicolaseko geltokian ikusgai:

«Arte mugimenduek ez dute gizarteak aldatzeko balio»

Nafartar honek pintura komunikagai eta komunikatzeko darabil. Julio Pardok Arte Ederrak egin eta beka bat lortu zuen. Erakusketa batzuk egin ditu baina bere karrera hasieran dabil. Oraingo honakoa Bilboko San Nikolas geltokian antolatu dute.

GELTOKIAN Jende ugari igarotzen da eta jendea geldi daiteke. Behintzat Pardori gustatzen zaio, erakusleku gisa. Pasoko lekua da eta ezer egin beharrean hor dauden pinturak ikusten aprobetxatu ahal da. Lekua bera itsusi samarra izan arren. Argia geltokian. Eskasa. Ez du kuadroak argiztatzeko laguntzen. «Berez niri interesgarri iruditzen zait baina ez dago behar bezala zainduta, ez dago behar bezala egokituta» dio egileak. «Galeria batean sartzeak atzera egiten dio jendeari eta alde horretatik geltokiak erreztasunak eskain-

*tzen dizkio. Pintura ikus-
tea ezerk eragozten ez zai-
tuenean hori litzateke
egokiena. Tabernetan os-
tera keak eragotzi bait de-
zake. Azkenean geltokia
ez dago batere txarto».*

Bi urtetan zehar egin di-
tuen kuadroak daude ikus-
gai. Hasieran, 1etik 20ra
daude sailkatuak kronolo-
giaren arabera, argazkia
oinarritzat harturik serigra-
fia teknika erabiliz. Ondoren
zenbait kuadro bitan
zatituta. Alde batetan Mun-
saratzeke Dorrea eta bes-
tean Sarrionaindiaren aur-
pegiak, begiak ohostonduta,
«Ginebraren Dorrea»
du titulutzat, adibide gisa.

Baliabide berriak ezagutu
ahala, teknika gehiago
menderatu ahala Pardo era-
biltzen joan da. Badauka hi-
ru kuadrotako serie bat.
Zuhaitzen enborrak. Baina
hiru dimentsiotan. Antzi-
nako Ama Birjinen iru-
di-kutxen pare. Lehenik bi
ate zabaldu beharra eta on-
doren, barruan platano en-
borra, urkia eta pagoa. Hi-
rugarren saila libreagoa da,
argazki-erreferentziatik
urrunduz. Margo mailan
ilunak dira nagusi, denak
daude marroi, grisa tonoe-
tan.

Ezin mundua aldatu

Betidanik marraztu ei du.
Hasi zen Euskaltegiatarako,
Elkarreko liburuen azalak,
Susarako, Argiarako ma-
rrazten. Ilustrazioan sartu
zen konturatu gabe. Gero
eta enkargu gehiago eta
apur bat horretaz lasaia go
pentsatzeko garaia heldu
zitzaien. Orduan pinturan

sartzea erabaki, Arte Ede-
rretan sartu oinarri batzu
ezagutzeko asmotan. Pinta-
tu sensibilitate bati eran-
tzuteko, komunikatzeko,
azken finean «behar» bat
da. «Literaturan zure par-
te bat uzten duzun mo-
duan, pinturan gauza be-
ra. Sensibilitate eremua
zabaltzeko eta haunditze-
ko aukera daukazu, kan-
pora ateratzeko aukera.
Bestalde irudiaren ingu-
ruan erreflesionatzeko
aukera ere badaukazu»
dio Juliok. Arte mugimen-
duek ez dute gizarteak alda-
tzeko balio izan, frakaso
bat izan da Julioren ustetan,
aportazio batzu egin ditu
baina ez du mundua aldatu
eta orduan pintore batek
egin ditzakeen aportazioak
sentsibilitate eremukoak
dira. Oteizak aipatu zuen
orain gutxi, arte plastikoe-
tako abanguardiak huts
egin duela eta «nik uste dut
guztion buruotan dauka-
gula hori, arte plastikoak
ez duela balio izan dau-
den azpiegiturak aldatze-

Gizartearen balioak, konpetibitatea kasu, pintura mailan ere isladatzen direla dio Julio Pardok: «horrela ez goaz inora».

ko. Bai ordea aportazio txiki batzu ekartzeko orokorrean sentsibilitate mailan».

Inspirazioa eta ereduak. Pardok ez dauka eredu bakarrik. Piloa. Asko ikusten eta irakurtzen ahalegintzen da. Eraginak leku guztietatik jasotzen ditu, ahalik eta influentzia gehien hartzen saiatzen da, gustokoen dituen pintoreengandik. Arte Ederretako jendeak, Julio-

ren aburuz, guztiek daukate aita eta ama bitxi bat. Bewis delako bat, Kieffer delako bat, Snabel bezalakoek daukate eragin handia hemengoengan. «Baina nik norbait aipatzekotan Goya, Goyaren marrazkiak, Velazquez, tipikoenak» aitortzen du Juliok, «baina ikasi, ikasi, Donostiako eskultore batengandik, Jose Sugastirengandik ikasi nuen. Asko ikasi nuen eta asko maite dudan pertsona da».

Politika laguntzaileak

Itzela omen da pintura inguruan murgiltzen den jendea eta nolabaiteko laguntza bat finkatu beharko litzateke. Julioren ustetan ez dago politikarik baina era

berean argi dauka oso zaila dela politika laguntzaile egoki bat zehaztea. Neurri konkreturik ez dago. Bestalde gizartean dauden balioak, hala nola konpetibitatea, pintura mailan ere isladatzen dela eta Julioren ustetan horrela ez goaz inora, edo oso urrutira ez. Ono daudenak gauza partzial batzuk dira baina politikak beti doaz sarien inguruan eta dagoen politika artifiziala da. Egiten den baino askoz gehiago egin daiteke, Julioren hitzetan, seguru. Erabaki horiek sarritan mailan politikoetan hartzen dira eta Juliok dioenez, ez eskultorerik, ez pintorerik ez dago inplikaturik eta orduan artistek ere paso egiten dute. Dagoena da lehiaketa andana bat, elkarlana bultzatu beharrean, konpetibitatea bultzatzen da

eta horretara mugatzen da. «Nik ez dut esaten lebiaketak ezabatu beharko liraketeenik baina bai hobeto aprobetxatu eta gauza indartsuagoak egin», azaltzen du.

Hala ere esperientzia bikoitza badaudela ziurtatzen du. Arrasaten adibidez, hainbat artista bildu, lan egiteko lokala eta aukera emanek elkarren arteko trukaketa bat gertatzen dela baieztatzen du Juliok. Baina salbuespen gisa har daiteke esperientzia hau. Normalean jendea bakoitza bere aldetik dabil. Horretan ere gizartean dagoen indibidualismokeria berdin berdin isladatzen da pinto-reengan.

Belaustegigoitia

«Ikasi, ikasi, Donostiako eskultore batengatik, Jose Agustin Sagastirengandik ikasi nuen». ●

Tolosako Nazioarteko Abesbatz Lehiaketa

Europako Abesbatzen Sari Nagusien partaide izango da aurrerantzean

X XII. Abesbatz Lehiaketaren inguruan, inoiz baino partaidetza handiagoa espero da aurtengoan. Urriaren 26tik Azaroaren 11ra bitartean hogeitazortzi talde eta atzerriko partaide ugari elkartuko da Tolosan, «*orain arteko esanguratsuena*» Patxi Oñatibia Tolosako Turismo Ekinbide Etxeko Prentsa Arduradunaren hitzetan.

AURTENGO edizio honetarako prestatutako egitarauaren barruan fase desberdinak bereiz daitezke. Alde batetik, fase konpetitiboaren barruan, bi lehiaketa egongo dira, haur mailakoa lehena eta helduen mailakoa bigarrena, azken honetan gregoriano, polifonia eta folklore modalitateei ekingo zaie. Lehiaketatik kanpo geldituko den ekintzarik ere izango da, lehiaketak eskainiko duena osatuz: abesbatzen topaketak, musikari buruzko mahainguruak, musika-

rien omenez antolatutako kontzertuak eta arte plastiko erakusketak besteak beste.

Euskal musika zabaltzea helburu

Antolaketaari dagokionez aurtengo Tolosako Nazioarteko Abesbatz Lehiaketak duen alderik aipagarriena Europako Abesbatz Eresien Sari Nagusiaren barruan punturagarria izango dela da, gaur egun Europa mailan garrantzizkoen ar-

tean prestijiosuena bilakatu. Lehiaketak bestalde helburuetarikotzat ere badu euskal musikaren errepertorioa aberastu eta zabaltzea, interesgarri gertatzen diren partitura guztiak argitaratzen bait dira. Folklore modalitatezkoetan konkretuki, euskaraz abes-tera derrigortuta daude talde guztiak, baita atzerrikoak ere, euskarazko produkzioa modu honetara «*gebitu eta ezagunagoa egiten delarik*», Patxi Oñatibia bertako arduradunak adierazi digunez.

Euskal Herriko taldeen artean bestalde, orain arteko dinamika aldatzen hasia da, atzeritik etorritako taldeak erakusten ari direnez ahotsaren teknika lantzea gero eta beharrezkoagoa bilakatzen ari bait da, eta honen harian Patxi Oñatibia tolosarrak zehazten digunez «*etorkizunean aspektu boni garrantzi handiagoa eman beharko dio-*

te bertako taldeek, trantsiziozko momentu batean gaudelarik». Gipuzkoan bilduko lirateke momentuz berrikuntza horretarako ahaleginik handienak, nahiz eta beste herrialdeak ere maila hobetzeko-tan ildo beretik jotzen hasiak diren.

«Musika kritikan sakondu beharra»

kusentzulegoaren erantzun positiboa espero dute antolatzaileek, horretarako abesbatzen giroa ez ezik antolatutako beste zenbait ekintzek ere halako kultur giro zabal bat sortu eta piztea helburu dutelarik. Ekin-tza osagarri hauen artean beraz, lehia izaera gabeko ekitaldiek protagonismo berezia bereganatuko dute, publiko berria erakarriko dutelakoan.

Patxi Oñatibia antola-

tzailearen ustez oihartzun handia izatea espero dute,

eta honekin loturik bere hitzetan komunikabideen al-

GAI BEHARTUAK

Folklore:

Abots nabasiak
LILI POLLIT BAT
Pablo Soroazabal

Abots zuriak
MAITE
Pablo Soroazabal

Abots lodiak
KANTA BERRI
Pablo Soroazabal

Polifonia:

Abots nabasiak
AVE MARIA
Javier Busto

Abots zuriak
PRADO VERDE Y FLORIDO
F. Guerrero

Abots lodiak
CHRISTUS FACTUS EST
N. Otaño

Gregori Eresia
DICIT DOMINUS

Haurrak
KARRASI ETA HOTSAK
J. Vicent Egea

detik aurtengo edizioak jasotako tratamendua positibotzat jo digu, nahiz eta «*agian kritika musikal gutxiegi dago eta pozgarria litzateke alor hone-tan gehiago sakontzea*» zebazu nahi izan digu.

Beste asmoren artean ere bada bi urte barru burutzeko proiektu berri bat «*Amerika eta euskaldunak*» gaiarekin lotutakoa eta europar eta amerikar abesbatz munduak burbildu nahi lituzkeena, gaur egun elkarren arteko komunikazioa oso eskasa bait litzateke. Izan ere egungo presupostuekin barreman hori oso mugatua denez eta Tolosako Lehiaketari esker euskal taldeek lortuko bide luketen ospe eta mailarekin, amerikar mundu ezezagun horretara hurbiltzeko posibilidadateak handiagotuko lirateke.

Maila ziurtatua dago beraz Tolosako ekitaldirako, «horretan ez dago

dudarik» garbi azaltzen digu Patxi Oñatibia ardura-dunak, eta banatuko diren zortzi sariak honela sailka-tu dira: ahots nahasietako abesbatzentzat euskal abesti eta folklorean, ahots ber-dinetako abesbatzentzat euskal abesti eta folklo-rean, ahots nahasietako abesbatzentzat polifonian, ahots berdinetako abesbatzentzat polifonian, grego-ri eresia, XIV. haur-abes-batz lehiaketa, konposake-ta lehiaketa eta haur abes-batzentzat konposaketa lehiaketa.

Tolosara egun hauetan agertuko diren taldeen artean, bestalde, honako hauek nabarmen daitezke beste batzuren artean: Rigako Ave Sol, Sueziako Gosta Ohlin-eko abesbatza, Suizako Owerwalliser Vokalensemble, eta baita Frantzia eta Alemaniakoak ere.

Patxi Sarriegi

Iñaki Mendigurenen «Haltzak badu bihotzik» nobela kalean

Itzultzaile inpenitente baten eskursio estetiko amorosoa

Iñaki Mendigurenen Arrasateko Uribe auzoko bere etxera gindoazela, «luma arte» horretan berri zatekeen idazlegai batekin topo egin behar genuela uste genuen. Aldiz ehundaka liburu —piska bat esajeratuz— itzulitako gizona aurkitu dugu. Bere burua idazletzat ez daukana gainera.

ITZULI dituen horietatik solasera lehendabizi otu zaiguna, Bibli Elkarte Batuak bultzatu eta subentzionatzen duen Elizen arteko Biblia. Izan ere Mendiguren, berehala esaten digu, protestante bait da, eta bi Liburuak euskaratzeko asmoz sortu zen taldearen partaide. Testamentu Berria kalean delarik, Dionisio Amundarainek zuzentzen duen taldetxo horretan Zaharrarekin ari dira orain, heldu den urtean ar-

gitaratzekotan. *«Jobekin ari gaituk orain, Sirak eta Ezekielekin, datorren urtean bukatuko ote dugun baina biru edo lau urte egingo dizkik kaleratzerako»*. Testuak euek prestatu eta ondoren exegeta (Bibliaren interpretatzaile) bati —Arantzazuko Ramon Irizarri, sarritan— pasatzen dizkiote, gero talde barruan eztabaidatu, oharrak jaso, eta Lazkaoko bilkuretan hartzen dituzte azkenean erabakiak.

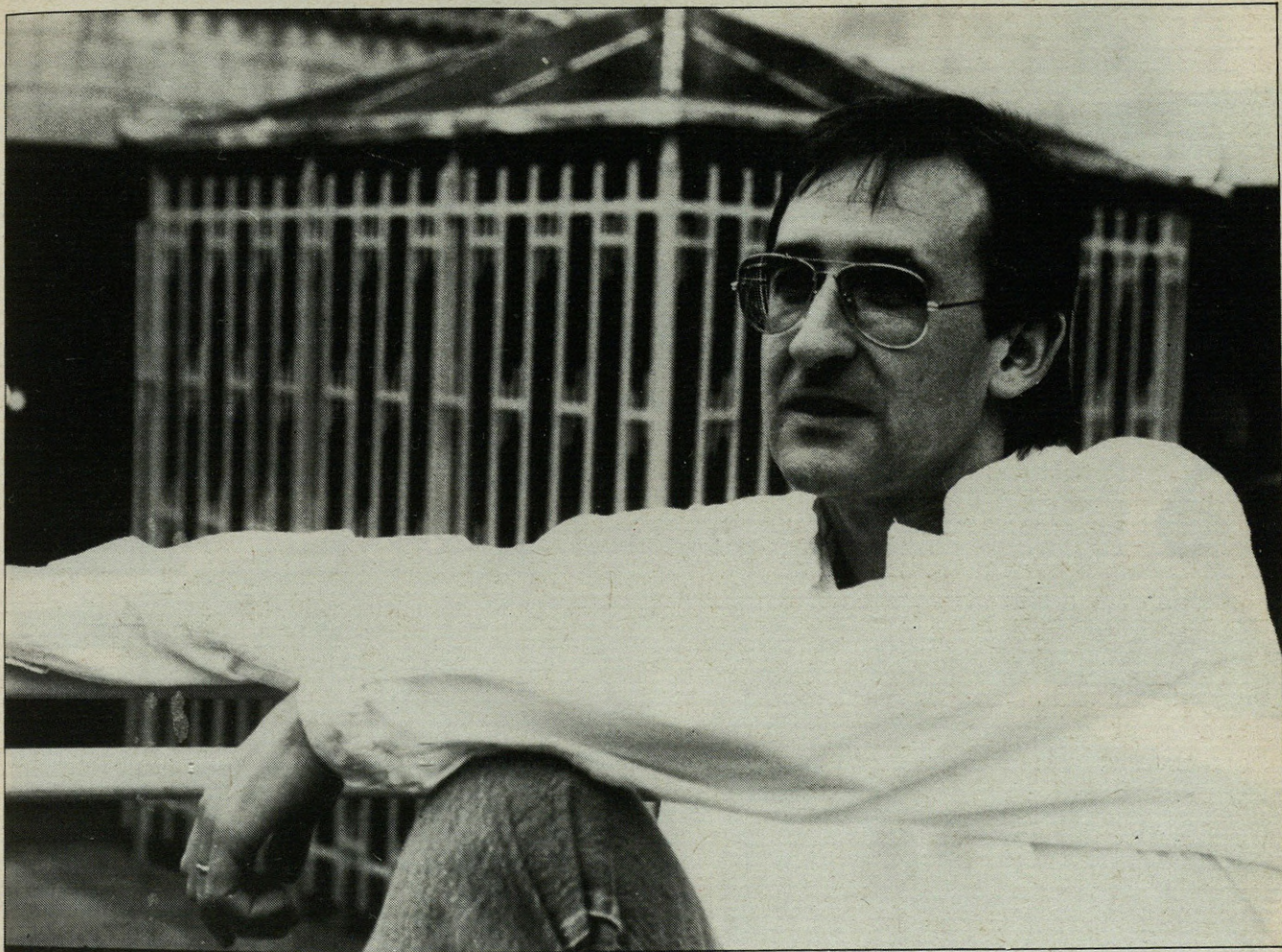
Ordenagailuen munduan harrapatuta

Denboraren tratamentuari dagokionean behintzat, gizon «modernoa» dugu Iñaki Mendiguren, Eskoriatzako irakasle eskolan 10 urtez aritu eta gero zeharo ordenagailuen munduan harrapatuta dagoena: aipatu lanaz gain, Elkar argitaletxearentzat eta Arrasate inguruko Ikerlan eta Hezibide Elkartea bezalako zenbait enpresarentzat ere iharduten bait du. *«Enpresa itzulpen lan hori egingo banu soilik, aspergarri litzateke baina, praktikan bestearen osagarri gertatzen zaidak»*. Erdiz erdi banatzen du bere denbora bi horien artean, eta horrela definitzen ditu: enpresetakoa, *«lehorra, desatsegina, baina bizitzeko beharrezkoa»*; literatur itzulpena, *«artisau lana, polita, es-*

krupulo bandiz egiten dudana».

Bigarren mota horretan, SM eta Susaeta argitaletxeentzat, eta Ibaizabal-entzat («Gulliverren bidaiak») ere zerbait eginik dago baina, bere onenak «Elkar»ri ematen dizkio. «Irakur-mendi» (koordinatzaile, al-dizkako itzultzaile) eta «Aukeratu zeure abentura» (berak itzuli ditu ateratako denak) ditu «bere» sailak, horietaz aparte «Branka», laster ikusi ahalko dugun gazte sail berri batean, eta «Itzul» sailerako ere aritu izan da —«Itzul»ekoa da, kasu, Oscar Wilderen «Printze zorionsua», gus-toen itzuli duen liburuaz galdegiten diogunean Maria Gripe-renarekin batean segituan bururatzen zaiona.

Eta noiz bururatu zitzaien beste hori, bere «Haltzak badu bihotzik» nobela hori? «Bueno, hori ba-

sieran ez buen nobela baterako ideia edo argumentoa: eszenak idazten hasi ninduan; giro estetiko batean murgilduz, naturaren inguruan... Materiala bildu ondoren pentsatu nian hura dena ardatz baten inguruan antola nezakeela».

Maltasun integrala ardatza

Bi mutilen, ikasle eta irakasle baten arteko amodio historia kontatzen digu nobela honek. Homosexuak, noski, «nabiz bitz hori ebitatzen dudana, baten batek uste lezakeen bezala «sexo gordina» ez dagoelako, bakarrik, liburuan». «Bere alderdi ilun guztiekin, maitasun goxo,

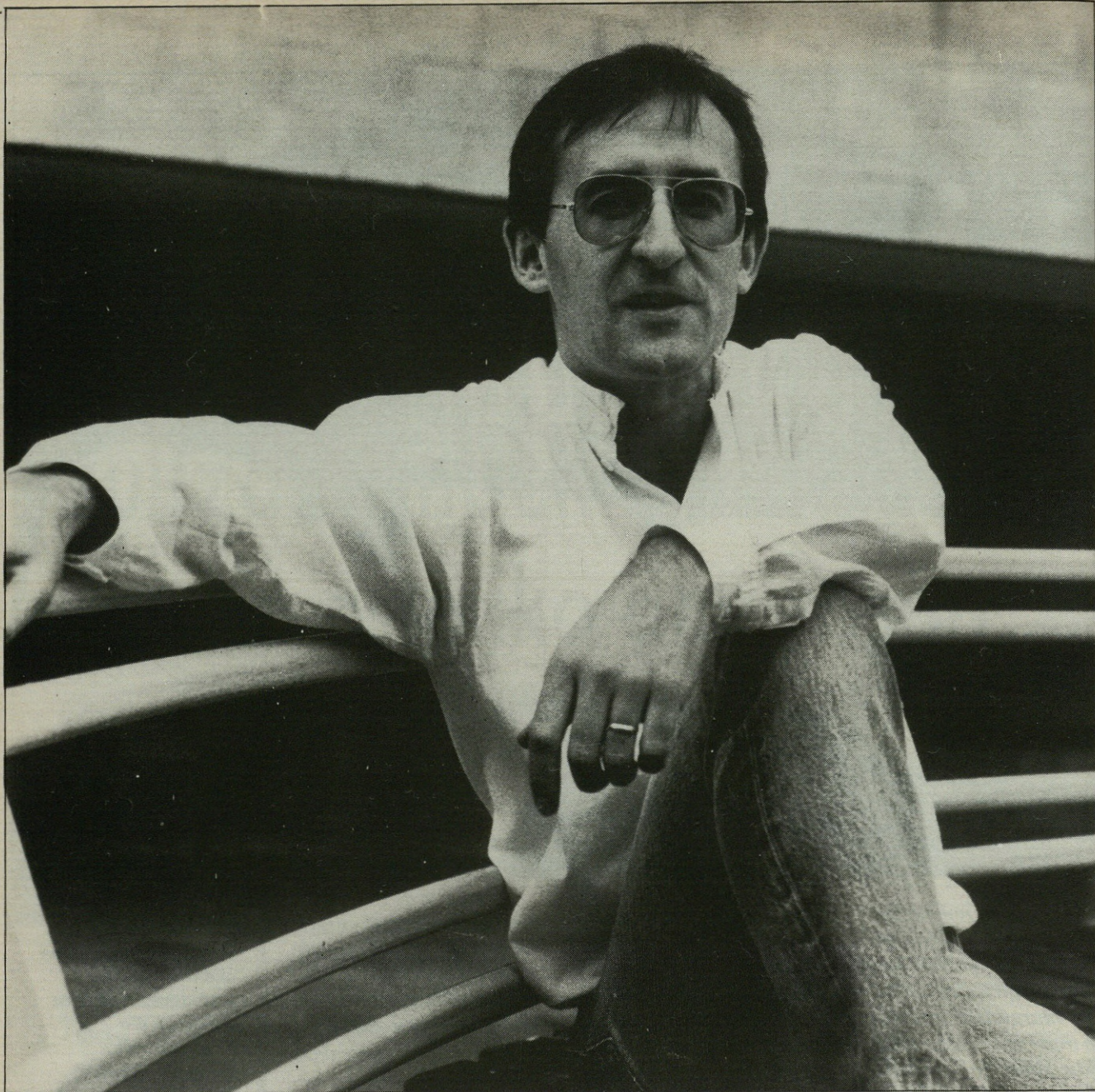
integral bat posible dela nabi izan diat erakutsi —askotan, gaur egun, gaia bai zineman bai literaturan ukitzen denean, alderdi triste, sordidoena erakusten bait da soilik». Hemen ez. Alderdi poetikoa nabarmen erazi nahi izan du Iñakik.

Eta, ez jakin nola, okurritzen zaigun galdera, «zer esan nahi izan duk nobela honekin?» «Begira, «bal-

— **«Bi sexuen arteko maitasuna ezinezkoa omen; bada, nik kontrakoa adierazi nahi diat» ●**

tzak ez du bihotzik» dioen kanta hori egia biribilen sinboloa izan zitekeek, esate baterako, bi sexoen arteko maitasuna ezinezkoa duk; bada, nik kontrakoa adierazi nahi diat. Amodioaren gaia asko interesatzen zaidak; eta amodioaren barruan batez ere amodio heterodoxo, marginal, ikonoklastak, edo zahar-gazte, edo oso arraza desberdineko bi lagun artekoak». Ez da, hamar bat minututan, beste galderarik tartekatu beharrik. «Gizarteak oso arau estuak ezartzen dituenan, arau horiek betetzen ez dituenak asko sufritzen dik, baina aldi berean gizartearentzat ere ez duk batere aberasgarri —amodio marginal horiek altxor bat dituk, bes-

Honelako gaiak bai zineman bai literaturan ukitzen direnean sordidoena erakusten dela soilik dio Mendigurenek, liburuan horrekin puskatzeko saioa egiten duela.

«Gizarteak oso arau estuak ezartzen dituenen, arau horiek betetzen ez dutenak asko sufritzen dute, baina aldi berean gizartearentzat ez da aberasgarria».

tela ere, politikan ere gertatzen dena, minoriek egiaren alderdi izkutuak dizkitek beren baitan, eta gizartea horiekiko sentiberago balitz, hobe litza-teke berarentzat ere».

«Balore inozoek zoriona apurtzen»

Ez da guztiz konforme gelditu Iñaki Mendiguren bere «Haltza»rekin. «Liburuaren bigarren aldera, protagonistak elkar seduzitu eta gero elkarrekin

bizitzen jartzen direnean, orrialdeak agian ez zeudek ondo lotuta, kritika bori izan diat behintzat». Ikasleak soldadu joan behar du, hil egiten da: «Baina hor irakurketa sinbolikoa ere egin nahi izan diat, Armadaren balore inozoek apurtzen bait dute zoriona...».

Euskal poesian Lizardi eta Mirande, narratiban Atxaga eta Lertxundi, eta munduan zehar beste hainbat idazle (Kavafis, «Mediterraneo inguruko literatura bedonista, sentsua-

la...», Leavitt, «literatura liriko, intimista...», Espainiako Luis Antonio de Villena) gustoko izan edo-eta miresten dituen arrasatear honek ez du, beharbada, beste libururik sortuko. «Ez diat esaten inoiz ez dudarik besterik egingo, ipuinak akaso, baina ez zeukeat balako asmorik...» Anartean, ingeles-euskara hiztegi atzemangaitzen orrialdeak erabiltzen jarraituko du...

Pablo Sastre

Euskadi-Georgia

AGENZIA DONOSTIA

PRENTSA Israeliarak «errutariak» kritikatu zituzten Jerusalemgo gertakarien eta zelatza. Juduek palestinar isilduak piztu aurretik poliziaz parte hartu izan bala, erregimenak ez litzatekeela

JORDANIAN indignazioa bizi bizia da. Hernalde honetan dioten erre-
xiatu eremuak, gaur egun, gengas-
beto niamen, gaur egun, gengas-
Erretuxiatuak, gaur egun, gengas-
eta Soviet, gaur egun, gengas-
erruduntzat, gaur egun, gengas-
sulmanak, gaur egun, gengas-
rako deialdiak, gaur egun, gengas-

KUWAITek ordezkariek New Yorken, «Kuwaitek ezagutzen du kanpotar okupazio gogorren esperimentzia tragikoa», esplikatu zuten Sabah al Sabah Kuwaiteko Kanpo ministroari ohiaik.

leporatzen die Jerusalemgo
hilketaren erantzunkizuna.
«batez ere Estatu Batuei».

SA

A

[illegible]

TE

SK

[illegible]

KC

O

AG

Jerusalengo sarraskian hildako I. J. doluminez.

ERANTZUN NBEko hainba
PALESTINARRA borotap kalere
KALEAN

Amikaren Mezhirien inguruko eraketaei buruzko gutxiak. Herenegut gaurko konfiantza gatazkari onatzen du. Perez de Cuellar idazkari nagusia adierazten du: "inguruko gatazkariak konfiantza alderantziz eragiten du Israel salatu dezakeen alderantziz alagatu dezakeen alderantziz baita gatazkariaren alde batera utzi ere". Idazkari palestiniarra, Yasser Arafat, erantzuten du: "Arafat konfiantza gutxiago zabalduko du eta erasoak, hori izateagatik, erasoak erasoak eragiten dituzte".

U

Egia *com*

[illegible]

...K...
...K...
...K...

militaria morezi da, baia
miloška paicstinarine une
uzetko deservirareak bir-
ter
elo - g
staren
aneko
rlien
ran ren
ean
se
erico
Bo
orde, dantatu olo, bata e
hesaren arteko distantzi
narratu rlien.

O

AG

Jerusalengo sarraskian bildako 1.
doluminez.

U

...dia 15 urteko mutikoaren sentikoa

Jerusalenigo sarraskian hildako Izzadin 15 urteko mutikoren sendikoa doluminez.

Albaniako idazle ospetsuenak herbestera bidea hartu du

Ismail Kadare-k babes politikoa eskatu du Frantzian

Claude Durand, Fayard argitaletxeo lehendakariak zabaldu du berria, Ismail Kadare, Albaniako idazle nazionalak babes politikoa eskatu du Frantzian bere herriko agintariek Helsinki-ko Ituna eta Europako Kooperazio eta Segurtasun Hiltzaldiko erabakiak betetzeko konpromezua hartzen zuten aldi berean.

HARRIGARRIA izan da gehienentzat, ustegabe-koa, Albaniako Idazleen Elkarteko Ofizialeko lehendakari eta 1970 eta 1982 urte bitartean Tiranako parlamentuko diputatua izana bait da Ismail Kadare.

Idazlearen ustez osterao rain arte nire obran defenditu dudaguztaren ondorio logikoa da». Horrela mintzo zen Parisen, bertako egunkari bati emandako elkarrizketa batetan. Bertan zioen aukera pertsonala zela baina ez ziola inori Albaniatik alde egitea gomen datzen: «Nire ikuspuntua argi eta garbi ezagutarazteko bestelako biderik ez du-

danez, Albanian legezko oposizioa egiteko aukerarik ez dagoelako, herrialdea uztea erabaki dut (... nolana ere...) albaniar guztiei dei egiten diet bitarteko baketsuak erabil ditzate-

ten, zalantzarik gabe heldu helduko den demokratizazioa lortzeko».

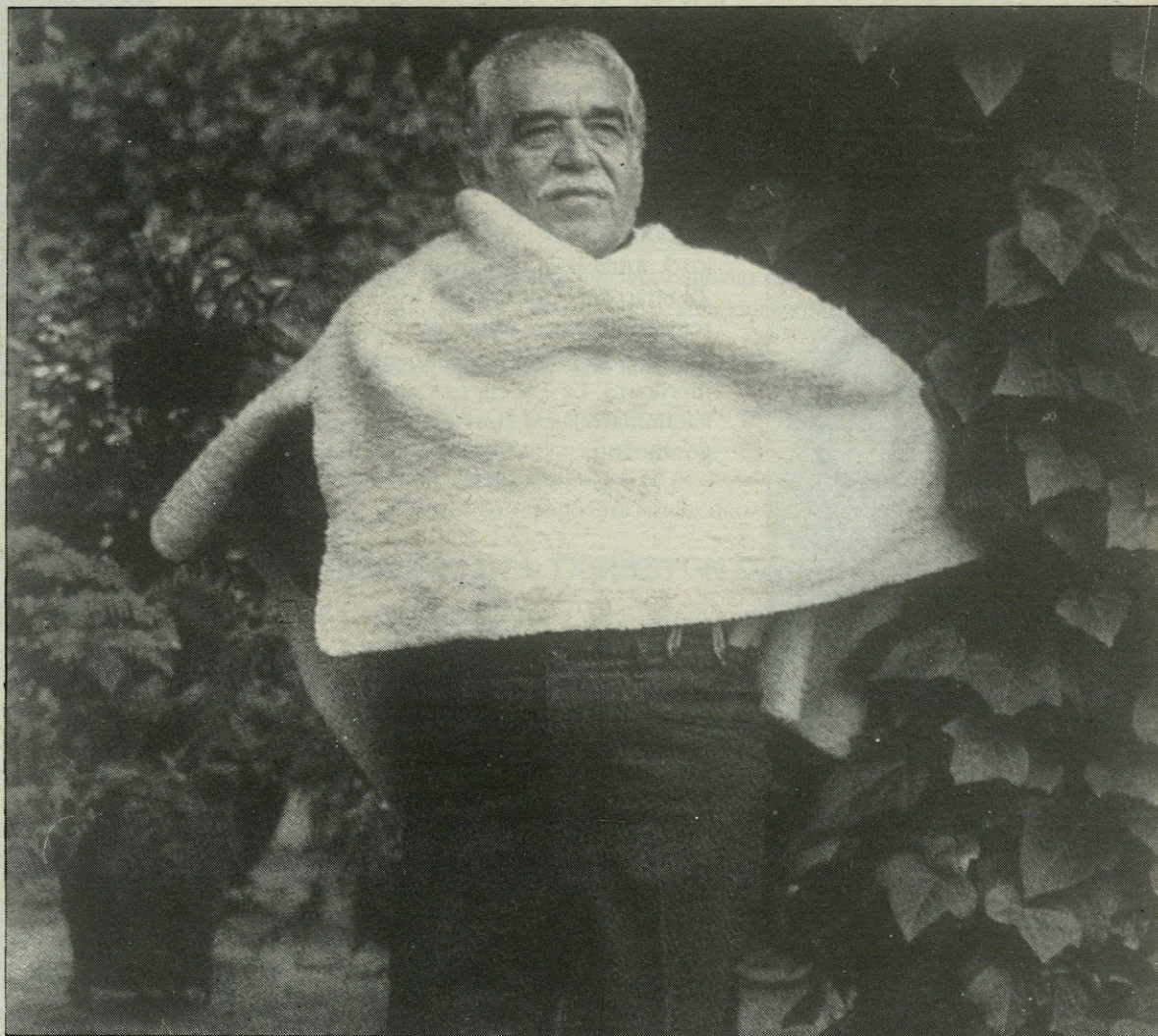
Babesa eskatzeko asmoa joan den udaberritik buruan bueltaka zebilkiola adierazi zuen Kadarek Parisen, bere sorterriko errejimenak behar zuen aldaketa barne-burrukaren bidez lortzeko ezintasuna ikusirik. Kadarek beti agertu ditu jarrera kritikoak eta ez da sekula errealismo sozialistaren mugetara makurtu baina, orain artean kultura ofizialaren barrutik agertu izan ditu kritikak.

I. Kadareren poema batzu bakarrik irakurri ahal izan ditugu euskaraz (Susa aldizkarian) eta dirudienez badabil baten bat bere lan bat itzultzen. Gaztelera gehixoa dago argitaraturik eta frantsesez ia obra guztiak, gehienak bitartekari izan den Fayard argitaletxean. Lan gehienak komunismo aurreko garaitan kokaturik daude eta horrela kritika zorrotzak kalera- tu ditu errejimenaren debekurik jasan gabe.

Bere lan ezagunenaren artean «Armada zenduko jenerala», «Nork eraman du Doruntine?», «Kontzerpiak, birrindua», «H txostena» eta orain gutxi kaleratutako «Ametsetako jauregia» ditugu.

Egun berrogeitamau urte dituen idazle ezagun honek, kritikarik gogorrenak diputatu izan zeneko garaietan jasan zituela erantzun die bere postu ofizialak aurpegiratu dizkieten idazleei, bai eta 1975ean «Patxa gorriak» izeneko poema idatzi ondoren izan zuen argitaratzeko debekuaz Mendebaldean inork ez zuela ezer idatzi, enbaxada guztietan horren berri izan arren.

Kadare Frantzian zegoen bere azken nobelaren promozioa egiteko eta bertatik igorri zion gutuna Ramiz Alia lehendakari albaniarri bere erabakiaren arrazoiak azalduaz. Frantziako agintariek, bestetik, oso ordu gutxitan eman zioten erantzuna, onespina halezia.

García Márquez M-19ko hautagaia

Duela 20 urte Mexikon bizi arren, Colombiako hauteskundetarako zerrendatan agertzea eskatu diote Gabriel García Márquez idazleari. Antonio Navarro egungo Osasun Ministrariak adierazi duenez, bera izango da M-19 Aliantza Demokratikoaren lehen

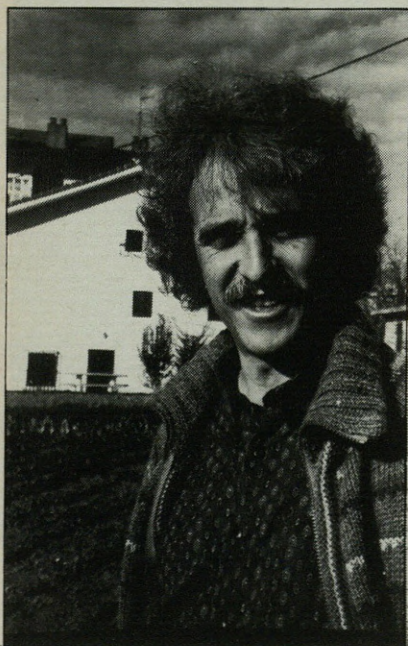
hautagaia, eta bigarren postua 1982an Nobel Saria eskuratu zuen idazle kolonbiarrari esekini diote. Ez da oraingoz jendaurrera azaldu datorren abenduaren 9ko hauteskundeetarako proposamenaren aurrean García Márquezek emandako erantzuna.

«Beckett-en obra Parisen bere atore kutunenarekin

Hil baino pixka bat lehenago zuzendu zuen S. Beckettek 1958an lehen aldiz argitaraturiko «*Krapp's Last Tape*» antzerki-lana bere aktore fetitxea zen David Warrilow-ek antzes zezan. Leicester-eko Heymarket-en landu da obra Antoni Libera

poloniarraren zuzendaritzapean eta Udazkeneko Jaialdiaren barruan ikusi ahal izango da Parisen hilaren azken egunotan. Beckett aitaren laguntzarik gabe egin beharko du lan oraingoan, D. Warrilowek, humezurtz.

TEILAK

J.M. IRIGOIEN-EN «BABILONIA» NOBELARI EUSKADISARIA

«BABILONIA» nobelari eman diote aurtengo literaturako Euskadi Saria. Joan Mari Irigoiienek idatzitako liburuaz gainera, Pello Zabaleta ere sari-tua izan da itzulpengintza sailean, «Katherina Bloomen heriotza» rekin. Espainolezko alorrean, Miguel Sanchez Ostizen nobela eta Asun Balzola-ren haur literaturako liburuak prima-tu dira.

PASAIKO 9. ANTZERKIALDIA UMOREAREN INGURUAN

PASAIKO Antzerki Tailerra, Zingili-Zangala eta Maskarada taldearen az-

ken antzeslanak taularatu dira Pasaiko 9. Antzerkialdian, urriaren 25etik 28 bitartean. Ohitura den legez, aurtengo edizioa ere umorearen inguruko obrez apailatu dute, Choen ifarra-merikarra, La Tal eta La Canyi talde kataluniarrak eta Louvier's frantsesa gonbidatuta.

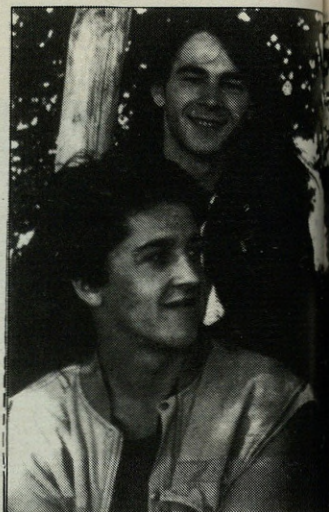
XABIER LETE ETA ANTTON VALVERDE ELKARREKIN BERRIRO

DUELA bi urte Andoainen elkarrekin kantatu zuten bezalaxe, Xabier Letek eta Antton Valverdek Durangoko Liburu eta Disko Azokako egitarauan parte hartuko dute beharbada. Lete, bere gaisoaldia eta ebaketa kirurgi-koaren ostean alimotsu dabil: bi liburu idazten ari da, poesiakoa bata eta narratibakoa bestea, biak Erein argi-taldariari hitz emanak.

MARKINAKO MUSIKASTEA ANDRES ISASI-REN OMENEZ

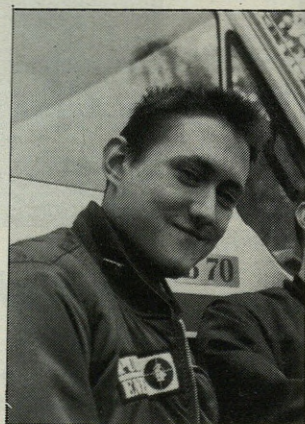
ANDRES Isasi, Bilbon jaio zen 1890 urtean. Hamabi urte zituela piano kontzertuak ematen zituen, eta Alemaniara abiatu zen ikasketak zabal-tzera, Pablo Sorozabal hara joan zen sasoi berean. Berlinen eta Budapes-ten estreinatu ziren bere obrak, «Amodio lokartua», «Pekartua» edota «Angelusa» kasu. Algortan hil zen 1940an. Urriak 23tik 27ko Markina-ko Euskal Musikastean Isasiri omenal-di berezia eskaini diote.

ERRANAKERRAN

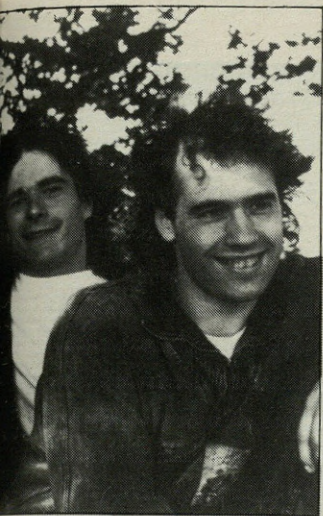
«Esan digute talde heavy euskaldunik ez egotea aprobetxatu egin dugula eta borregatik kabroi batzuk garela. Hori inbidia hutsa da. Horrelako gauzak ez zaizkigu batere gustatzen, baina tira!»

**Suta Gar
Alzu!, 94 zenbakia**

«Ez neri ez Euskadiko inori ez zaio gustatu radikal kontu bori. Han ez du inork borrela bitz egiten. Askok uste du euskaraz kantatzea independentzia eskatzearen sinonimoa dela. Nabiz eta guk geure etorkizunaren jabe izan nahi dugun, musika mugak gainditzeko da, ez ipintzeko».

**Fermin Muguruza
El Pals, 90-X-24**

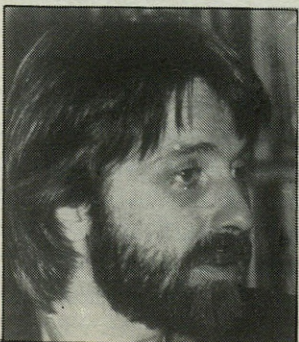

«Nik ezin dezaket esan rock radikalaren aita izan naizenik, baina euskal rocka nerekin hasi zela esan dezaket, 19 urterekin Parise utzi eta Euskal Herrira itzultzea erabaki nuenean, oso garbi bait nuen zer egin nabi nuen».

Niko Etxart
Egin, 90-X-21

«Gebien kabreatzen nauena jendearen letxe txarra da, benenoa, eta bemen izugarri dago hori. Horren aurka egin daitekeen bakarra duk disko onak egin, liburu onak, eskultura onak, horrek ematen ziek malaletxedunei mina, beraien bajeziari zuzen erantzuteak baino gebiago».

Txomin Artola
El Diario Vasco, 90-X-24

TXUTXUMUTXUKA

«JACQUES ETA NAGUSIA» ANTZESLANA ARGITARA

MILAN Kunderak izkiriatu eta Bederen 1 konpainiak estreinatu berri duen «Jacques eta nagusia» teatro obra liburuan agertuko da Susa argitaldariaren antzerki sailean. Itzultzaileak Beatriz Zabalondo eta J.L. Aranguren «Txiliku» izan dira. «Jacques eta nagusia» liburuaren aurretik, Maskarada taldea taularatzen ari den «Marxkarada» kaleratuko du Susak.

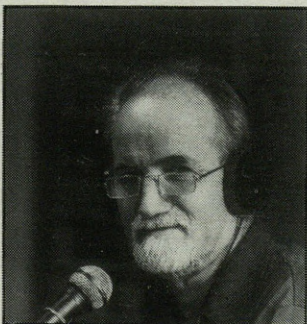
«BRANKA», ELKAR-EN LIBURU BILDUMA BERRIA

DURANGOKO Azokarako liburu bilduma berria estreinatuko du Elkar argitaldaria: «Branka». Gazteek irakurtzeko edo egindako liburuez osatuko da. Joseba Sarrionandia, Joyce Barhouse, Edgar Allan Poe eta Pam Lyons idazleen tituloak izango dira lehenengoak.

TXIRRI, MIRRI ETA TXIRIBITON DISKOAN

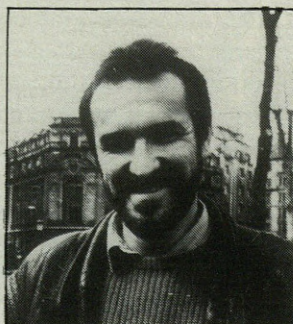
«**EGUBERRION**» deitura izango du Txirri, Mirri eta Txiribiton pailasoen disko berriak. Gabonetarako kalean izango da eta Gabonetako kantuz osatuko dute, euskal doinu nahiz kanpokoez. Musika konponketei dagokienean, orkestra tankerakoak nabarmenduko omen dira.

NOR - NORI - NORK

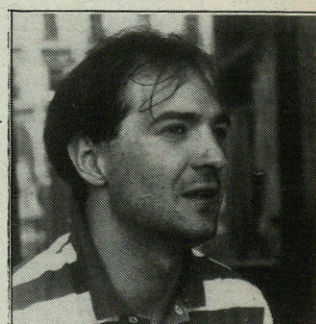
XIPRI ALBERBIDE

Wentworth Webster apez protestantearen eskuizkribuak biltzen ari da, Editoreen Elkarteko klasikoetan argitaratzeko. Ingalaterrako Uxbridgen 1828an jaioetako Webster Saran bizi izan zen 1907 arte. «Atzeritar baten plazerrak Euskal Herrian» liburu idatzi zuen frantseseraz ●

GONTZAL MENDIBILI

«Infussion» jazz taldeko kideek lagundu diote berriro bere hurrengo diskoaren grabaketan. IZ etxearekin kaleratuko du «Beitu» izeneko singlea, eta aurrerago «Zu zeu» elepea. Kantuetako hitzak oro Mendibil berarenak dira, Xabier Amuriza eta Fernando Pessoa-ren poema bana salbu ●

ANDONI EGAÑAK

azken urteotan El Diario Vasco-ko «Zabalik» gehigarrian argitaratutako «Zimurdurak» eta «Hitz apurrak» artikuluen bilduma aurkeztuko du Durangoko Azokan. Libururako irudi apaingarriak Mattin ARGIAko ilustraziogileari eskatu dizkio, eta karikaturak egingo ditu ●

Yellowstone, lurraren mezua

ESTATU Batuetan, Yosemite Park eta Yellowstone Park ditugu munduko erreserba natural handienetarikoa. Erreportai hau ezagutu dudan Yellowstoneri buruzkoa izango da.

Yellowstone Park delakoa, 1872. urtean, Estatu Batuetako Batzarrak parke nazionala izendatzea erabaki zuen. Nahiz eta inguru hau berez, bere berezitasunak direla medio parke nazionala izan zitekeen, William Henry eta Moran-en argazki eta sketch-en bidez izendatu zuten munduko aurreneko parke nazionala. Gaur egun, inguru zoragarri hau, biosferaren nazioarteko erreserba nagusitzat jotzen da.

Itzaligabeko sumendiak

Yellowstone Park-ek, sumendi fenomenoekin zer ikusi handia du historian zehar. Orain dela seirehun mila urte eman ziren azkeneko sumendi jauziak (aurrenekoa, orain bi milioi urte izan zelarik), jakina denez, hondamen itzelekin. Sumendiak pizturik irauten du eta geyser-ei esker kan-

poratzen da lur barrutik. Bost sarreretatik sar gaitezke parkera; West Yellowstone Idaho estatutik; Yackson-etik (hegoaldeko sarre-
ra); Wyoming estatuaren barrena; Eta Iparraldetik, Montanatik.

Yellowstone, naturak eskeini ditzakeen ezaugarri nagusienez osaturik dago: alde batetik izugarritzko mendi ekaiztsuak aurki daitetzke, Washburn tontorra (3122 m.) ezagunetarikoa delarik (mendi ugari dago 3000 metro tara iristen dena). Parkearen %80a pinuz estalita dago. Nahiz eta orain urte batzuk jasandako suteak egundoko hondamen ekolojikoak kausatu, Iparrmendebaldeko inguru osoa erreta dago, Yellowstone Park-ek ez du galdu bere bizitasuna eta edertasuna.

Natura berak eskaintzen digu lurraren estrainetatik irtetzen den fenomeno bitxia. Inguru bolkanikoa denez, labaren su jauziez (geyser) eta terma inguruez beterik dago.

Islandia eta Zelanda Berria Geyserren bidez ezagunak badira ere, oso urruti daude Iparramerikako

Wyoming estatuan kokatzen diren Geyser hauekin alderatu ahal izateko.

Old Faithful geyserra (Yellowstone Park) dugu mundu osoan dagoen handiena eta ospetsuena. Bere su jauziak hogeitamar eta ehun eta hogeitamar minutuen artean ematen dira. Old Faithful-ekoa handiena bada ere, ezin ahaztu ditzakegu, Mammoth Hot Spring, Great Fountain Geyser eta Lower Basin Geyser. Ur termak, kea eta kolorez osaturiko paraje harrigarriak ditugu hauek.

Geyser-en bidean, pinuz estalitako egundoko mendien tartean pasatzen zara, errepide estu eta larri batzuen bidez.

Euskal Herriaren erdia

Ainbehera handiko erreka azkarrek, arrainez josita-koek, ematen dute edertasunaren konplementua.

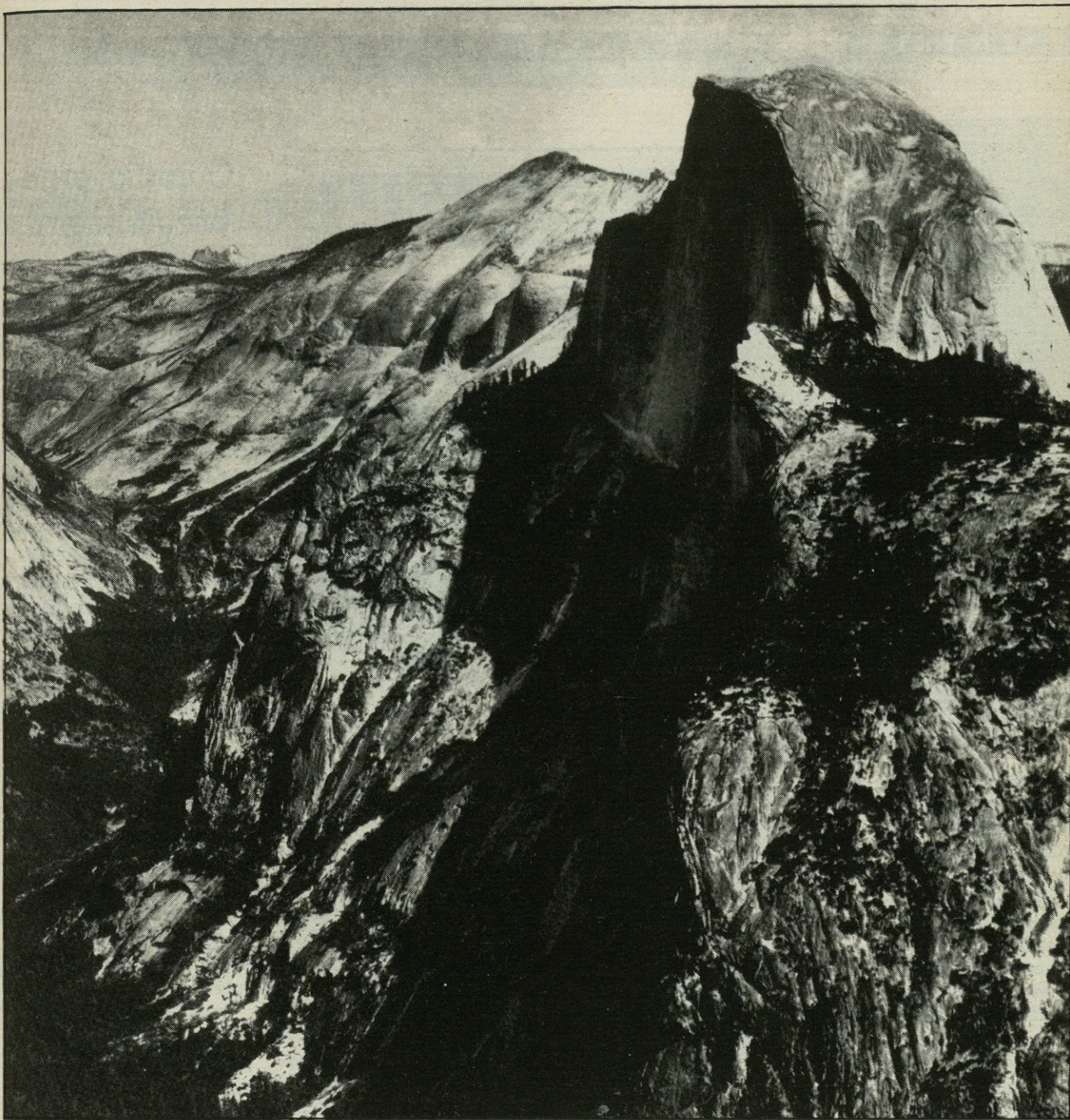
Hegoruntz abiatuz eta Tower Roosevelt aztean utziz, naturaren berezitasuna ikus eta sentitu ahal izateko Great Canyon of Yellowstone-rekin topatzen zara. Paraje honek, lurra-

ren barrualdeko diztira erakusten digu. Erreka ertzeko bi aldetatik altxatzen dira ehundaka metro tataro har-
kaitz ospetsuak zein trinkoak. Goitik begiratuz, par-
etaren erdi bidean geldit-
tzen zara, hartzen duen goi-
durarekin.

Kainoiari, ur jauzi beral-
diko batek ematen dio ha-
siera (Tower Junction). Erre-
karen urak bere bideari jar-
rai dezaio ten, sekulako go-
renako jauzketari ekin be-
har izan diote. «Ez dut es-
ango orain, Niagarako ur jau-
ziak baino politagoa denik, baina bere na-
gusitasunak nabigabe erakartzen zaitu».

Leku paregabe hauek ikustearekin batera zeure har-
ridura sendotzen doa. Hegoalderuntz jarraituz eta ho-
geitamar kilometro inguru Yellow-
stone Lake dugu. Iparramerikan da-
goen lakurik handiena da: hoge-
i mila luzean eta hamalau mila za-
balean. Lakua, inguru turistiko-
a bihurtu dute eta jakina, bere no-
rtasun naturala galtzen hasia da-
go. Inguru zoragarria eta arran-
tzan egiteko aproposa, anitz ar-
rain mota desberdinetakoak eta ga-
lantak gainera.

A S T E G I R O A

Hau dena ikustez gain, oso erraza da edozein unetan bide erdian bisonteren bat edo orein sorta topatzea, eta piska bat desarduratzeko bazara hartzek janaririk gabe utziko zaituzte.

Fauna oso aberatsa dugu Yellowstone-en. Lehen aipatutako suteak animalia

askoren bizitzarekin bukatu zuen baina hala eta guztiz oraindik ikus daitezke mota desberdinetako animala mordoa: bisonteak, basahateak, oreinak, otsoak eta abar luzea.

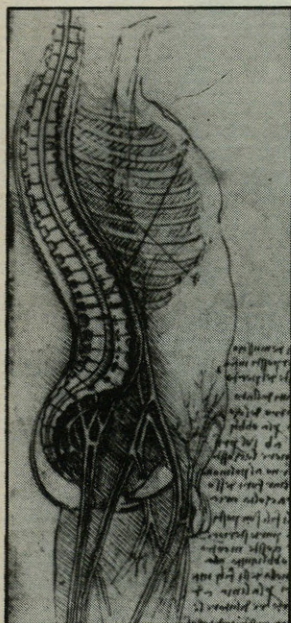
Sartu bezain pronto jasotzen duzun dei nagusia, hartzekin kontuz ibiltze-

koa da, janariak usaintzen zeharo azkarrak bait dira eta bat baino arriskutan egona da.

Erreportai honetan, inguru politenatariko eta eza-gunetarikoa azaltzen ditut baina ez dira hauek soilik. Kontuan izan dezagun, parke hau Euskal Herriaren er-

dia osatzen duela gutxi gorabehera. Errepideak ondo seinalatuak izanda ere Yellowstone Park behar den bezala ezagutzeko eta mamitzeko lasai hartu eta sartu edozein bideskatik, edonon aurkituko bait da zer ikusia.

Iñaki Gorostidi

Papiloma birusa eta uzkiko minbizia

Umetokiko lepoaren minbizian bezalaxe, uzkiko minbizia ere papiloma birusaren infekzioarekin lotuta dagoela dirudi. Londreseko Saint Mark ospitaleko ikertzaileek ipurtzuloko kantzer kasuaren erdian (60tik, 30) frogatu dute 16 tipoko papiloma birusaren infekzio bat (umetokiko lepoan gertatzen den antzera). Aurkikuntza honek posible egiten du minbizia detektatzeko eta tratamendu goiztiarra arrisku taldeetan (lepoan papiloma birusak sortutako infekzioak edukitako emakumezkoak, baina baita homosexualak ere). Ikerketa batek frogatu omen duenez, harreman analak zituzten gizonezkoek besteek baino uzkiko minbizia edukitzeko 33 aldiz arrisku gehiago zuten.

JUAN MARI ARZAKEN

ELTZA

Mari Karmen Garmendiarentzat

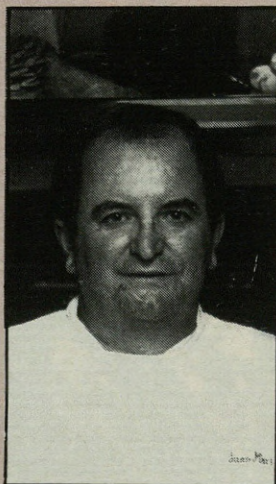
Mari Karmen Garmendia, andereño zineneko garaiak gogoratuz, inguru berdean gratinatutako ostrak gomendatzen dizkizut, beroak noski. Plater tradizional batetatik atera nuen antzeko platera da hau, saltsa berdezko almejetatik hain zuzen ere. Andereño garai harekin eta plater honekin egindako gonbaraketa, garai errezagor, ederrago eta batez ere irakastea eta bati-pat euskaraz irakastea bezain kontu betegarria denaz pentsatuz bururatzen zait.

Bigarrenagoz, olibazko olio birjinaz eta barazki

M.K. GARMENDIA

Hizkuntz Politikarako Idazkaria

JUAN MARI ARZAK

Arzak jatetxea

frijituz hornituriko erreboilu eskeiniko nizuke labean, lagun zaitzan. Lagundu aipatzen dut, Hizkuntz Politikarako Idazkaritzatik gure hizkuntzagarik borrokatu eta merezi duen lekuan jartzen laguntzeko.

Postre modura, «hierbaluisa» eta bainilazko al-mibarrak lagunduriko Gaztazko Pastela gomendatzen dizut. Honek izan zenuen kotxe istriputik osatzen lagunduko dizu eta espero dut gogoeta huts batean geratuko dela.

Gorostia, urria bezain ederra

Gorostiaren hostoak laxanteak eta diuretikoak direla pentsatzen da eta zuhaitz honen fruituak aldiz txala egitea sortzen du. Arriskutsua da, haurren hiltzea erakar dezakeelarik.

Gorostiaren laxantea prestatzeko, hosto bat litro erdi urez egosten da, gero irakiten eduki hamar bat minutu eta hoztu denean, kolatu egin behar da. Otordu handien ostean, bi katilukada hartzen dira.

Latinoamerikan gorosti hostoak sukarraren aurka erabiltzen dira, paludismoarekin batez ere. Bi eskuka hosto txikitu eta botella batean bi minutuz egosten dira, gero egunean bi edo hiru katilukada hartzeko. Argentinan bestalde erreuma kronikoa eta hesteetako infekzioak garbitzeko erabiltzen dute zuhaitz hau.

Hala ere ezin inor animatu gorostia kontu hauetarako erabil dezan, tamalez zuhaitz eder hau urria bait da gure mendietan.

Folklore ikerlariak bere lanak aurkeztu dituzte Iruñean

Ortzadar Folklore Taldeak seigarren urtez kultura tradizionalari buruz antolatzen dituen ihardunaldiak ospatu dira hilaren 26 eta 27an. Iruñearrek alor honetan ari diren ikerlariak, Euskal Herrikoak eta kanpokoak, bildu eta beraien lana kaleratu dituzte Nafarroako Museoa izandako saioetan.

Aurreko urteetan makil dantza; dantza soziala; musika, musika tresnak eta musikariak; kultura hiritarra eta kultura herritarra eta herrien folklorea eta nortasuna hartu baldin badituzte gaitzat, oraingoan gai orokorragoa aukeratu dute: «Kultura tradizionalaren egoera». Kultura honen funtzioaz jorratutako bide berriak azaldu dira ikerlarien topagune honetan.

«Jende gutxi ari da folkloreaken ikerketa munduan, Estatu mailan oso gutxi eta hemen, Euskal Herrian, zertxobait gehiago» adierazten du Joseba Ozkoidik, antolatzaileetako batek. «Lehen apaizak eta horrelakoak aritzen ziren, gaur egun Eusko Ikaskuntzan, unibertsitatean, dantza taldeetan eta bestetan dabilen jendea biltzen saiatzen gara» eranstean du Ortzadar taldeko partaideak.

Fermin Leizaolak artzaien denboraren banaketari buruzko bere ikerlana aurkeztu zuen.

Hala ere nahiko lan izaten dituzte urtero hamarren bat lan aurkeztu eta Principe de Viana erakundearen «Cuadernos de Etnografía de Navarra» sailean argitaratzeko. «Normalki deialdi zabal bat egiten da aurretik eta gero aukeraketa egiten dugu, baina batzuetan, nahikoa ez dugunean izaten, lanak enkargatu behar izaten ditugu» aitortzen du Ozkoidik.

Folklore eta Kultura Tradizionalaren VI. Ihardunaldi hauetan bere lanak aurkeztu dituzten ikerlariak hauek dira: Mikel Aranburu, Josu Chueca Intxusta, Jesús Ramos, Carlos Sanchez Ekiza, Kepa Fernandez de Larrinaga, Fermin

Leizaola, Celso Loureiro Lamas galiziarra, Maria Luisa Mujika, Carmen Pereo andaluziarra eta Juan Rubio Ardanaz. Artzantza, dantza, arrantza, jaiak, ohiturak eta kultura tradizionala orokorrean izan dira aukeratutako gaiak. Hizlari bakoitzak bere gaia hamabost bat minututan azaldu on-

doren eztabaida sortu zen ikerlari eta saioetan izan diren 50-60 entzuleen artean. Saio hauen bukaeran Sakanako «Ortzi» folk taldearen jaialdia izan zen.

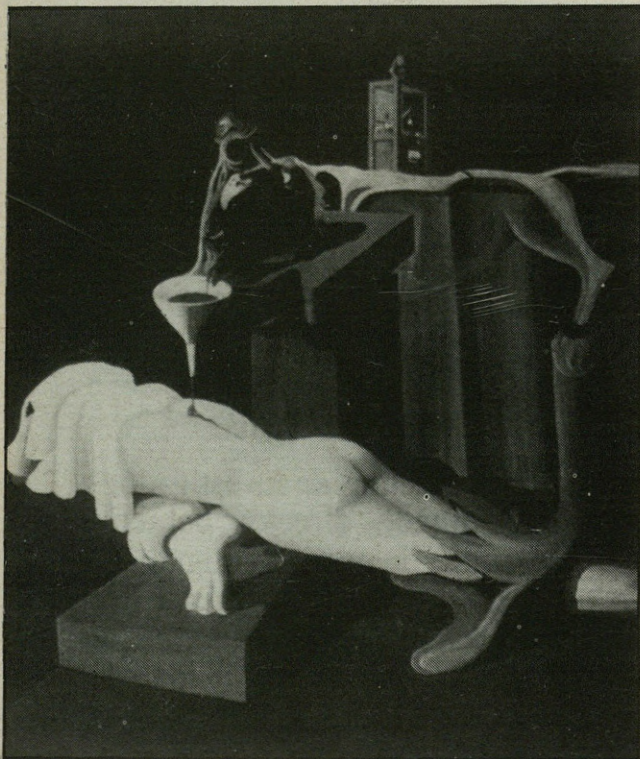
Joxemi Saizar

A R G A Z K I A

● Indalezio Ojanguren III. Argazki Lehiaketa antolatu dute Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Eibarko Udalak. Bertan nahi duten guztiek parte har dezakete, norberak aukeratutako gaian eta aurkez daitezkeen lanak gehienez 3 argazki zuri-beltzean eta beste 3 koloretan dira. Argazkiak 30 x 40ko neurrian eman beharko dira eta argibide gehiago jaso nahi izanez gero Eibarko Udaleko Kultura Sailera jo daiteke.

A R T E A

Z I N E M A

Azaroaren 13a bitartean **Eladio Lozano** margolariaren erakusketa izango da Bizkaiko Sestaoko Konserbatorioko Erakusketa aretoan honako ordutegian: eguerdiko 12,00etatik 14,00etara eta arratsaldean 17,00etatik 21,00etara.

● **Urriaren 26tik azaroaren 11era** Tolosako Ferialean izango da azken belaunaldiotako euskal sortzaile plastikoen **pintura eta eskultura erakusketa** bat. Bertan honako hauen obrak ikusi ahal izango dira: Miren Arenzana, Ana Laura Alaez, Belen Moreno, Oier Villar, Pello Mitxelena, Iñigo Ordozgoiti, Aurora Suarez, Idoia Eloze-

gi eta Gema Insausti, eskulturan. Pinturan berriz, Eduardo Lopez, J. Ramon Amondarain, Jesus Mari Corman eta Pedro Osakarrinak.

● **Azaroaren 12a** bitartean Gasteizko Artelarre Galerian izango da Campos Cortazarren oleo eta paisaia erakusketa ordutegi honetan zehar: lanegunetan arratsaldeko 18,30etatik 21,00etara.

● Bilboko Tavira Galerian izango ditu **Adolfo Estrada** margolariak bere obrak erakusgai azaroaren 9ra arte honako ordutegiaren arabera: lanegunetan, 12,00etatik 14,00etara eta 18,00etatik 20,30etara.

Mo better blues, Jazz saltsa

Aktoreak: Denzel Washington, Spike Lee. **Musika:** Bill Lee. **Osaketa:** Sam Pollack. **Produkzioa,** zuzendaritza eta gidoia: Spike Lee.

«**D**o the Right Thing»-ekin arrakasta itzela lortu ondoren Spike Leek listoa jeitsi egin du.

Hainbeste defenditu dituen baloreak, betiko topiko berdintsuetan EZ jaustea alegia, hemen zenbait topikoetan erori dela aitortu behar. Topikoak, tronpetistak karrera eta bi amodioen artean egin behar duen aukera esaterako. Ondoren bi amodioen arteko aukera ere egin behar du. Hirugarrenik familia bat eraiki ostean karrerari amore eman behar izana. Azkenik berak txikitan bizi izandako esperientzia berriro ere errepikarazten dio bere semeari. Topiko butsak. Interesgarri dena behingoz ez zaigula arrakasta baten inguruko istorioa kondatzen butsegitearena baizik. Interesgarri baita kamara erabiltzeko joko batzuk. Ederra Denzel Washingtonen interpretazioa filmean, Spike Leek Woody Allen-en jokamolde batzu dauzka baina beltzen erregistroan, koitadun baten rolean. Atsegina suertatzen da filmea musika eta guzti, orain askoz klasikoagoa da Do The Right Thing baino.

ERMIÑE M. BELAUSTEGIGOITIA

M U S I K A

● **Hertzainak eta Anje Duhaldek** eskainiko dute Iparraldeko Ezpeleta herrian kontzertu interesgarri bat Azaroaren 3an Ferialean gaueko 23,00etan.

● **Azaroaren 3an** izango da **Tahures Zurdos** taldea Nafarroako **Zangotza** herrian Geminis Aretoan gaueko 24,00etan.

● **Urriaren 31an** Gipuz-

koako Itziar-Debako Txixarron izango da **Barricada** taldea gaueko 24,00etan.

● Gasteizko Araba Kultur Aretoan Vital Kutxak antolatutako «Araba Kanta» egitarauaren barruan izango da **Jerusalem** hirukotearen kontzertua, biolin, biola eta bioloncelloa urriaren 30ean arratsaldeko 20,00etan.

HERRIKO PLAZA

● Orixe bertso paper lehiaketako antolatzaileek aukeratu berru dituzte aurtengo saioko irabazleak. Hamalau urte bitartekoe-tan: Andatz Enbeita. Gaia: egunkaria irakurtzen. Hamalau urtetatik hemezortzira bitartekoetan: Jon

Odriozola. Gaia: auto istripuak. Helduen sailean: Pello Esnal. Gaia: Irak aldera seguru. Datorren astetik aurrerantzean izango du gure irakurleak irabazle suertatu diren bertsoak hementxe bertan letzeko aukerarik.

SURSUMCORDA

Apaizak esan ohi zuen Dominus bobiskun latinajo guztiak ahaztu zitzaizkizun, gero gaztelania etorri zitzaigun eta jarraitzaileak ugalduta Mutrikun.

Duela urte batzuk mintzo alkatea gauzak hobera doaz badut nik fedea, euskara ikasteko eskola sare a noiz izan du euskarak aukera hobea.

Udal euskaltegia orduan zen sortu euskara ikasteko aukera ugalduta ikasteko beharra ez zuten suspertu gaur egun ikaslerik ezin dute lortu.

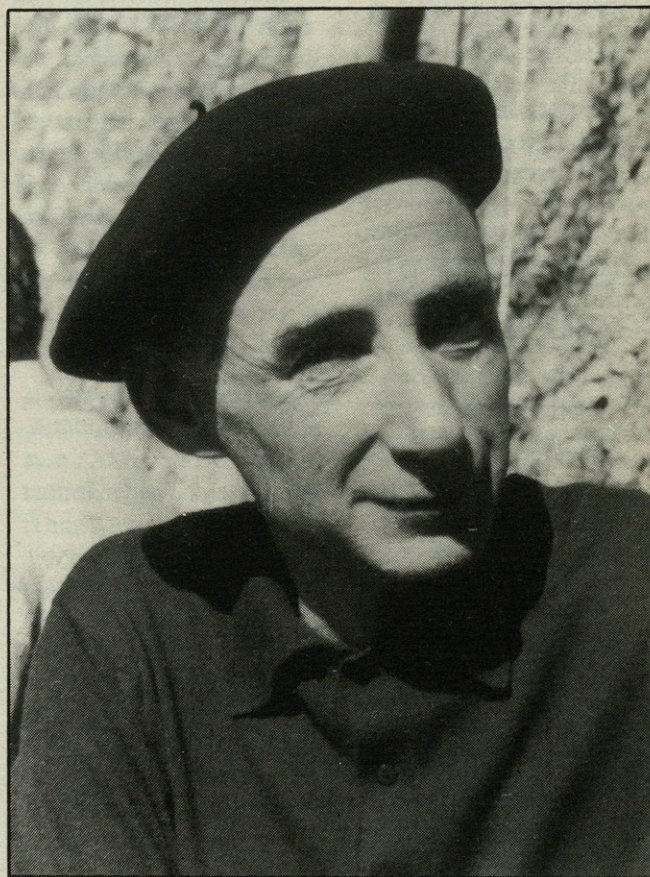
Iragarki gehienak erdaraz oraindik zabor errezihoa hori izan ezik langileak euskalduntzen baterez urratsik pipiak jota dago Udala barrutik.

EMBA sortu dute lan horretarako beste proiektu denak omen kalterako euskaldun huts izatea gaitz Mutrikurako erdaldu jarraituko dute sekulako.

Gero eta ahualago da zure gorputza umeek eta gazteek erdara hizkuntza udalaren laguntzarekin ez zoaz goruntza euskarari mesedez emaiok laguntza.

● Egilea: Arantxa Ugarte

ARINAIZELA, ARINAIZELA

● Azaroak 4ean, Xalbadorri omenaldia Urepelen. Arratsaldeko lauretan hasita, honako hauen partaide-tzaz: Euskitze, Lazkano, Gorrotxategi, Ezponda, Azpillaga eta Mitxel Xalbador. Gai jartzaile: Aranalde.

● Azaroaren 11n, Mungian, Bizkaiko Bertso Txapelketaren hasiera, hamai-
ketan, frontoian.

● Azaroaren 11n, Amasa-ko San Martin festen barruan, gaueko hamar eta erdietan, pilotalekuan: Peña-garikano, Lizaso eta Mendi-zabal. Gai jartzaile: Inaxio Iguaran.

● Egun berean, Donostia Bertsoan ekitaldiaren beste urrats bat, Loiola auzoan, eguerdiko hamabi eta erdietan. Bertsolariak: Narbaiza, Otamendi, Arozena eta Xanpun.

● ASTEAZKENA 7

21.20tan, Gaueko Pelikulan «**All The President's Men**»

Zuzendaria: Alan Pakula.
Antzezleak: Robert Redford, Dustin Hoffman, Jack Warden, Martin Balsman.

Washingtoneko bulegoan Watergate kasuan lanean ari diren bi kazetarien ikerketak medio, Estatu Batuetako kongresuak presidenteari bere lekua utz dezan agintzen dio.

● OSTEGUNA 8

21.20etan, «**Neurrigabe-ko Kemena**». Zuzendaria:

Ted Kotcheff. Antzezleak: Gene Hackman, Robert Stack, Fred Ward, Reb Brown.

Rhodes koronela lur jota egon da duela hamar urte bere semea Vietnamen desagertu zenetik. Orain hango presondegi batean da goelakoan semea desagertu zaion beste enpresari dirudun batekin erreskatea antolatzen du.

● LARUNBATA 10

15.20tan «**Denboraren makina**». Zuzendaria:

George Pal.
Antzezleak: Rod Taylor,

Alan Young, Yvette Mimieux.

Georgek, 1880ean, denbora makina asmatzen du. Bere aurkikuntza zenbait pertsonari frogatu nahian denboran zehar bidaiak hasten ditu.

zendaria: Michael Anderson.

Antzezleak: Richard Harris, Charlotte Rampling, Will Sampson, Bo Derek.

Orka ar batek bere bikotea zen orka emea eta bere sabelean zijoan orka haurraren hiltzaileen aurka mendeku hartzea erabakitzen du, pertsekuzio odoltsu bati hasiera emanaz.

IKUSI BAIETZ...

● Osteguna 8

15.40etan, **Bundesliga**. Alemaniako futbol ligako partidu bat.

● Ostiralean 9

15.55etan **Tenisa ATP** zirkuitoko partidua.

● Larunbatean 10

19.45etan **futbola**. Kirolez Kirol saioan Estatu espainoleko ligako partidua.

● Igandean 11

18.00etan, **saskibaloia**. ACB liga.

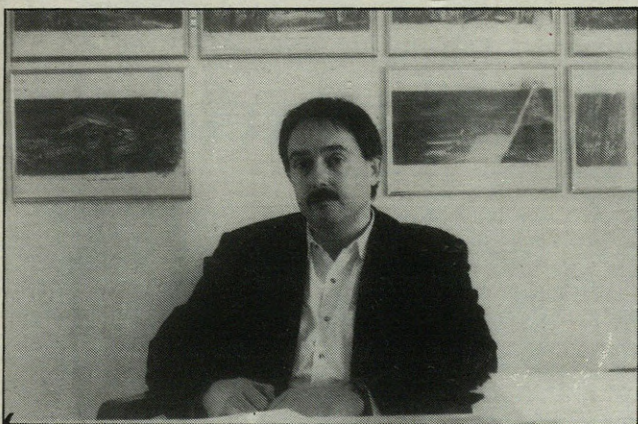
● IGANDEA 11

15.15etan, «**Orka**». Zu-

Angel Amigo: «Euskal Zinemagintzaren beharretako bat bertako jendea da»

Hamar urte badira produkzioaren alde apostu egin zuenetik, eta harrezkero lan ugari eskeini dizkigu «Igeldo Films»en bitartez. Euskal Zinemagintzaz aparte munduko beste lekuetako produkzioetan ere aritua, «Santa Kruz Apaiza»z eta beste zenbait gauzetaz aritu gara hizketan.

ARGIA. Jende askok ez du oso garbi izaten zein izaten den produktoreen lana...

ANGEL AMIGO. Oso gauza zabala da, alde batetik aholkularitza tekniko, beste alde batetik enpresari ere izan daiteke... ikuspuntu kultural batetik begiratu, bultzatzaile zentzu bat ere izan dezake lan honek. Produktore baten eginkizuna proiektuak bilatu eta hoiek martxan jartzeko zer baliabide dauden ikustea litzateke. Hala ere, zenbait gauzen arabera, produktore guztiak ezberdinak garela uste dut, norberak bere funtzioa duela: auto-

reak, industrialak...

A. Zuk Euskal Zinemagintzan lan haundia egin duzu. Konta egizkiguzu pixka bat horko gorabeherak.

A.A. Produktore bezala hemen jaio naiz. Kasu gehienetan hemengo gai, hemengo sentsibilitateetaz arduratuaz. Halere Mundu mailan ere zenbait proiektu ere burutu ditut Txina, Lisboa eta luxenburgon kasu. Nire ustez, euskal zinemagintzaz hitzegiterakoan, honi egin dakioken aportunirik hoberena bertako tekniko, artista, gidoilari eta abar, kalera ateratzea da. Gaiak edo hizkuntza

bultzatzea baino zabalagoa izan daiteke aportazio hori.

A. Hizkuntza aipatu duzu. Ekipo euskalduna sortzekoa zarela uste dut...

A.A. Nahiko osatua dukat, halere bertan ez egonagaitik zenbaitetan kanpora jo beharra izaten da. Hemengo jendearekin lan egitea gauza garrantzitsua dela uste dut.

A. Zure azken lana, «Santa Cruz | Apaiza» izan da...

A.A. Azkenekoa ez, baina bai azkenekotakoa. Pelikula hau bai artista bai tekniko aldetik gure errekursoekin egindakoa izan da. Estreina Donostiako Nazioarteko Zinemaldian izan zen, nahiko harrera onez. Distribuzioari dagokionez berri, Warner-ekin batera oso distribuzio zabala prestatzen ari garela esan behar.

A. Aipa egizkiguzu ere beste gainontzeko lan horiek...

A.A. Beste zortzi bat proiektutan aritu naiz. Horietako batzuk maya hizkuntzaz eginiko «Cronica del descubrimiento del viejo mundo», «Invierno en Lisboa» eta Argentinarekin batera koproduzio moduan eginiko «Loraldia».

Eñaut Apaolaza

Alberto Irazu

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Olinpotik Babelera

Beste telebista guztietan bezala, jeitsi da bandera eta hasiera eman dio ETBk udazkeneko programazio berriari. Uda iristean, hainbat programak denboraldi baterako agur esan zuen, eta ikasturte honetarako berrikuntza dezente egongo zela iragarri zen. Parrilatik desagertu direnen artean Hasier Etxebarriak zuzentzen eta aurkeztzen zuen Farenheit saio izan dugu, baina Hasierrek jarraitu egiten du, orain Babel izeneko programaren zuzendari gisa. Farenheit-ek pantailetan iraun zuen bitartean, zenbait eritzi sortarazi zuen, alde zein kontrako. Onartu beharra dago, ordea, funtzio garbia betetzen zuela, berekoikeria eta elitismoko kritiken gainetik Farenheit-ek berezko koherentzia eta zentzua eta kultur programazioaren arloko hutsune izugarria parte txiki batean behintzat (txikiegian akaso, baina beno, hori ez zen bere errua) ganoraz betetzen saiatzen zela. Babel-en bi saio ikusi ondoren, berriz, galdera bi sortu zaizkit: zer da Babel?, zertarako da Babel?. Badirudi Hasier telebistako babel dorre propioan galdu egin dena. Telebistagintzan aski ezagunak diren osagaiak aukeratu ditu eta ezinezko konbinaketa bat dela medio ez hanka ez buru ez duen programa asmatu du. Neronek behintzat, Gronik, Rosak eta Edortak Babelgo hizkera darabiltenean, ez dut ezer ulertzen.

PATXI AZPILLAGA

Poeta guztiak ez baitira antzerkigile

Antzerkia. ESTEBAN URKIAGA, LAUAXETA.
Argitaratzen du: Euskal Editoreen Elkarte-k, 130 orrialde.

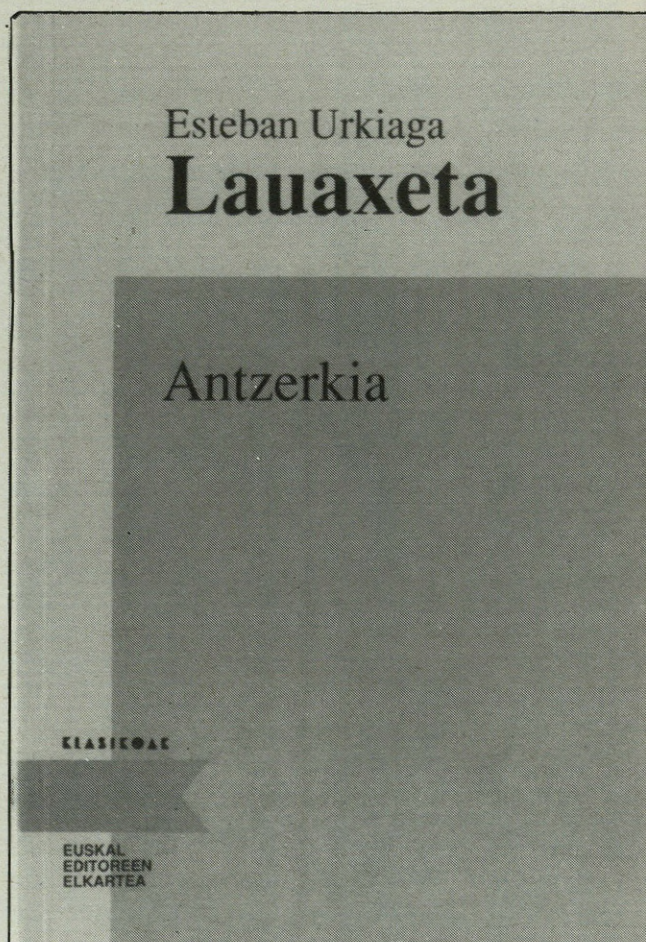
LAUAXETAREN

poesigintza ezagunago baldin bada irakurria baino, haren antzerkia ez da eza-guna, are gutxiago irakurria. Lauaxetaren antzerki-gintza bi lanek osatzen dute, nahiz Jon Kortazarrek prestatu duen liburu hone-tan lau agertzen diren; bi itzulpenak baitira. Bere berea den lehendabizikoak «Asarre Aldia» darama ize-na. Gai aldetik nola egitu-ragatik nahikoa topikoa dirudi; horko alarguna alargun topikoa da, eta alargunari senarra zuenak zor zion dirua kobratzera datorrena aspaldiko bur-lazko komedietako topi-koa ere bada. Azkenean, topikoak topikoari jarraiki hartzekoduna alargunaz da maitemintzen, eskena inozo eta naif kutsuko ba-tean.

Bigarrenak «Epaiya» du izena. Fartsa moduan antolatuta, entretenimendu

gisa onartu behar da, ez baitago epai horretan bes-te helbururik, ondo pasa-tzea eta emakumeen kon-dizioari buruz ironizatzea baino.

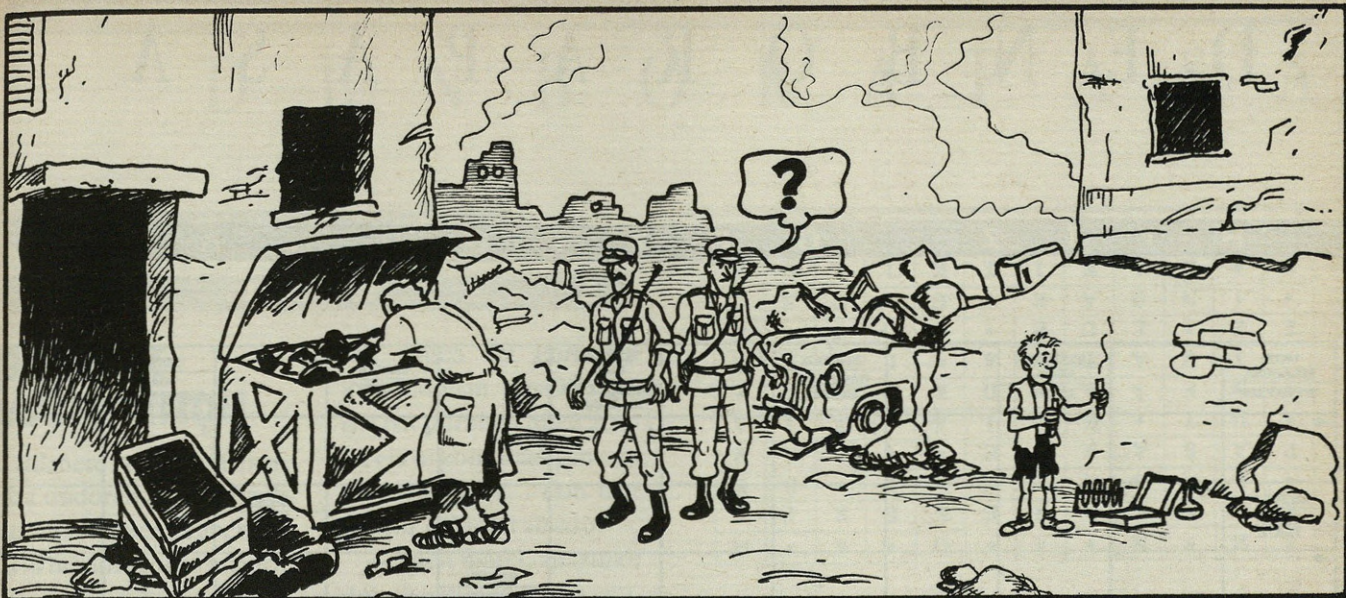
Interesgarriagoa iruditu zait bi itzulpenen arteko lehena, «Balbia» izenekoak, Maurice Maeterlinckek be-re garaian idatzi zuena. Idazle belgiar, katoliko eta sinbolista honek eragin zu-zena izan zuen Lauaxeta-ren poesigintzan, eta poe-siaren historiari errespetu pittin bat zor baldin badio-gu, mende honetako poe-tarik onenetakoa dela esan daiteke. Beti esan izan ohi da poetek hobeto erakus-ten dutela beren lana an-tzerkiaren bidez beste pro-sa klase baten bidez baino, eta idazle belgiarraren ka-suan bere sinbolismoa eta heriotzarekiko gogoeta eta irudipenak argiro eraku-tsiak baldin badira, ezin dezakegu esan gauza bera Lauaxetari buruz, nahiz bien kasuak konparaga-rriak ez ziren. Lauaxetak bazuen, asmo didaktiko bat, antzerki-lanak idatzi zituenean. Eta are gehiago, liburu hau osatzen duen

laugarren lana itzuli zue-nean. «Iru Gudari» izene-koa, Imanol Sotarena, abe-rririari eskaintzen zaion kantu bat baita, abertzalea izatea zer den euskal jen-

deari azaltzeko eginda, ho-rrek dakartzan ondorio guztiekin.

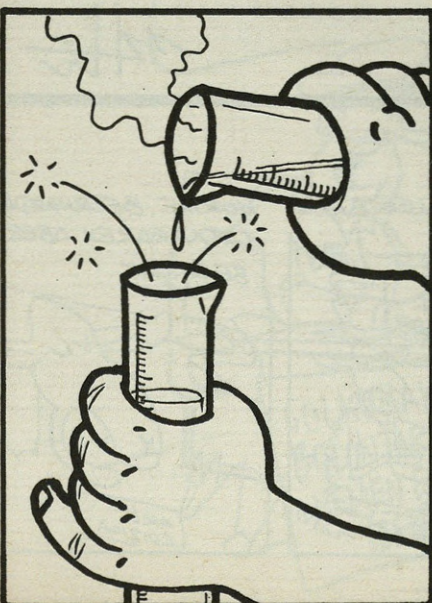
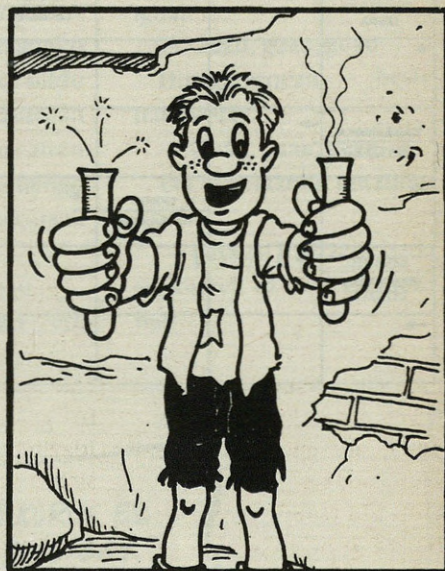
Felipe Juaristi

KONTXO, BAINA ZER ZABILTZA
ZU HEMEN BAKAR BAKARRIK?

JOLASEAN, KINIKA
NAHI DUT IZAN

EA BA, ERAKUTSI
ZERTAN ARI ZAREN

DAMBA!!!

HARA, BESTE BAT GUTXIAGO!
IDEIA BIKAINA IZAN DA ERRETI-
RADAN GURE UME-KINIKA-SUIZIDAK
UZTEA!!

BAI HORIXE!

D E N B O R A P A S A

H I T Z G E Z I D U N A K

UNTZI BELADUNA BITXIKERIA	↓	ARREBAREN ANAIA AURI	↓	IHARDUN BARKAMEN EMANAK	↓	BIZKAIKO IBAI GRIEGOEN POE- MA EPIKOA	↓	ERBIOA EGUZKI	↓	LERRO UR KORRONTEAK	↓
→		↓		↓		↓		↓		↓	
AIZTOAK TESTU TARTE	→								HELDU GARA	→	
→							HARAN EZ EME	→	↓		
ALDEI EMAKUME IZENA	→		AKURIA ZUKUA	→			↓	GIPUZKOAKO HERRIA AIE LANDARE	→		
→			↓		GAIBURU NAHASLEA ESKAS	→		↓			MUSIKA TRESNA
HARREMANA UKATZEKO	→				↓		BIZK. BEZALAKO DAUKAK	→			↓
→		LEHOR NEODIMIDA	→			BIZK. DUT EUSKAL FONEMA	→			BOROA BERO EMAILE	→
AZKARTU EZAGUTZEN DITUZUE	→	↓				↓		ARRAS BAT	→	↓	
→								↓			

ENBIDO

KAXKU

Ali

D E N B O R A P A S A

I R R I

F A R R E Z

GORILAZ MAITEMINDU

Hilabete pareia Afrikan pasa ondoren herrira itzultzen da Xabier. Tabernan sartu bezain pronto koadri- la guztia gainean du:

— Zer moduz Afrikan? Kontaiguk!

— Hura izugarria duk! Ez zegok hitzez esaterik! Baina beno... ederra pasa zidak hi!

— Zerbait grabea ala?

— Bai motel! Aste pareia egin nian Zaireko oihanetan balduta. Halako batean, gauez, kaka egiteko kristo-

ren gogoa eta libratzera joan ninduan. Hasi, eta gorila bat hurbildu huen atzetik eta ni konturatu gabe zaka! Ordudanik... ezin diat ahaztu, ezin diat ahaztu.

— Lasai motel, ahaztuko duk denborarekin, ahaztuko duk.

— Ahaztu? Hura han eta ni hemen...

EGAN ETA TXAKURRAK

Joan den astean, Amasako festetan, Egan taldeak jo zuen ostiral gaueko berbe- nan. Hainbat gazte, aitona-amona, erroskila,

zerbeza eta petardoan ar- tean inguruko baserrietako txakurak ere hantxe bildu ziren eskenatoki aurrean gaueko epelean. Hasi ziren bada Eganekoak lehenengo abestiarekin eta txakurak ere zaunkaka:

— Guau, guau, guau...

Bigarren abestian ere

igolal:

— Guau, guau, guau...

Hirugarrenean beste hainbeste:

— Guau, guau, guau...

Eta atze-atzetik entzuten da:

— Letxes! Jo ezazue bada txakurrek ez dakiten pieza bat!

B	A	D	A	K	I	Z	K	I	Z	U	E
•	I	N	D	A	R	T	U	•	O	S	O
E	Z	•	L	U	R	•	D	O	T	•	B
•	T	R	A	T	U	A	•	L	A	K	O
I	N	E	S	A	•	D	R	O	G	A	•
•	U	T	•	K	U	I	A	•	A	I	A
P	A	S	A	R	T	E	•	I	B	A	R
•	L	A	B	A	I	N	A	K	•	B	R
X	E	L	E	B	R	E	K	E	R	I	A
•	B	•	N	•	A	•	O	•	E	•	M

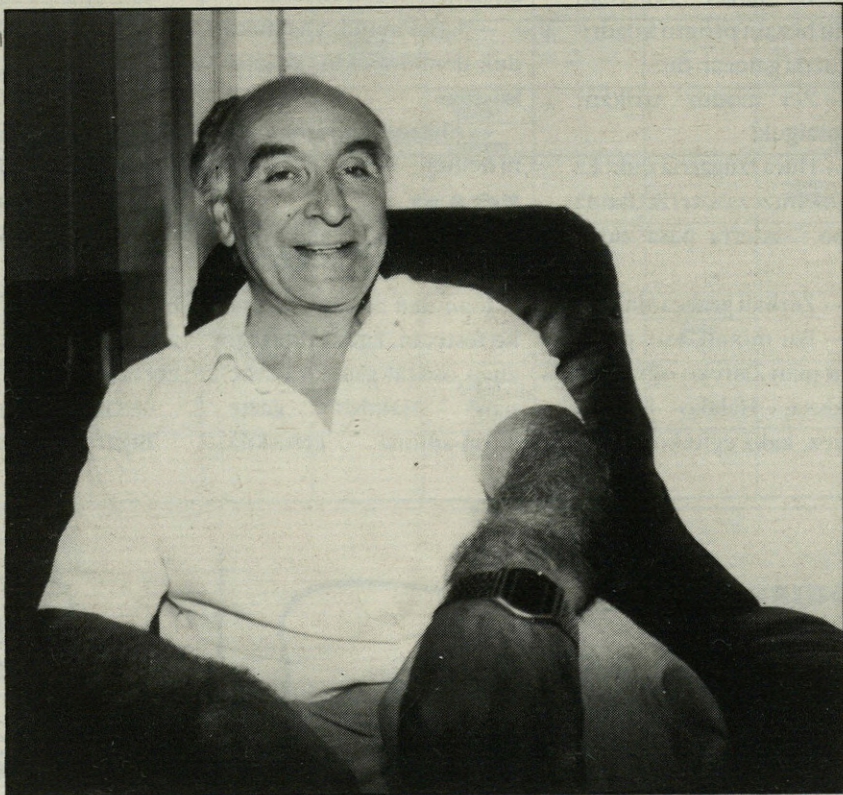
KIKE
+
MKE

Estatutoa dela eta

DUELA hamaika urte, Euskal Herriak Madrilek eskaintzen zion Estatutoari buruz erabaki historikoa hartu behar izan zuen, baiezkoa emanaz. Estatutoari bere on-txarrak ikusten zitzaizkion. Aspektu txar horien artean Hegoaldeko lau probintzien batasuna eragozteka zen. Baiezkoaren aldekoek esaten zigutenez, Hegoaldeko batasun hori Estatutoak bideratu egingo zuen. Esperientziak, alderantziz, erakutsi diguna zera da, Estatutoa batasunaren oztupo instituzionala bihurtu dela. Gainera, instituzioak pedagogikoak direnez eta ez neutroak, Estatutoak nafarrei euskaldunak ez direla irakatsi die. Bestela gertatu da Araban. Hemen ere baizen eztabaida euskaldunak ote ziren ala ez; baina behin Euskal Herriko erakundeen barruan kokatuz gero, gaur egun, inork ez du zalantzarik egiten Araba Euskal Herriko ki-dea denik.

Bestalde, Estatutoak Euskal Herriko burujabetza Madrilen kokatzen zuenez, haundikoek Estatuko ahalmenak nahi hainbat moztu zitzaizkion nahi hainbat alditan. Hori garbi geratu da aurtien Tribunal Konstituzionalak, Estatutoak hitzarmen edo paktoaren indarririk ez daukala erabaki duenean.

HIRUGARREN. Estatutuak onartzearekin batera, alderdi politiko profesionalen jokura murgilduginen, aberri askatasuna lortu aurretik. Hau gurdia idien aurretik ipin-

MIKEL URKOLA

Euskariako kide

tzea bezala gertatu da. Nabarmen da, zenbait politikari profesionalak, euren botere goseari lehentasuna emanaz, askatasunerako bidea ikargarri oztopatzen dutela.

Hamaika urte igaro ondoren, Europako markoa aldatu egin da. Batetik, herrien burujabetza eta autodeterminazioaren sua berpiztu egin da; bestetik, sozialismoaren beherakada ikusi dugu; gainera, Europako

antolaketa berria ari da sortzen, erresuma zaharren jauziarekin batera.

BERAZ, gaurko Euskal Herriak bere premi politiko, sozial, kultural eta ekonomikoei tajuzko erantzuna eman ahal izateko, behar beharrezko ikusten dut gure herriaren burujabetza ezin bestekoz jotzea eta abertzaleen batasunaren ildotik abiatzea.

APIKA

I N F O R M A T I K A

- Telefonoz deitze hutsarekin, zure instalazioa diseinatu dutenen laguntza jakituna gehitu diezaiokezu zure sistema informatikoari.

- Software ekoizpen zentrua. Talde gazte eta kualifikatu batek **APIKA**ren software eskaintza eguneratzen du etengabe.

- Hardware mantenu zerbitzua.

- Training zerbitzua.

- AHOLKULARITZA INFORMATIKOA
- INSTALAZIO INFORMATIKOAK
- ERABATEKO MEKANIZAZIOA

- BEHARREN ARAUERA KO PROGRAMAZIOA
- IHARDUERA EKONOMIKOEI EGOKITUTAKO APLIKAZIOAK

INFORMATIKA INTEGRALA

Izenburua: *Incertidumbre Direccional.*
Egilea: Pablo Beunza

Seguruetan Aintzindari.